

T.C.
ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE EDEBÎ METİNLERİN
KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

Şahin ÖZAYDIN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Said KIYMAZ

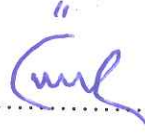
ADİYAMAN-2019

EKLER

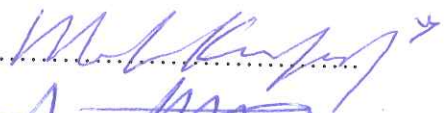
EK 1: KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Said KIYMAZ danışmanlığında, Şahin ÖZAYDIN tarafından hazırlanan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Edebî Metinlerin Kullanımına İlişkin Öğretici Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı çalışma 17 / 06 / 2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Ömer Tuğrul KARA

İmza:

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi M. Said KIYMAZ

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ahmet AKKAYA

İmza:

Jüri Üyesi :

İmza:

Jüri Üyesi :

İmza:

Doç. Dr. Murat Gökhan DALYAN

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Edebî Metinlerin Kullanımına İlişkin Öğretici Görüşlerinin İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

17/06/2019

Şahin ÖZAYDIN

İmza

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE EDEBÎ METİNLERİN KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Şahin ÖZAYDIN

Adıyaman Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Haziran, 2019

Edebî metinler bir dilin öğretim sürecini kolaylaştırması ve dilin öğrenildikten sonra kalıcı olması gibi birçok konuda yabancı dil öğretimine katkı sağlamaktadır. Bu durum edebî metinlerin kullanılan bütün yaklaşım ve yöntemlerde yabancı dil öğretiminin en önemli unsurlarından biri olmasını sağlamıştır. Bu çalışmada amaç yabancı dil olarak Türkçe öğretirken edebî metin kullanmanın sebep ve yararlarına, kullanılacak edebî metinlerin dil özelliklerine dair öğretici görüşlerine başvurmak, öğretmenlerin hangi dil düzeyinde ve hangi temel dil becerisinde ne tür metinler kullanıldığını saptamaktır. Bu bağlamda yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak Şanlıurfa’da “Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonun Desteklenmesi Projesi” (PİCTES) kapsamında Suruç Geçici Barınma Merkezinde görev yapan 50 Türkçe öğreticisine bu form uygulanmıştır.

Görüşleri incelenen 50 öğretici yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanmanın Türkçe öğretimine katkı sağladığını, dil becerilerini geliştirdiğini, kültür aktarımı sağladığını, kullanılacak edebî metinlerin dil özelliklerinin sade, açık, öğrenci düzeyine uygun ve estetik zevk verecek tarzda olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca dil düzeylerinde ve temel dil becerilerinde hangi edebî türleri kullandıklarına dair görüş bildirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Edebî Metin, Öğretici Görüşleri

ABSTRACT

Master's Thesis

“INVESTIGATION OF INSTRUCTORS” VIEWS ON THE USE OF LITERARY TEXTS IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Şahin ÖZAYDIN

Adıyaman University

Graduate School of Social Sciences

Department of Turkish Language Education

June, 2019

Literary texts contribute to the teaching of foreign languages in many aspects such as facilitating the language teaching process and ensuring the permanence of the language learned. This has made literary texts one of the most important elements of foreign language teaching in all approaches and methods used. In this study the aim is to examine the instructors' views on the reasons and benefits of using literary texts while teaching Turkish as a foreign language and language features of literary texts to be used and to determine what kind of texts are used in which language level and for which basic language skills by the instructors. In this context, a semi-structured interview form was prepared and applied to 50 Turkish instructors working in Suruç Temporary Shelter Center under the project “Promoting Integration of Syrian Children into Turkish Education System” in Şanlıurfa.

50 instructors, whose opinions were reviewed, stated that using literary text in teaching Turkish as a foreign language contributes to teaching Turkish, improves language skills, provides cultural transfer, and the language characteristics of the literary texts to be used should be simple, clear, appropriate to the level of students and aesthetic pleasure. They also expressed their opinion about which literary genres they use in language levels and basic language skills.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language, Literary Text, Instructors' Views.

ÖN SÖZ

Yabancı dil öğretiminin istenen hedeflere ulaşabilmesi için öğretim sürecinde öğrencilerin aktif olması, öğretilen dil kurallarının somutlaştırılması, bireysel farklılıkların dikkate alınması ve öğretim sürecinin eğlenceli hale getirilmesi gerekir. Yabancı dil öğretiminde edebî metin kullanılması ifade edilen gereklilikler ile birlikte dil öğretimine birçok açıdan fayda sağlamaktadır. Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerin kullanımına ilişkin öğretici görüşleri alınmış, görüşler nitel analiz yöntemlerinden olan betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. İnceleme sonucu elde edilen bulgular doğrultusunda Türkçe öğrencilerinin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanma sebepleri, edebî metin kullanmanın yararları, kullanılan metinleri dil özellikleri, temel dil becerilerinde ve dil düzeylerinde kullanılan metin türleri belirlenmiştir.

Araştırmanın fayda sağlaması ve anlaşılır olması adına birinci bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve varsayımları açıklanmıştır. İkinci bölümde kuramsal çerçeve içinde dil, dil edinimi, dil öğrenimi, dil öğretimi, yabancı dil öğretimi, dil öğretim ilkeleri, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kavramları açıklanmış, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi tarihi açıklanarak tarihsel süreç içerisinde yabancı dil olarak Türkçe öğreten eserler tanıtılmıştır. Araştırmanın üçüncü bölümünde araştırmanın yöntemi, araştırma modeli, çalışma gurubu, veri toplama aracı, araştırmanın veri analizi, araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliğine dair bilgi verilmiştir. Araştırmanın dördüncü bölümünü oluşturan bulgu ve yorum kısmında araştırmanın problem cümleleri doğrultusunda öğretici görüşlerine yer verilmiştir. Beşinci bölümde elde edilen bulgular önceki çalışmalarla desteklenerek yorumlanmıştır. Altıncı bölümde sonuçlar özetlenmiş, tartışma ve sonuç bölümüne göre araştırmacılara ve yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerine önerilerde bulunulmuştur.

Eğitim sürecim ve bütün çalışmam boyunca derslerde ve çalışmalarımnda benden yardımlarını esirgemeyen bütün hocalarıma ve özellikle tez danışmanım çok kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Said KIYMAZ'a ders dönemi ve çalışma dönemim boyunca her alanda bana yardımda bulunan değerli hocam Doç. Dr. Ahmet AKKAYA'ya ve çalışmamda bana yardımcı olan Kübra ÖZDEMİR'e teşekkürü borç bilir saygılarımı sunarım.

Bütün akademik çalışmalarında benden desteğini bir an bile esirgemeyen sevgili eşime ve en güzel engelleri önüme koyan sevgili kızım Emine Reyyan'a teşekkürlerimle.

Adıyaman, Mayıs, 2019

Şahin ÖZAYDIN

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Yabancı dil öğretiminin önem kazandığı günümüzde dünya çapında gittikçe yaygınlaşan ve öğrenilmeye çalışılan Türkçenin de yabancı dil olarak öğretimi önem kazanmıştır. Türkçe öğretiminde daha iyi bir öğrenme-öğretme sürecinin olması için öğrencinin derse katılımının sağlanması, öğretilenlerin kalıcı olması ve gerçek hayata aktarılabilmesi, bunun sonucunda verimli bir dil öğretimi olması için birçok yaklaşım, yöntem ve teknik kullanılmaktadır. Hangi yaklaşım kullanılırsa kullanılsın dil kurallarının somut bir şekilde uygulandığı, öğretim sürecini eğlenceli hale getiren, kalıcılığı ve öğrencinin aktif katılımını sağlayan ve daha birçok konuda öğretim sürecine katkısı olan edebî metinler yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak önemli materyallerdir.

Çalışmada dil öğretiminin önemli unsurlarından olan edebî metinlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılma sebeplerine, edebî metinleri kullanmanın yararlarına, kullanılan metinleri dil özelliklerine, dil düzeylerinde ve dil becerilerinde kullanılan metin türlerine ilişkin öğretici görüşlerine yer verilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan literatür taramasında dil öğretiminde çok önemli bir yere sahip olduğu halde edebî metinlerle ilgili çalışmaların çok az olduğu gözlemlenmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinin en önemli aktörleri Türkçe öğreticileri olduğu halde yabancı dil öğretiminde edebî metin kullanımına ilişkin öğretici görüşlerine başvurulmuş bir çalışmanın olmadığı anlaşılmıştır. Bahsedilen durumlardan dolayı yapılan çalışma, Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde önemli bir yere sahiptir.

Ayrıca çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanmanın sebep ve yararlarını yani Türkçe öğretime olan katkısını ortaya çıkaracak, kullanılacak metinlerin dil özellikleri hakkında bilgi verecek, dil düzeylerinde ve dil becerilerinde kullanılan metinlerin belirlenmesine yardımcı olacaktır. Bu durum yabancı dil öğretiminde edebî metin kullanmanın önemini, kullanılacak metinlerin özellikleri türleri hakkında bundan sonra yapılacak çalışmalar için başvurulacak kılavuzlardan biri olacaktır.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
YÜKSEK LİSANS TEZİ.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ.....	vi
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiv
TABLolar DİZİNİ.....	xv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM ARAŞTIRMA İÇERİĞİ

1.1. PROBLEM DURUMU.....	4
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	5
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	5
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	11
1.5. VARSAYIMLAR.....	11

İKİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.DİL NEDİR?.....	12
2.2. DİL EDİNİMİ VE DİL ÖĞRENİMİ.....	13
2.3. DİL ÖĞRETİMİ.....	14
2.4. YABANCI DİL ÖĞRETİMİ.....	14
2.5. DİL ÖĞRETİMİ İLKELERİ.....	15
2.6. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ.....	18
2.7. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ TARİHİ.....	21

2.8.TARİHSEL OLARAK YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN ESERLER.....	22
2.8.1.Divan-u Lûgati't-Türk.....	22
2.8.2.Codex Cumanicus	23
2.8.3.Kitabü'l İdrâk Li-lisânü'l-Etrak	23
2.8.4.Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî Acemî ve Mongulî.....	23
2.8.5.Ed-Dürretü'l Mudiyye fi'l Lügati't Türkiyye	24
2.8.6.El-Kavânînu'l-Küllîyye Li Zaptı'l-Lügâti't-Türkiyye.....	24
2.8.7.Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lügâti't Türkiyye	24
2.8.8.Kitabü Bülğati'l-Müştak Fi Lugâati't-Türk ve'l-Kıfçak.....	25
2.8.9.Hilyetü'l-İnsan ve Heybetü'l Lisan.....	25
2.8.EDEBÎ METİN.....	27
2.8.1.Edebî Metin Nedir?	27
2.8.2.Yabancı Dil Öğretiminde Edebî Metinlerin Yeri ve Önemi	28
2.8.3.Edebî Metin Türleri.....	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1.ARAŞTIRMA MODELİ	32
3.2. ÇALIŞMA GRUBU	33
3.3.VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ VE VERİLERİN ANALİZİ	34
3.3.1 Katılımcılar	36
3.3.2.Araştırmanın Veri Analizi.....	37
3.3.3.Araştırma Güvenirliği ve Geçerliliği	37

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1.BİRİNCİ PROBLEME DAİR BULGU VE YORUMLAR	38
4.1.1.Temel Dil Becerileri Geliştirmesine Dair Bulgular	40
4.1.2.Öğrencinin Okumasını Geliştirmesi, Okuduğunun Anlamasını Sağlaması, Okuma Hızını Artırması ve Okuma Alışkanlığı Kazandırmasına Dair Bulgular	41
4.1.3.Kelime Dağarcığını Geliştirmesi, Yeni Kelime ve Harf Öğretimini Kolaylaştırmasına Dair Bulgular	42
4.1.4.Akıcı Konuşmayı Sağlaması, Telaffuzun Doğru Olmasını Sağlaması ve Konuşma Becerisini Geliştirmesine Dair Bulgular	43
4.1.5.Kültür Aktarımını Sağlamasına Dair Bulgular	44
4.1.6.Öğretici Olmasına, Öğrenciye Zaman, Mekân ve Kişi Kavramlarını Öğretmesine Dair Bulgular	44
4.1.7.Eleştirel ve Edebî Bakış Açısı Kazandırmasına Dair Bulgular.....	45
4.1.8.Öğrenilenlerin Pekiştirmesine, Kalıcı Olmasına ve Gerçek Hayata Aktarılmasını Sağlamasına Dair Bulgular	45
4.1.9.Öğrencinin Kendini İfade Etmesini Sağlamasına Dair Bulgular	46
4.1.11.Yazma Becerisine Katkısı Olması	47
4.1.12.Zihin ve Dil Gelişimine Katkı Sağlamasına Dair Bulgular	47
4.1.13.Öğrencinin Hayal Dünyasını Geliştirmesine Dair Bulgular	48
4.1.14.Türkçenin Zenginliğini Ortaya Çıkarmasına Dair Bulgular	48
4.1.15.Öğrencinin Türkçeyi Etkili Bir Şekilde Kullanmasını Sağlamasına Dair Bulgular.....	48
4.1.16.Edebî Metin Kullanma Sebeplerine Dair Diğer Bulgular	49
4.2.İKİNCİ PROBLEME DAİR BULGU VE YORUMLAR	51
4.2.1.Okuma Hızını Artırır, Okuma Alışkanlığı Kazandırır, Öğrencinin Okuduğunu Anlamasını ve Yorumlamasını Sağlar Görüşüne Dair Bulgular.....	54

4.2.2.Sözcük Dağarcığını Geliştirir, Sözcük ve Kavram Öğretimi Sağlar Görüşüne Dair Bulgular.....	55
4.2.3.Dil Öğretimini Kolaylaştırır Görüşüne Dair Bulgular	56
4.2.4.Öğrencinin Akıcı Konuşmasını, Kelimelerin Doğru Telaffuz Edilmesini Sağlar Görüşüne Dair Bulgular	57
4.2.5.Kültür Aktarımı Sağlar Görüşüne Dair Bulgular	57
4.2.6.Dil Gelişimine Katkı Sağlar Görüşüne Dair Bulgular	58
4.2.7.Hayal Gücünü Geliştirir Görüşüne Dair Bulgular	59
4.2.9. Öğrenilen Dil Kurallarının Kalıcı Olmasını Sağlar Görüşüne Dair Bulgular.....	59
4.2.10.Öğrenilen Dilin Aktif Olarak Kullanılmasını Sağlar Görüşüne Dair Bulgular .	60
4.2.11.Zihin Becerisini Geliştirir Görüşüne Dair Bulgular.....	60
4.2.12.Dilbilgisi Öğretimini Kolaylaştırır/Sağlar Görüşüne Dair Bulgular	61
4.2.13.Dil Becerilerini Geliştirir Görüşüne Dair Bulgular.....	61
4.2.14.Dinleme Becerisi Kazandırır Görüşüne Dair Bulgular	62
4.2.15.İlgi ve Dikkat Çekiciliği Artırır Görüşüne Dair Bulgular.....	62
4.2.16.Öğrenciye Dil Zevki/Edebî Zevk Kazandırır Görüşüne Dair Bulgular	63
4.2.17.Öğrenmeyi Hızlandırır Görüşüne Dair Bulgular	63
4.2.18.Somut Materyal Olarak Kullanılır Görüşüne Dair Bulgular.....	64
4.2.19.Öğrencinin Kendini İfade Etmesini Sağlar Görüşüne Dair Bulgular	64
4.2.20.Yazma Alışkanlığı Kazandırır Görüşüne Dair Bulgular.....	65
4.2.21.Türkçenin Etkili Kullanılmasını Sağlar Görüşüne Dair Bulgular.....	65
4.2.22.Yaratıcı Düşünce Becerisi Kazandırır Görüşüne Dair Bulgular	65
4.2.23.Edebî Metinleri Kullanmanın Yararlarına Dair Diğer Bulgular	66
4.3.ÜÇÜNCÜ PROBLEME DAİR BULGU VE YORUMLAR	69
4.3.1.Kullanılan Dilin Sade, Açık ve Anlaşılır Olmasına Dair Bulgular.....	71

4.3.2.Kullanılan Dilin Öğrencinin Seviyesine Uygun Olmasına Dair Bulgular	72
4.3.3.Akıcı Olmasına Dair Bulgular	73
4.3.4.Somut İfadeler İçermesi ve Görsel Ögelere Yer vermesine Dair Bulgular	74
4.3.5.Yabancı ve Bilinmeyen Kelime Sayısının Az Olmasına Dair Bulgular	75
4.3.6.Kısa Metinler, Kelimeler ve Cümleler Olması; Kolaydan Zora, Basitten Karmaşığa İlkesine Uygun Olmasına Dair Bulgular	75
4.3.7.Günlük Hayatta Kullanılabilmesine Dair Görüşler.....	76
4.3.8.İlgi ekici Olmasına Dair Bulgular.....	77
4.3.9.Kültür Aktarımına Katkı Sağlamasına Dair Bulgular.....	78
4.3.10.Telaffuzu Geliştirmesine Dair Bulgular.....	78
4.3.11.Kullanılan Edebî Metinlerin Dil Özelliklerine Dair Diğer Bulgular	78
4.4.DÖRDÜNCÜ PROBLEME DAİR BULGU VE YORUMLAR	81
4.4.1.A1 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular.....	82
4.4.2.A2 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular.....	83
4.4.3.B1 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular.....	84
4.4.4.B2 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular.....	85
4.4.5.C1 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular.....	86
4.4.6.C2 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular.....	87
4.4.7.Bütün Dil Düzeylerine Göre En Fazla Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular.....	88
4.5.BEŞİNCİ PROBLEME DAİR BULGU VE YORUMLAR	89
4.5.1.Dinleme Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular	89
4.5.2.Konuşma Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular	91
4.5.3.Okuma Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular	92
4.5.4.Yazma Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular.....	93

4.5.5.Temel Dil Becerilerinde(Dinleme, Konuşma, Okuma, Yazma) Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular	94
---	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA.....	96
---------------	----

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ	114
ÖNERİLER	119
KAYNAKÇA	121
ÖZGEÇMİŞ	128
EKLER	129
EK 1: GÖRÜŞME FORMU.....	129
EK 2: Katılımcı 21.....	131
Ek 3: Katılımcı 27	133
Ek 4: İZİN BELGESİ	135

KISALTMALAR DİZİNİ

Akt.	: Aktaran
AB	: Avrupa Birliği
GEM	: Geçici Eğitim Merkezi
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
PİCTES	: Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Destekleme Projesi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÖMER	: Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi
ULAKBİM	: Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
YÖK	: Yükseköğretim Kurumu
YTB	: Yurtdışı Türkler ve Akrabalar Topluluğu
YTÖ	: Yabancılarla Türkçe Öğretimi

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: Araştırmaya İlişkin Bildiri ve Makaleler	6
Tablo 2: Araştırmaya İlişkin Yüksek Lisans Tezleri	9
Tablo 3: Araştırmaya İlişkin Doktora Tezleri	9
Tablo 4: Yabancılar Türkçe Öğretmek Amacıyla Yazılan Eserlerin Yazarlara Göre Tasnifi.....	26
Tablo 5: Araştırmaya Veri Sağlayan Öğretici Profili.....	38
Tablo 6: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Edebî Metinleri Kullanma Sebeplerine Dair Öğretici Görüşleri	40
Tablo 7: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Edebî Metin Kullanmanın Yararlarına Yönelik Öğretici Görüşleri.....	54
Tablo 8: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Edebî Metinlerin Dil Özelliklerine Yönelik Öğretici Görüşleri.....	70
Tablo 9: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde A1 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri.....	82
Tablo 10: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde A2 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri.....	83
Tablo 11: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde B1 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri.....	84
Tablo 12: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde B2 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri.....	85
Tablo 13: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde C1 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri.....	86

Tablo 14: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde C2 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri.....	87
Tablo 15: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bütün Dil Düzeylerinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri.....	88
Tablo 16: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Dil Becerilerinden Dinleme Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri.....	90
Tablo 17: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Dil Becerilerinden Konuşma Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri.....	91
Tablo 18: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Dil Becerilerinden Okuma Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri.....	92
Tablo 19: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Dil Becerilerinden Yazma Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri.....	94
Tablo 20: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Dil Becerilerinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri.....	95

GİRİŞ

Dünya genelinde eğitim öğretimin nasıl olması gerektiği ve verilen eğitimin verimli olabilmesi için neler yapılabileceği ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Kuşkusuz bu çalışmaların amacı hem kaliteli bir eğitim vermek hem de eğitim öğretimden sonuç elde ederek öğrencilerden dönüt alabilmektir. Günümüz dünyasında her alanda olduğu gibi eğitim alanında da hızlı bir değişim ve dönüşüm süreci yaşanmaktadır. Bu durumun tabii bir sonucu olarak insanlar kendilerini küresel bir iletişim çemberinin içinde bulmakta ve bu durum da yabancı bir dil öğrenme ihtiyacı oluşturmaktadır (Göçer ve Moğul 2011: 798). Buna bağlı olarak da dil öğretimi günümüz eğitim öğretim etkinliklerinin temelini oluşturmaktadır. Dil öğretiminin nasıl olması gerektiği, öğretilen dilin kullanılması ve kalıcı olması için neler yapılması gerektiği yani öğretilecek dilin en ideal şekilde nasıl öğretilmesi gerektiği ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır.

Günümüz insanının ana dili dışında yabancı bir dil öğrenmeye niçin ihtiyaç duyduğu sorusu nerdeyse artık herkese cevap verilebilecek bir gerçek halini almıştır. Çünkü dünya küreselleşmektedir ve küreselleşen dünyada pek çok insan birbirinden farklı sebeplerle yeni bir dil öğrenme arayışına girmiştir (Güzel, Barın 2016: 15). Gelişen teknoloji ve iletişim araçları ile birlikte dünya adeta sınırları kalkan bir köy haline gelmiştir. Artık insanlar birbiriyle her alanda daha fazla iletişim içinde olduğundan insanların birbirlerinin dilini öğrenme ihtiyaçları günümüzde her zamankinden daha fazla ortaya çıkmıştır. Bunun neticesinde dilin yabancıları olan kişilere dil öğretimi ve eğitimi günümüzde çok önemli bir ihtiyaç olmuş, bu da yabancılara dil öğretiminin önemli bir hal almasına neden olmuştur.

Dili yeni öğrenen kişilere verilecek eğitimde kültür farklılıklarının olması, dili öğrenen kişilerin âdeta yeni bir dünya ile tanışıyor olması, dil öğrenme aşamasında karşılaşılan zorluklardan dolayı motivasyonun düşmesi ve dil öğrenilmesinden vazgeçilmesi gibi nedenler yabancı dil öğretimi zorlaşmaktadır. Bunun yanında geleneksel dil öğretme alışkanlıkları, yabancı dil öğretimi planlama aşamasındaki eksiklikler ve bu eksikliklerden kaynaklanan yaklaşım, yöntem, etkinlik ve ölçme değerlendirmedeki

yetersizlikler de yabancı dil öğretimini zorlaştırmaktadır. (Işık, 2008: 15). Bahsedilen bu sebeplerden dolayı yabancı dil öğretimindeki engellerin ve olumsuzlukların aşılması için yabancı dil öğretimi alanında yapılan çalışmalar önemli bir yere sahiptir.

Türkiye'nin son yıllarda bulunduğu coğrafyada önemli rol oynayan bir ülke olması, Türkçenin gittikçe dünya dilleri arasına girmesi, yurt içi ve yurt dışında Türkçeye olan ilginin artması Türkçenin yabancılara öğretilmesi konusunun önemli bir hal almasına sebep olmuştur. Bu durumların yanında Suriye'de başlayan iç savaşla birlikte Suriyeliler 2011 yılında ülkemize iltica etmeye başlamış, ana dilleri Arapça olan Suriyeli vatandaşlar Türkiye'de farklı bir dille karşılaşmış ve bu alanda eğitim veren farklı kurumlar vasıtasıyla Türkçe öğrenmeye başlamışlardır (Akkaya, 2013: 179). Bütün bu sebepler Türkçenin nasıl öğretileceği, öğretilirken hangi yöntem ve tekniklerin kullanılacağı, Türkçenin öğretildikten sonra nasıl kalıcı hale geleceği ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretildikten sonra nasıl daha aktif kullanılacağı gibi soruların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu soruların cevap bulması ve sorunların ortadan kalkması bu alanda yapılacak olan nitelikli çalışmalara bağlıdır.

Yabancılara Türkçe öğretirken karşılaşılan temel problemlerden bir diğeri yabancı öğrencilere verilen eğitimin yeterli ve istenen düzeyde olmamasıdır. Bu alanda yapılan çalışmalar sınırlı ve akademik çalışmalar ise oldukça yenidir. Sadece Almanca öğretimine dair 24 anabilim dalı varken ülkemizde bu durumun tersine Türkçe öğretiminin önemi yeni yeni anlaşılmaya başlanmıştır (Hengirmen, 1994: 54). Bununla birlikte Türkçeyi yeni öğrenen öğrencilerin öğrendikleri dilin kurallarına yabancı olması sebebiyle öğretim sürecinin öğrencilere sıkıcı ve zor gelmesi, öğrencilerin Türkçeyi öğrendikten sonra öğrencilerin öğrendikleri dilin kalıcı olmasının ve unutulmamasının sağlanması diğer problem durumlarıdır. Bahsedilen bu problem durumlarının yanında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanın çok yeni bir alan olmasından dolayı yabancılara Türkçeyi öğretirken kullanılacak edebî metinlerin az olması da bu alandaki önemli eksikliklerden biridir. Edebî metinlerin zihinsel ve dilsel becerilerin gelişimine, değer öğretimine, motivasyonun sağlanmasına, hayal gücü, yaratıcılığın geliştirilmesi ve bireylerin sosyalleşmesine etkileri büyüktür (Ayhan, Arslan, 2014). Edebî metinler dil öğretiminde öğretim sürecini eğlenceli

kılıp dili öğrenme isteğini artırır. Dil öğretilirken o dilin kurallarını somutlaştırdığı için öğrenilmesini kolaylaştırır. Dilin öğrenildikten sonra kalıcı olmasını ve günlük hayatta daha fazla kullanılmasını sağlar. Edebî metinler bu denli önemli olduğu hâlde yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinlerden yeteri kadar faydalanılmamaktadır.

Bu çalışmada yabancı dil öğretiminde edebî metinlerin kullanımına ilişkin öğretici görüşlerine başvurulmuştur. Öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebeplerine, edebî metinleri kullanmalarının yararlarına ve yabancılara Türkçe öğretimine olan katkılarına, kullanılan metinlerin dil özelliklerinin nasıl olması gerektiğine dair görüşleri alınmıştır. Bunun yanında öğreticilerin hangi dil düzeyinde ve temel dil becerilerinde ne tür edebî metinler kullandığına dair görüşlerine yer verilmiştir. Yapılan bu çalışma ile yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak edebî metinlerin öneminin öğretici görüşleriyle ortaya çıkması, kullanılacak metinlerin dil özelliklerinin belirlenmesi, dil düzeyleri ve temel dil becerilerinde kullanılan metin türlerinin hangileri olduğunun ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Böylelikle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında edebî metinlere dair eksikliğin giderilmesine katkısı olacağı düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA İÇERİĞİ

Bu bölümde araştırmanın problem durumundan, araştırmanın amacından, öneminden varsayım ve sınırlılıklarından bahsedilecektir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin nasıl olması gerektiği ile ilgili birçok yaklaşım ve yöntem belirlenmiştir. Şüphesiz belirlenen yaklaşım, yöntem ve tekniklerin temel amacı Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken etkili bir öğretme-öğrenme süreci gerçekleşmesi ve bu süreçten sonra Türkçeyi en doğru şekilde öğretilmesidir. Edebî metinler yabancı dil öğretiminde önemli bir yere sahip olduğundan öğreticilerin yabancı dil olarak Türkçe öğretirken edebî metinleri kullanma gerekçeleri ve yararlarının ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bununla birlikte kullanılacak metinlerin dil özellikleri belirlenmeli, bütün dil düzeylerinde ve bütün temel dil becerilerinde öğreticilerin hangi metinleri kullandığı saptanmalıdır. Bu bağlamdan hareketle yapılan bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerin kullanımı ile ilgili öğretici görüşleri alınmış ve bu görüşler analiz edilmiştir.

Çalışmanın problem cümleleri şunlardır:

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanma sebepleri nelerdir?
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanmanın ne gibi yararları vardır?
3. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dil özellikleri nasıl olmalıdır?
4. Hangi temel dil becerilerinde (dinleme, konuşma, okuma, yazma) ne tür edebî metinler kullanılmaktadır?
5. Hangi dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullanılmaktadır?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerin kullanımı hem öğretme sürecinde hem de dil öğrenildikten sonra çok önemli bir yere sahip olduğu halde bu konuda yapılan çalışmaların oldukça az olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerin kullanımı ile ilgili öğretici görüşlerinden yola çıkılarak yapılan çalışma bulunmamaktadır. Bu bağlamdan hareketle çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğretirken edebî metinlerin kullanımı ile ilgili yabancılara Türkçe öğreten öğretmenlerin görüşlerini belirlemeye çalışmaktır. Çalışmada öğretici görüşleri doğrultusunda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak edebî metinlerin dil özelliklerinin nasıl olması gerektiği, kullanılan metinlerin Türkçe öğretimine olan katkısı, edebî metinlerin kullanılma sebepleri, dil düzeyleri ve temel dil becerilerinde kullanılan edebî metinler saptanmaya çalışılmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Yabancı dil öğretiminde temel dilbilgisi kurallarının verilmesi ve derslerin salt dil bilgisi kuralları çerçevesinde işlenmesi dilin öğretilmesinde yeterli olmamaktadır. Yabancı dil öğretiminde edebî metinlerin kullanılması öğretim sürecinin eğlenceli olmasına, dilin daha kolay öğrenilmesini ve kalıcı olmasını sağlamaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de edebî metinler oldukça önemli olduğu halde bu alanda yapılan araştırmalar incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerin kullanılmasına ilişkin çalışmalar yetersiz olduğu “YÖK Ulusal Tez Merkezi”, “ULAKBİM” ve “Google Akademi” de yapılan araştırmalar sonucunda anlaşılmıştır. Dünyada yaygın bir şekilde benimsenen, sanatta, bilimde ve kültür alanında en fazla kullanılan dillere sahip ülkelerde yabancı dil öğretimi oldukça gelişmiştir. Bir dilin yabancı dil olarak öğretilmesi, başka toplumlarla iletişim halinde olup kültür aktarımında bulunabilmesi ve sağlıklı bir şekilde öğretilmesi için o dilin geliştirilmesi ve öğretimine dair daha fazla çalışma yapılmasına bağlıdır (Candaş Karababa, 2009: 268).

Yapılan araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hem edebî metinler ile ilgili genel çalışmalar hem de edebî metin türleriyle ilgili yapılan çalışmalarla ilgili bilgiler bulunmaktadır.. Bu doğrultuda araştırma sonucunda ulaşılan çalışmalara dair bilgiler tablo 1, 2 ve 3’te verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya İlişkin Bildiri ve Makaleler

S.	Çalışmanın Adı	Yazarın Adı ve Soyadı	Yıl
1.	Yabancı Dil Öğretiminde Edebî Metinler: Yenilikçi Yaklaşımlara Geçiş Süreci ve Gerekçeleri	Dalım Çiğdem ÜNAL	2005
2.	Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler	Ahmet DEMİR, Fatma AÇIK	2011
3.	Yabancılar Türkçe Öğretiminde Türk Halk Edebîyatı Metinleri Kullanımı: Oğuz Kağan Destanı Örneği	Sibel TURHAN	2014
4.	Türkçe Öğretiminde Çok Uyaranlı Bir Öğrenme Ortamı Oluşturmak İçin Seçkin Edebî Ürünlerden Yararlanma	Ali GÖÇER	2010
5.	Yunus Emre Türkçe Öğretimi Seti’nde Yer Alan Metinlerin Tür, Tema ve Özgünlük Açısından İncelenmesi	Nilüfer SERİN Emine Damla TURAN	2015
6.	Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların Kelime-Cümle Uzunlukları ve Okunabilirlik Düzeyleri Üzerine Bir Değerlendirme	Kemal Zeki ZORBAZ	2007
7.	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Halk Hikâyelerinden Yararlanma	Serpil ÖZDEMİR	2010

8.	Yabancılar Türkçe Öğretiminde Edebî Materyallerin Kullanımı	Emre ÖZDEMİR	
9.	Zenica Üniversitesi Türkoloji Bölümündeki Boşnak Öğrencilerin Türkçe Metin Okumadaki Sorunları	Mehmet KARA	2013
10.	Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Şiir Metinlerinden Yararlanma	Seda ARTUÇ	2014
11.	Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlişkisel Sözvarlığı Açısından Değerlendirilmesi	Nil Didem ŞİMŞEK	2015
12.	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setindeki Metinlerin Kelime-Cümle Uzunlukları ve Okunabilirlik Düzeyleri	Kemal Zeki ZORBAZ, Mustafa KÖROĞLU	2016
13.	Toplumsal ve Bireysel Bilincin Ortak Referans Çerçevesi Olarak Edebî Metinlerin Yabancılar Türkçe Öğretimindeki Yeri	Serdar ODACI	2018
14.	Edebî Metin Olarak Masalların Yabancılar Türkçe Öğretiminde Dilsel ve Kişisel Becerilerin Gelişimine Etkisi	Mehmet Selim AYHAN Mustafa ARSLAN	2014
15.	Yabancı dil olarak Türkçe Öğretiminde Resimli Metin Okumaları	Celile Eren ÖKTEN Maria Helene SAUNER	2015

16	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Materyaller: Okuma Metinleri ve Okuma Kitapları	Pınar ŞİMŞEK	2017
17	Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılan Okuma Metinlerinin Öğretim Elemanlarınca Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni ve İşlevsel Metin Özellikleri Kapsamında Değerlendirilmesi	Mehmet Dursun ERDEM Mesut GÜN Murat ŞENGÜL Ramazan ŞİMŞEK	2015
18	Yabancılar Türkçe Öğretiminde Gezi Yazılarının Önemi Üzerine Bir Araştırma	Yasemin Dinç KURT	2015
19	Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Öyküleyici Metinlerin Tutarlılık Düzeylerinin Değerlendirilmesi	İsmail ÇOBAN Nurşat BİÇER	2015
20	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Yazdıkları Öyküleyici Metinlerin Bağdaşıklık Görünümlerinin İncelenmesi	Başak KARAKOÇ ÖZTÜRK B. Erdem DAĞISTANLIOĞLU	2018
21	Yabancılar Türkçe Öğretiminde Mesnevilerden Yararlanma	Meheddın İSPİR	2018

Tablo 2: Araştırmaya İlişkin Yüksek Lisans Tezleri

S.	Çalışmanın Adı	Yazarın Adı ve Soyadı	Yıl
1.	Yabancılar Türkçe Öğretiminde Okum Metinleri ve Yardımcı Kitaplar	Pınar ŞİMŞEK	2011
2.	Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılacak Metinleri Oluşturulma Süreçleri	Regaib DOLAŞIK	2018

Tablo 3: Araştırmaya İlişkin Doktora Tezleri

S.	Çalışmanın Adı	Yazarın Adı ve Soyadı	Yıl
1.	Yabancılar Türkçe Öğretiminde Sesli Metinlerin Dinlenebilirlik Açısından Tanımlanması ve Sınıflandırılması	Hüsnü ÖZALTUN	2018
2.	Yabancılar Türkçe Öğretiminde Dinleme Metinlerin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi	Cihat Burak KORKMAZ	2018
3	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Öykü: B2 Düzeyinde Okuma ve Yazma Becerisini Geliştirme	Yasemin AŞÇI	2019

Tablo 1’de yabancılar Türkçe öğretiminde yayımlanan makale ve bildiriler, tablo 2’de yayımlanmış olan yüksek lisans tezleri ve tablo 3’te yayımlanan doktora tezleri araştırılmıştır.

Tablo 1 incelendiğinde:

Yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili 21 adet makale ve bildiri yayımlandığı görülmektedir. Bu çalışmalar: 2005'te 1 adet, 2010'da 1 adet, 2011'de 1 adet, 2013'te 1 adet, 2014'te 1 adet, 2015'te 5 adet, 2016'da 1 adet, 2017'de 1 adet ve 2018'de 3 adettir.

Tablo 2 incelendiğinde:

2011 yılında 1 2018 yılında 1 adet olmak üzere toplamda 2 adet yüksek lisans tezi yayımlanmıştır.

Tablo 3 incelendiğinde

2018 yılında 2, 2019 yılında 1 olmak üzere toplamda 3 adet doktora tezi yayımlanmıştır.

Yapılan araştırma ve incelemelere göre yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde toplamda 26 çalışma yapıldığı ve bu çalışmalardan neredeyse tamamına yakının son yıllarda yapılan çalışmalar olduğu görülmektedir. Çalışmalar bildiri, makale, yüksek lisans ve doktora tezlerinden oluşmaktadır. Çalışmalar incelendiğinde edebî metinlerden birinin seçilip çalışmanın bir edebî metin üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Buna göre; 4 çalışmanın konusu öykü ve öyküleyici metinler, 1 çalışmanın konusu gezi yazısı, 1 çalışmanın konusu şiir, 1 çalışmanın konusunu destan, 1 çalışmanın konusu mesnevi, 2 çalışmanın konusu masallar, 2 çalışmanın konusunu dinleme metinleri, 3 çalışmanın konusunu okuma metinleri, 1 çalışmanın konusunu resimli metinler, 4 çalışmanın konusunu yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında bulunan edebî metinler oluşturmaktadır. Yani edebî metinleri genel olarak ele alan ve edebî metin kavramı üzerine yoğunlaşan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Bu çalışmalardan hiçbirinde yabancılara Türkçe öğreten öğretmenlerin görüşlerine başvurulmamıştır. Yabancı Dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerin kullanımı çok önemli bir faktör olduğu halde edebî metinleri genel olarak ele alan çalışmaların az olması ve Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine başvuran çalışmanın olmaması bu alanda önemli bir eksikliktir.

Bu açıklamalar dikkate alındığında yapılan bu çalışma yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanımına ilişkin öğretici görüşlerine başvurulması ve içerik bakımından edebî metinlerde kullanılan dil özelliklerinin nasıl olması gerektiği edebî metinlerin kullanma sebepleri, bu metinleri kullanmanın faydaları hangi temel dil becerilerinde ve dil düzeylerinde hangi tür edebî metinlerin kullanıldığı gibi sorulara cevap verecek nitelikte olması literatür açısından önemli bir çalışmadır. Ayrıca çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerle ilgili öğretici görüşlerinin alınmasına yönelik ilk çalışma olması açısından önemli bir yere sahiptir.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu çalışma:

“Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi”(PİCTES) bünyesindeki Suruç Geçici Barınma Merkezinde görev alan Türkçe Öğretmenliği, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği ile Sınıf Öğretmenliği mezunu olup yabancılara Türkçe eğitimi veren 50 öğretici ile sınırlıdır.

1.5. VARSAYIMLAR

Bu çalışmada:

Şanlıurfa Suruç'ta bulunan ve yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanan 50 öğreticinin formda bulunan sorulara amaca uygun olarak cevap verdikleri, bu öğretmenlerden alınan görüşlerin diğer öğretmenlerle aynı olacağı ve form uygulanan öğretmenlerin sorulara samimi ve doğru bir şekilde cevap vereceği varsayılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde dil, dil edinimi, dil öğrenimi, yabancı dil öğretimi, yabancı dil olarak Türkçe öğretim ilkeleri, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin önemi, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihçesi, edebî metinler, dil öğretiminde edebî metinlerin kullanımı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin seçimindeki ilkeler, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerin seçimi gibi konulara dair kuramsal bilgilere ve yapılan araştırmaya dair açıklamalara yer verilecektir.

2.1.DİL NEDİR?

İletişim insanın önemli ihtiyaçlarından biridir. Dil bu ihtiyacın temel araçlarından olduğu için geçmişten günümüze dilin birçok tanımı yapılmıştır.

Bu tanımlara göre dil: İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan, kendine özgü kurallardan oluşan ve bu kurallara göre gelişen canlı bir varlık, kuralları bilinmeyen zamanlarda oluşturulmuş bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülü sosyal bir müessese (Ergin, 2009: 2); “Bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyümlü bir varlık“ (Aksan, 2005: 11); “İnsanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemidir. Elle, başla, gözle, kaşla işaretler yaparak da bazı duygularımızı, düşünce ve dileklerimizi anlatırız, fakat en mükemmel anlatma (expression) vasıtamız dildir.” (Banguoğlu, 1974: 9); “Kişinin fiziksel yeterlilik bakımından doğuştan getirdiği, çevresel faktörlerle gelişen eğitimle derinleşen, kişinin hislerini ve düşüncelerini anlatmasına bunun yanında uyarınları anlamasına yardımcı olan bir iletişim aracıdır.” (Dursun ve Akkaya, 2017: 1); “Sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullandığımız, doğduğumuzda hazır bularak edinmeye başladığımız doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyümlü bir düzendir (Aksan, 2016: 17). İnsani açıdan incelediğimizde bir nevi insanın dünyadaki yerini ve değerini belirleyen önemli bir göstergedir (Aksan, 2015: 11); “insanların duygu düşünce ve gözlemlerini işaret veya kelimelerle paylaştıkları bir sistemdir.(Güneş, 2014: 21) şeklinde tanımlanmaktadır

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre ise: İnsanların ihtiyaç ve isteklerini anlatmak amacıyla oluşturdukları sesli ve sessiz işaretlerin tamamı. İnsanların duygu ve düşüncelerini anlatmak amacıyla kelime veya işaret yoluyla yaptıkları anlaşmalar bütünüdür (TDK, 2005). Tanımlardan anlaşılacağı üzere dil: İnsanların doğuştan sahip olduğu, çevresel etkileşimler neticesinde geliştirdiği, iletişim ve etkileşim için en önemlisi diyebileceğimiz bir yere sahip büyümlü bir varlık ve sosyal bir araçtır.

2.2. DİL EDİNİMİ VE DİL ÖĞRENİMİ

Dil edinim ve öğreniminin aynı kavramlar olduğunu ileri süren kuramcılar olsa da ikisinin farklı anlamlara geldiği daha fazla kabul görmüştür. Buna göre: Dil edinimi, kişinin bir dili dilin konuşulduğu ortamda bilinçli bir şekilde öğrenme amacı olmadan dil hakkında çevresinden elde ettiği bilgilerdir. Dil öğrenimi ise bir dilin bilinçli ve hedeflenerek kurallarıyla beraber öğrenilmeye çalışılmasıdır. Dil ediniminin dil öğreniminden temel farkı dilin bilinçli bir şekilde öğrenme hedefi olmadan o dilin konuşulduğu kültür ve çevreden öğrenilmesidir. Zira insan fiziksel olarak bir çevreden etkilendiği gibi zihnen de etkilenebilir. Kan bağı ile olan benzerlikler ruhsal ve zihinsel açıdan da benzerliğe sebep olabilmektedir. Bu bağlamda insanda bulunan dil yeteneği ve ana dili arasında sıkı bir bağ vardır (Çavuşoğlu, 2006: 38).

Krashen'a göre; “dil edinimi uzun bir süreci ifade eder. Edinim, anadili veya hedef dili öğrenen kişinin farkında olmadan ve dile karşı herhangi bir savunma pozisyonunda değilken aldığı anlamlı mesajların birikimiyle oluşur. Dil edinimi için dilbilgisi kurallarına ve sıkıcı dil kurallarına ihtiyaç yoktur. Krashen, dil edinimi için bütün şartlar mükemmel olsa dahi yeteri kadar dinleme yapmayan anlamlı mesajlara maruz kalmayan kişilerin konuşmayacağını, dili edinmeyeceğini söyler (Krashen, 1981: Akt. Uçak, 2016: 67). Dil ediniminin oluşması için o dilin konuşulduğu ortamda bulunmak kültürü ile iç içe olmak kısacası dilin konuşulduğu insanlarla birlikte yaşayarak öğrenmek gerekir. Dil edinimi ile öğrenimi arasındaki fark tamamen “bilinç” ile ilgilidir. Yani edinimi sürecinde “bilinçaltı” aktif iken öğrenim sürecinde daha çok “bilinçlilik” ve “istendik” olma durumu vardır. Dil öğrenmede dili öğrenen kişi bilinçli bir şekilde ve bir hedef doğrultusunda kurallarıyla

kavrar. Edinim sürecinde ise kişi maruz kaldığı, iletişime geçtiği ortamda dili “hissî” olarak elde eder.(Gürbüz, 2018: 12). Edinme bir dili iletişimde kullanmak amacıyla o dilin kurallarını tabîî yollarla elde etmektir. Öğrenim ise bir dilin kurallarıyla birlikte bilinçli olarak akademik anlamda çalışılmasını ve performansın denetlenmesini içeren süreçtir. (Durmuş, 2013: 21) Dil edinim ve dil öğrenimine dair ifade ve tanımları incelediğimizde:

Dil edinimini, kişinin maruz kaldığı çevre ile iletişimi neticesinde, bilinçli bir öğrenme hedefi olmadan, hissî ve tabîî bir biçimde dil ile ilgili elde ettikleri olarak; dil öğrenimini ise kişinin bilinçli bir şekilde ve bir amaç doğrultusunda bir dili kurallarıyla birlikte akademik anlamda çalışma ve performans değerlendirmesinin olduğu süreç olarak tanımlayabiliriz.

2.3. DİL ÖĞRETİMİ

Dil öğretimi bir dilin kurallarının belli yaklaşım, yöntem ve tekniklere göre öğretilmesi sürecine denir. Dil öğretiminin temel amacı dildeki temel dil becerilerini geliştirmektir. Bundan dolayı dil öğretiminde öncelikle hedef ve amaçlar belirlenmeli hedef ve amaca göre şekillenen içerik uygun yaklaşım, yöntem ve tekniklerle dil öğretimi gerçekleştirilmelidir (Erdem, 2019: 10).

Dili öğretme sürecinin planlı ve sistematik olması öğretme öğrenme sürecinin verimli olmasını sağlayacaktır. Dil öğretiminde; dili öğrenecek olan hedef kitlenin dili öğrenme amacı(ticaret, eğitim, savaş hobi), öğrencilerin yaşı, öğretilecek dilin ana dili veya ikinci dil olması gibi hangi nitelikte olduğu, dilin kullanım alanı, dilin hangi seviyede öğretileceği gibi özellikler dili öğretirken kullanılacak olan yaklaşım, yöntem ve tekniklerin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır.

2.4. YABANCI DİL ÖĞRETİMİ

Kişinin anadilinin haricinde başka bir dil ve kültür ile tanışmasına yabancı dil öğrenimi denir. Yeni bir dil öğrenip kültürle tanışmak kolay bir iş değildir. Bu yüzden yabancı dil öğrenen kişiler etrafına adeta psikolojik bir duvar örer ve dili öğrenemeyeceğini düşünebilir. Burada yapılması gereken öğretim sürecini sıkıcılıktan kurtarmaktır (Güzel ve

Barın, 2016: 235). Yabancı dil öğretimi ise bir dilin kurallarının belirlenmiş yaklaşım yöntem ve tekniklere göre öğretilmesidir. 21. Yüzyılda yaşanan teknolojik gelişmeler ve iletişim kolaylığı insanları yabancı dilleri öğrenmeye sevk etmektedir. Bundan dolayı kişinin anadilinin yanında bir yabancı dil öğrenmesi adeta kaçınılmaz olmuştur. Yabancı bir dil öğrenmenin faydalarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- √ Yeni bir dil ve kültür ile tanışma fırsatı sunar.
- √ Zihinsel süreci daha aktif kullanmayı sağlar.
- √ Farklı dünyaları tanımak kişinin bakış açısını geliştirir.
- √ Yabancı bir dil kişinin iletişimsel gücünü artırır.
- √ Yabancı bir dil öğrenmek kişinin kültürel anlamda gelişmesine yardımcı olur.
- √ Kişinin bir dil daha öğrenmesi kişinin başka dilleri ve başka kültürleri tanıması olduğundan bununla yetinmeyip daha çok dil öğrenmesi açısından motivasyon sağlayacaktır.

Yeni bir dil ve kültür ile tanışmak ve öğrenmek her ne kadar heyecan verici olup yukarıda saydığımız ve daha nice faydalar sağlasa da öğrenme sürecindeki zorluklar o dili öğrenen kişinin çabuk pes etmesine sebep olabilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta dili öğretirken öğretme öğrenme sürecini sıkıcılıktan kurtarıp eğlenceli hale getirmek, hedefler doğrultusunda uygun yöntem ve tekniklere başvurmak, ihtiyaç analizini iyi yapmak ve süreci değerlendirerek dönütler verebilmektir. Bu noktalara dikkat edildiğinde yabancı dil öğretimi daha başarılı ve verimli olacaktır. Sözü edilen sebeplerden dolayı yabancı dil öğretimi ile ilgilenen herkesin yukarıda ifade edilen noktalara dikkat etmesi gerekmektedir.

2.5. DİL ÖĞRETİMİ İLKELERİ

Dil öğrenimi ve dil öğretiminin geçmişi insanların birbirleriyle olan ilişkilerinin geçmişi kadar eskidir. Günümüz koşullarında bu ilişki tarihin bütün zamanlarından daha

fazladır. Bu durum dil öğretiminin adeta bir ihtiyaç haline gelmesine neden olmuştur. Günümüzde dil öğretiminin önem kazanması bilim insanlarının dil öğretimine yönelmesini sağlamış ve dil öğretimi ile ilgili birçok kuram, yaklaşım, yöntem ve ilke ortaya çıkmıştır. Dil öğretimiyle ilgili ilkeler öğretme/öğrenme sürecinin özellikleriyle ilgili ortaya konulan süreç boyunca uyulduğu takdirde belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesini sağlayacak olan fikirlerdir (Durmuş, 2013: 24). Her bilimin hedeflerine ulaşması için dayandığı temel ilkeler olduğu gibi dil öğretiminde de belirlenen amaca ulaşmak, öğretme/öğrenme sürecini etkili ve verimli geçirmek ve öğretilecek olan dilin kalıcılığını sağlamak amacıyla uyulması gereken temel dil öğretim ilkeleri vardır. Bu ilkelerin temel amacı dil öğretiminde amaca en verimli şekilde ulaşmaktır. Barın' a (2004: 23) göre dil öğretim ilkeleri şu şekildedir:

√ Dil öğretimi dört temel dil becerisini kapsamalı ve temel dil becerilerini birlikte geliştirmeli: Dil öğretimi yapılırken temel dil becerileri olan dinleme, konuşma, okuma, yazma hedef kitleye birlikte verilmeli sadece bir beceri üzerine yoğunlaşıp diğer becerilerin yetersiz olmamasına dikkat edilmelidir.

√ Bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak dil öğretimi bireysel farklılıklara göre yapılmalı: Dili öğrenen her öğrencinin yaş, zeka, öğrenme amacı gibi bireysel farklılıklarına dikkat edilmeli öğretim planı ve süreci bu ilkeye göre olmalıdır.

√ Basitten karmaşığa ve somuttan soyuta ilkesine göre hareket edilmeli: Dili öğrenen kişilerin yeni kurallar ve kavramları öğrenip sindirebilmesi için mutlaka basit ifade ve kurallardan karmaşığa doğru öğretim yapılmalı, önce somut ve bilinen daha sonraki aşamalarda soyut ve bilinmeyen ifadeler ve kurallar olmalıdır.

√ Dil öğretimi öncesinde mutlaka bir ihtiyaç analizi yapılarak uygulanacak yöntem ve teknikler bu ihtiyaç analizine göre belirlenmeli: Dil öğretiminde öğrenci ve öğretici görüşleri doğrultusunda ihtiyaçları belirlemek öğrencilerin eğitim ortamına etkin katılımını sağlamak açısından önemlidir. Bu yapıldığında öğrencilerin dil ihtiyacının giderilmesine yönelik etkili bir program geliştirilebilir (Koçer, 2013: 19).

√ Öğrenilen dilin günlük hayatta uygulanması ve kullanılması için sınıf içinde ortam oluşturulmalı: Bir dili öğrenildiğinin en önemli göstergelerinden biri kullanılmasıdır. Bu bağlamda dil ile ilgili verilen kural bilgilerin öğrenildiği anda öğrenciler tarafından uygulanmasını sağlayan ortamın oluşturulması dilin öğrenilmesini kolaylaştıracak, öğretim sürecini eğlenceli hale getirecek ve bilgilerin kalıcı hale gelmesini sağlayacaktır.

√ Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri dikkate alınmalı: Bireyin bir etkinliği yapabilmesi için bilişsel, sosyal, devinişsel ve duyuşsal olarak hazır olma durumudur. Bu durum bireyin konuyla ilgili ön bilgi ve tutumunu da içerir (Harman ve Çelikler 2012: 148).

Dil öğretiminde öğrencilerin dile karşı olan bilgi ve tutumlarına bunun yanında dili öğrenmek için bilişsel ve duyuşsal olarak hazır olma durumlarına dikkat edilmesi faydalı bir dil öğretimi için önemli bir unsurdur.

√ Derste kullanılacak araç-gereç ve materyaller önceden planlanmalı ve ders öncesi hazır bulundurulmalı: Dil öğretiminin somut bir şekilde ve görsel-işitsel duylara hitap edebilmesi için derste kullanılacak olan araç-gereç ve materyaller mutlaka anlatılacak kural ile ilgili olmalı ve önceden planlanmalıdır.

√ Verilen bilgi ve örnekler hayata uygun olmalı: Verilen bilgi ve örneklerin teorik olmaktan çok pratikte kullanıldığı gibi olması gerekir. Çünkü öğrencinin toplum arasına karıştığında öğrendiklerini uygulama olanağı bulması gerekmektedir. İletişimden kopuk olan bir dil öğretimi öğrenciyi dil öğrenmekten ve o dilin kullanıldığı kültürden koparacaktır.

√ Dil öğretirken mutlaka o dille ilgili tek yapı öğretilmelidir: Dile ait kurallar verilirken bir kural öğretilmeden diğerine geçilmemelidir. Birden fazla kural verildiğinde öğrenci kuralları birbiriyle karıştırabilir veya bir kuralı öğrenirken diğerini unutabilir.

√ Öğrenciler öğretim-öğrenim sürecinde güdülendirilmeli ve cesaretlendirilmeli: Yeni bir dil öğrenen öğrenci adeta yeni bir dünya ile karşılaştığı için yeni kurallar ve kültür ile tanışmak öğrenci için zor olabilmektedir. Bu noktada öğretici öğrenciyi her fırsatta

özellikle iletişim açısından cesaretlendirmeli ve derse olan isteğini artıracak dönütlerle öğrenciyi güdülemelidir.

√ Gerekli durumlarda anadili kullanılmalı fakat anadili kullanımının gereğinden çok olmamasına dikkat edilmeli: Çünkü dil öğretiminde temel amaç hedef dilin kurallarını öğretmektir.

√ Derste yapılacak etkinlikler önceden planlanmalı: Yapılacak etkinliklerin önceden planlanması öğretim sürecinin etkin kullanılmasını sağlayacak ve öğretilmek istenen kurallar için en ideal etkinliğin kullanılmasını sağlayacaktır.

√ Dil ile ilgili kuramsal bilgiler uygulanabilir etkinliklerle zenginleştirilerek öğrencilerin dili kullanmalarına olanak sağlanmalıdır: Öğretilen kural ve örnekler ders içi ve ders dışı etkinliklerle pekiştirilerek kalıcı olması sağlanacaktır.

√ Öğretim süresince ve sonrasında mutlaka sürece yönelik dönütler olmalıdır: Bu dönütler hem öğretim sürecinde öğrenci ve öğretmen için güdülenme ve motivasyon açısından olumlu etki yapacak hem de öğretimin ne denli başarılı bir şekilde uygulandığını göstermesi açısından fayda sağlayacaktır.

Bu ilkelere uyulduğu takdirde dil öğretim sürecinden elde edilmek istenen başarı düzeyi artacak ve istenen fayda maksimum düzeyde sağlanacaktır.

2.6. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

Türk milleti tarih sahnesine çıktığı zamandan bu yana dünyanın farklı coğrafyalarında hüküm sürmüş ve birçok milletle ilişki içerisinde olmuştur. Geçmişten günümüze dek geçen süre içerisinde Türk milletinin birçok tarihi olayın başkahramanı olduğu ve tarihte etkin rol oynadığı görülmektedir. Bu durum Türkçeyi dünyada en yaygın olarak kullanılan dillerden biri haline getirmiş ve Türkçe asırlardır ilişkide bulunduğu toplumların ilgisini çekmiş, bu toplumlar tarafından öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu durum Türkçenin tarihi süreçte en çok konuşulan dillerden olması sağlamıştır. Günümüzde ise

Türkçe öğrenmeye olan istek ve rağbet ekonomik, sosyal, siyasi ve jeopolitik sebeplerden dolayı oldukça artmıştır.

Ülkelerdeki taleplere göre 87 ülkede ortaöğretim kurumlarında, 46 ülkede özel kurslarda, 9 ülkede ise üniversitede Türkçe eğitimi verilmektedir. Bünyesinde Türkoloji bölümü olan ve Türk Dili ve Edebiyatı araştırmalarının yapıldığı 28 ülke vardır. Bugün Türk dili 12 milyon kilometrekarelik bir alanda 220 milyon kişi tarafından konuşulan ve 600 binden fazla söz varlığına sahip bir dünya dilidir (Akalın, 2009: 202-203.). Bunun yanı sıra İç savaştan kaçan Suriyeli sığınmacıların yıllardır ülkemizde bulunması, Türkiye'nin bulunduğu coğrafyada ve uluslararası alanda daha etkin olması, yurtdışından gelen öğrenci sayısının son yıllarda oldukça artması ve Türkiye'ye yabancı işadamlarının gelmesi Türkçeye olan rağbeti artırmıştır.

Türkiye'nin son yıllarda uluslararası alanda artan gücü ve bulunduğu konumdan dolayı Türkiye'yi, Türkleri dolayısıyla Türk kültürünü ve Türkçeyi öğrenmek isteyen kişilerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu isteklerin karşılanması ve Türkiye'nin uluslararası alanda tanıtılması açısından yabancı dil olarak Türkçe konusunun üzerinde büyük bir titizlikle durulmalıdır (İşcan, 2011: 35).

Türkçenin bu denli revaçta olması yabancılara Türkçe öğretiminin ne denli önemli olduğunu ve bu alanda çok fazla çalışma yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Son yıllarda bu alandaki çalışmalar gittikçe artmış yurtiçinde ve yurtdışında yabancı dil olarak Türkçe eğitimi faaliyetleri gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Türkçenin yabancılara ikinci dil veya yabancı dil olarak öğretilme süreçlerinde bu alanın gelişmesine katkı sağlayacak akademik çalışmalar öncelikli olarak Türkiye merkezli akademik kurumlarca ve bilim insanları tarafından ortaya konması gerekmektedir (Durmuş, 2013: 11).

Günümüzde yabancı dil olarak Türkçe eğitimi yabancı ülkelerde Yunus Emre Enstitüsü, bazı yükseköğretim kurumları, Maarif Vakfı, Türkoloji bölümleri ve çeşitli kültürel kurumlarca dünyanın birçok yerinde yapılmaktadır. Yurtiçinde ise çeşitli ülkelerden gelen öğrenciler iç karışıklıklardan kaçarak ülkemize sığınana mülteciler veya farklı sebeplerden dolayı Türkçe öğrenen öğrenciler için bu eğitimi Türkçe eğitimi

üniversitelere bağlı Türkçe Öğretim Merkezleri (TÖMER), Geçici barınma merkezlerinde Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığınca düzenlenen kurslar ve halk eğitim merkezleriyle özel kurslar tarafından yapılmaktadır (Yıldırım, Tüfekçioğlu, 2016: 2).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapan kurumları yurtiçi ve yurtdışında eğitim veren kurumlar olarak maddeler halinde yazacak olursak bunlar yurtiçinde:

√Üniversiteler tarafından kurulan TÖMER (Türkçe Öğretim Merkezleri) ve Dil Merkezleri

√Millî Eğitim Bakanlığı

√Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (Halk Eğitim Merkezleri)

√ Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı kursları

√ Özel kurslar

√ Çevrimiçi (online) kurslar

tarafından yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılmaktadır. Yurtdışında:

√ Yunus Emre Enstitüsü Öğretim Merkezleri (YETEM)

√ Maarif Vakfına bağlı Türk okulları

√ Çeşitli kültürel kurumlar

√ Yükseköğretim kurumlarına ait Türkoloji Bölümleri

tarafından Türkçe öğretimi yapılmaktadır. Son yıllarda yukarda ifade ettiğimiz sebeplerden dolayı Türkçe öğrenmeye ilginin artmasıyla yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumların sayısı da artış göstermiştir. Bu kurumlar yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin yanında Türk kültürünün tanınması ve yabancı öğrencilerin Türkler hakkında bilgi almasında önemli rol oynamaktadır. Yurt içinde yabancılara verilen Türkçe eğitimi ülkeye gelen yabancılara Türk kültürünü tanınması Türkiye'ye ayak uydurması açısından fayda sağlarken yurtdışında sözü edilen kurumlar tarafından yabancılara verilen Türkçe eğitimi ve kültür

hizmetleri yabancıların Türkiye'ye olan bakış açılarını olumlu yönde etkilemekte Türk kültürünü tanıma fırsatı sunmaktadır. Bu durum yurt içinde ve yurt dışında Türkçe eğitimi veren kurumların ne denli önemli ve kültür hayatımız açısından hayati bir görev üstlendiğini ortaya koymaktadır.

2.7. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ TARİHİ

Türkler tarih boyunca bulundukları coğrafyada etkin rol oynayan bir topluluk olmuştur. Bulundukları coğrafyaya sığmayan Türkler göç halinde olduğundan geniş bir coğrafyaya yayılmış ve birçok millet ile çeşitli sebeplerden dolayı ilişki içerisinde olmuştur. Ayrıca tarihin her döneminde tarihi olaylara etki eden bir millet olan Türk milletinin bu özellikleri diğer milletler tarafından Türkçeyi öğrenmeye sevk etmiş ve tarih boyunca Türkçe dünya dilleri arasında en çok öğrenilen ve öğrenilmek istenen diller arasına girmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimini tarihsel açıdan incelememiz bize bu alandaki çalışmaları inceleme imkânı verecektir. Tarihsel gelişim açısından verilen eserleri incelediğimizde yabancı Dil olarak Türkçe öğretiminin birçok kaynaktan Karahanlı sahasında Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılan Dîvânu Lugâti't Türk eseri ile başladığı kabul edilmektedir.

Hun İmparatorluğu döneminde bu yana bilinen, Göktürkler döneminden bu yana yazılı metinlerde gördüğümüz Türkçeye öğretim sahasında ne yazık ki rastlanılmamaktadır. İlk ve ortaçağ boyunca Türkçenin okullarda öğretilmesi hususunda kesin bir bilgi yoktur. Uygarlar ve İslamlık dönemine bakıldığında Türkçe ile ilgili birçok çeviri eser olduğu halde aile ve çevre dışında Türkçenin öğretilmesine dair bilgilere ve eserlere rastlanmamaktadır (Ağar, 2004: 1).

(Kök)Türk öncesinde ve (Kök)Türk döneminde, Çincenin Türkçe ile etkileşim içinde olduğu ve kelime alışverişi içinde olduğu görülmektedir. Meanchen Helfen' e göre Çin yazılarında yüzlerce Türkçe sözcük görülmektedir. Orhun yazıtlarında da yabancılara Türkçe öğretilmesine dair izlere rastlanmaktadır. Tibet, Soğd, Bizans ve özellikle Çinlilerle ticari, ekonomik ve siyasal anlamda ilişkilerde bulunulmasından dolayı Türkçeyi öğrenen kişilerin olması oldukça doğaldır. Çinli elçilerin sık sık (Kök)Türk ülkesine gelmesi ve

kurulan ilişkiler Çin’de Türkçe bilen kişilerin olduğunu göstermektedir. Uygur döneminde, Böğü Kağan’ın Çin’den getirdikleri Mani rahiplerinin dinlerinin kurallarını halka anlatabilmeleri için Türkçe bilmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda Mani rahiplerinin Türkçeyi kullandıklarını yani Türkçe öğrendiklerini göstermektedir (Biçer, 2012: 109,112).

2.8.TARİHSEL OLARAK YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN ESERLER

Türklerin dünya tarih sahnesinde etkin rol oynadıklarını ve bunun birçok devlet ile dolayısıyla kültür ve dil ile iletişim halinde olmalarına sebep olduğunu belirtmiştik. Bu etkileşim Türkçenin diğer topluluklar tarafından öğrenilmesini gerektirmiş bu da farklı topluluklara Türkçe öğretilmesine neden olmuştur. Bu sebepler neticesinde geçmişi çok eskilere dayanan ve tarihe etkisi çok olan Türk milletinin dilinin öğretilmesi ve öğrenilmesi ile ilgili birçok eser ortaya konulmuştur. Ortaya konan bu eserleri tarihsel süreç içerisinde incelediğimizde üzerinde durulması gereken önemli eserler şunlardır:

2.8.1.Divan-u Lûgati’t-Türk

Bu eser yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla yazıldığı bilinen ilk eserdir. Eser Türk dünyası ile ilgili yapılan yirmi yıllık bir saha çalışmasının ürünü olmakla birlikte Kaşgarlı Mahmut bu bilgileri Araplara Türkçeyi öğretmek amacıyla bir araya getirmiştir. Divan-u Lûgati’t-Türk, Türk lehçelerine ve lehçelerin dilbilgisi özelliklerine, söz varlıklarına, kalıplaşmış ifadelere, edebî örneklere ve Türk devletlerinin kültürlerine ait bilgiler vererek Türk dilinin önemli kaynaklarından biri olmuştur. Yabancılara Türkçe öğretimi alanında ilk olmasının yanında ilk sözlük, ilk dil bilgisi, ilk folklor kitabı ve ilk Türk ansiklopedisi olarak kabul edilmektedir (Durmuş, 2013: 96).

Karahanlılar Döneminde Kur’an dilinin Arapça olması Arap alfabelerinin kullanılmasını artırmış ve Arapça kelimelerin Türkçeye girmesine neden olmuştur. Bununla birlikte bazı devletlerin kendi dillerini bırakarak Farsçaya yönelmeleri Türkçe açısından olumsuz bir gelişmedir. Kaşgarlı Mahmut hedef olarak Araplara Türkçe öğretmek amaç

olarak da Türkçenin Arapçadan üstün olduğunu belirtmek için bu eseri kaleme almıştır (Güzel ve Barın, 2016: 23).

2.8.2.Codex Cumanicus

14.yy'da İtalyan ve Alman rahipleri tarafında kuzey Karadeniz'de yaşayan Türk toplulukları ile bazı yabancı toplulukların birbiriyle anlaşması ve ortak dil kullanması amacıyla Kıpçak Türkçesinin sözlüğünü ve Hristiyanlık ile ilgili bazı dini metinleri içeren önemli bir eserdir. Bu eser Kuzeybatı Türk lehçeleri ve Kıpçak Türkçesinin araştırılması açısından önemli bir yere sahiptir (Tavkul, 2003: 1).

Bu eserde alfabetik sıra Latinceye göre düzenlenmiştir. Farsça ve Kumanca sözlüğün yanında isim, fiil, zarf ve sıfat gibi Kumanca diline ait dilbilgisi kuralları; dini, ticari ve zanaat ile ilgili kavramlara yer veren bir eserdir (Durmuş, 2013: 98).

2.8.3.Kitabü'l İdrâk Li-lisânü'l-Etrak

Eser Endülüslü Berberi bir Arap dilcisi olan Ebu Hayyan Bin Ebu Yusuf tarafından yazılan eser Arap dilciliği geleneğine uygun olarak yazılmıştır. Mısır Kıpçak sahasının çok değerli kaynaklarından olan bu eser Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılmıştır (Çakmak, 2014: 174).

Eser Memlük Kıpçak Türkçesi ile yazılan en eski sözlük ve dilbilgisi kitaplarından. Sözlük ve dilbilgisi olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Arapça dilbilgisi kitaplarında bulunan terminolojiye uygun bir şekilde yazılmıştır. Ebu Hayyan eserinde edebî bir Türkçe verme amacıyla ve çabasıdır (Durmuş, 2013: 99).

2.8.4.Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî Acemî ve Mongulî

Bu eser de Harezm Kıpçak sahasında Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılan ve yazarı belli olmayan bir Arap dilci tarafından yazılan bir eserdir. Bu eserde giyim, insana ait iç ve dış unsurlar gibi çeşitli unsurlara yer verilmiştir (Çakmak, 2014: 176).

Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılan eser yaklaşık olarak 2000 kelime içermektedir. Kitabın büyük bir bölümü sözlük ve kelime listelerinden oluşmaktadır. Kıpçak Türkçesindeki Kelimelerin karşılıkları verilirken Arapça biçimleri verilerek karşılaştırmalı dilbilgisi örneği teşkil etmektedir (Durmuş, 2013: 100).

2.8.5.Ed-Dürretü'l Mudiyye fi'l Lügati't Türkiyye

14. veya 15.yüzyıllarda yazılmış olan bu eserin kim tarafında ve nerede yazılı olduğu hakkında tam bilgi yoktur. Eser hem sözlük hem de konuşma kılavuzu olma özelliği taşımaktadır (Güzel & Barın, 2016: 29).

Türk dilinin parlayan incisi anlamına gelen eser Memlükler döneminde Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılmıştır. 24 bölümden meydana gelmektedir. Eser yazıldığı dönemde kullanılan kelime ve cümleleri içermektedir. Eserde günlük hayatta insanlara yol gösterecek özellikte cümleler bulunmaktadır (Durmuş & Okur, 2013: 160).

2.8.6.El-Kavânî'nü'l-Külliyye Li Zaptî'l-Lügâti't-Türkiyye

15.yüzyıl başlarında Mısır'da bulunan Araplara Kıpçak Türkçesi öğretmek amacıyla yazılmıştır. Yazarı tam olarak bilinmemektedir. Eser dilbilgisi kitabı özelliği taşımaktadır. Yazarın belirttiğine göre eseri yazan Türk değildir ve Türklerin isteği üzerine eseri kaleme almıştır (Durmuş, 2013: 101).

Eser Araplara Kıpçak Türkçesi öğretmek amacıyla yazılmıştır. Arap dilinde yazılan eserin sözlük bölümü bulunmamaktadır. Kitabın dilbilgisi bölümünde kelime listelerine de yer verilmiştir. Eser isim, fiil ve ekler olmak üzere üç bölüme ayrılmış öncelikli amaç olarak Pratik Türkçe öğretmek hedeflenmiştir (Durmuş & Okur, 2013: 164).

2.8.7.Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lügâti't Türkiyye

Eser Kıpçak diline ait dilbilgisi ve sözlük kitabı olma özelliği taşımaktadır. Yazarı belli olmayan eserin Mısırdaki yazıldığı düşünülmektedir. Eser iki cümleden oluşmakta ve eserde Kıpçak diline ait isim ve fiillere yer verilmektedir (Çakmak, 2014: 174).

Eserin 15.yüzyılda yazıldığı tahmin edilmektedir. Kıpçak sahasında ortaya çıkmış dilbilgisi ve sözlük kitabıdır. Yazarın kelimelerin ayrıntılarına inebilmesinden Türk olduğu tahmin edilmektedir (Durmuş, 2013: 102).

2.8.8.Kitabü Bülğati'l-Müştak Fi Lugâati't-Türk ve'l-Kıfçak

Eser 14.yüzyılın sonu ile 15. Yüzyılın başlarında yazılmış olan bir Arapça Türkçe sözlük özelliği taşımaktadır. Yazar Türk asıllı Cemaleddin Ebû Muhammed Abdullah et-Türkî'dir. Kitapta dilbilgisi kuralları Arapça yapılardan ve örneklerden yola çıkılarak açıklanmıştır (Güzel & Barın, 2016: 27,28).

Eserde bulunan kelimeler gündelik yaşamda kullanılan kelimelerdir. Yani eser günlük konuşma dilini öğretmeyi amaçlamaktadır. Kelimelerin Türkçe karşılıklarının Suriye Arapçası ile olması eserin Suriye'de kaleme alındığı düşüncesini güçlendirmektedir (Durmuş & Okur, 2013: 164).

2.8.9.Hilyetü'l-İnsan ve Heybetü'l Lisan

Eserde Farsça, Türkçe ve Moğolca kelimeler bulunmaktadır ve sözlükte bulunan kelimeler günlük hayatta kullanılan kelimelerdir. Eserde pratik Türkçeyi öğretmek amaçlanmıştır (Çakmak, 2014: 177).

Eser İlhanlı Devletinin hüküm sürdüğu coğrafyada Farsça, Türkçe ve Moğolca olmak üzere üç bölüm bulunmaktadır. Eserde Azeri şivesine yer verilmekte ve ziraat ve sanat ile ilgili yüzden fazla kelime bulunmaktadır (Durmuş & Okur, 2013: 163.164).

Yazdığımız bu eserlerden başka Türkçenin yabancılara öğretilmesini ihtiva eden birçok eser bulunmaktadır. Bu çalışmada yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla tarihsel süreçte yazılmış olan dokuz farklı eser ile ilgili bilgi verilmeye çalışılmıştır. Eserler hakkında verilen bilgiler çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgiler neticesinde çalışmaya konulmuştur. Aşağıdaki Bayraktar'a ait tabloda eserlerin yazarlara göre sınıflandırılmış haline yer verilecektir.

Tablo 4:Yabancılarca Türkçe Öğretmek Amacıyla Yazılan Eserlerin Yazarlara Göre Tasnifi (Bayraktar, 2003: 68).

TÜRKLERCE YAZILANLAR	YABANCILARCA YAZILANLAR
Divân-u Lugâti't-Türk – Kaşgarlı Mahmud (1072-1074)	Codex Cumanicus
Muhakemetü'I-Lugateyn - Ali Şir Nevâyî (1498)	Kitâb-ı Mecnû-i Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mongolî (XIV. yüzyılın ilk yarısı)
Kitabü Bulgati'I-Müştak Fi Lugâti't-Türk ve'I-Kıfçak-Cemalü'd-din Ebi Muhammed Abdullahi't-Türkî (15. yüzyılın ilk yarısı) (Türk ve Kıpçak Sözcüklerinin Türevlerinin Kitabı)	EI-Kavaninü'I-Külliyeye Li Zabti'I-Lügati't-Türkiyye (XV. Yüzyılın ilk yarısı)
Kitabü'I-İdrak Li Lisânü'I-Etrak– Esirü'd-din Ebû Hayyân (1312) (Türklerin Dilini)	Et- Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-lugâti't-Türkiyye (XV. yüzyılın ilk yarısı)

Anlama Kitabı	(Yeni ve Arı Türkçenin Sözlüğü)
Hilyetü’I-İnsân ve Heybetü’I-Lisân- Cemâlû’ d-dîn İbni Mühennâ (XIII. yüz yılın sonu ya da XIV. yüzyılın başı)	

2.8.EDEBÎ METİN

Hem anadil öğretimi hem de yabancı dil olarak Türkçe öğretimi genel olarak edebî ve öğretici niteliği olan metinlerle yapılır. Türkçenin zenginliği, akıcılığı ve gelişmişliği edebî metinlerde yer alan deyim, atasözü ve kalıplaşmış ifadeler vasıtasıyla ortaya çıktığından edebî metinler dil öğretiminin temel araçlarıdır diyebiliriz (Karakuş, 2012: 1). Edebî metinler bireyin öğrendiği dilin olanaklarının farkına varmasını ve öğrendiği dili öğrenmekten ve kullanmaktan lezzet almasını sağlar. Ayrıca edebî metinler öğrencinin öğreneceği dile ait yapısal kuralların ve anlamsal özelliklerin somut bir şekilde görmesini sağlayan önemli materyallerdir. Edebî metin nedir sorusuna verilecek cevap edebî metinlerin önemini ortaya çıkarmak açısından faydalı olacaktır.

2.8.1.Edebî Metin Nedir?

Edebî metin tanımının yapılması için öncelikler metin tanımına bakmak gerekmektedir. Güncel TDK sözlüğüne göre: Metin ”*bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst*” demektir (TDK, 2015). Bir yazının metin değeri taşıması sayfa sayısı yahut cümle sayısının fazla olması değil bir mesaj içermesine bağlıdır. Yani bir iletisi olan tek bir sözcük ve cümle de bu noktada metin özelliği gösterebilir. Edebî metin birçok farklı unsurdan teşekkül etmiş estetik özelliklere sahip bir bütündür (Atalay, 2014: 26). Duygu, düşünce ve hayallerin insanda heyecan ve hayranlık uyandıracak bir biçimde estetik anlayışa göre ortaya konan ve sanat yönü öne çıkan

edebiyat ürünlerine denir (Güneş, 2013: 4). Metin çeşitli kanallar aracılığıyla iletişimde bulunmak amacıyla oluşturulan anlatma ve anlaşma aracıdır. Edebî metin sanat değeri olan yani kişide estetik zevk uyandıran metin demektir. Edebî metinler okuyucuda bir anlayış, estetik haz ve anlayış uyandırmak amacıyla oluşturulur (Aktaş, 2009: 198).

Bütün bu tanımlardan edebî metinleri insan üzerinde estetik ve sanatsal zevk uyandıran, bir dilin estetik yönün ortaya koyarak dilin gelişimine katkıda bulunan aynı zamanda okuyucunun ve dinleyicinin dilsel, sanatsal ve düşünsel alanda gelişimini destekleyen metinler şeklinde tanımlamak mümkündür.

2.8.2.Yabancı Dil Öğretiminde Edebî Metinlerin Yeri ve Önemi

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanmak önemli bir yere sahiptir. Edebî metinler dil bilgisi, yazım ve noktalama kurallarının somut olarak içinde barındırır, dilimizin zenginliğini kültürümüze ait unsurları, duygu ve düşünce dünyamıza ait kavramları yansıtır (Dolaşık, 2018: 15). Bununla birlikte bir dilin en etkili bir şekilde tezahür ettiği edebî metinler genel anlamda toplumun kültürünü ve değerlerini yansıtırken bireysel açıdan da eğlendirici, zevk verici olması, kalıcılığı sağlaması ve insanın duygularına hitap ederek gelişmesine katkıda bulunması açısından dil öğretiminin vazgeçilmez materyallerindendir (Demir ve Açık, 2011: 56).

Edebî metinlerin zihinsel ve dilsel becerilerin gelişimi, değer öğretimi, motivasyonun sağlanması, hayal gücü ve yaratıcılığın geliştirilmesi ve bireylerin sosyalleşmesinde etkileri büyüktür (Ayhan ve Arslan, 2014). Edebî metinler dil öğretiminde öğretim sürecini eğlenceli kılıp dili öğrenme isteğini artırır. Dil öğretilirken o dilin kurallarını somutlaştırdığı için öğrenilmesini kolaylaştırır. Dilin öğrenildikten sonra kalıcı olmasını ve günlük hayatta daha fazla kullanılmasını sağlar.

Yabancı dil öğretiminde edebî metinleri ve yazınsal ürünleri kullanmanın ne gibi faydaları vardır diye düşünüldüğünde kullanılan metinlerin öğrenilecek olan dilin ürünü olması, edebî metinlerin içeriğinin öğrenilen dilin malzemesi olması ve dil incelemesi olmasıdır. Ayrıca bir topluma ait kültürel verileri incelemek için o dilde yazılan edebî

metinler önemli bir kaynaktır. Bu açıdan hikâye roman, şiir, masal gibi edebî türler o dile ve döneme ait önemli verilerdir (Erişek ve Yücel, 2012: 67). Yabancı dil öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yanında hangi türlerin kullanılacağı da önemli bir durumdur. Sadece edebî türlerle ilgili salt bilgi vermek yerine türün taşıdığı dilin ve türün özellikleri öğrencilere kavratılabilir. Örneğin masal kullanarak kip ekleri, hikâye ile anlatım biçimi, şiir gibi türlerle mecazlı ifadeler öğrencilere kavratılabilir (Koç ve Kıymaz, 2013: 825).

Edebî metinlerin içeriği dil öğretim yöntem ve tekniklerine uygun olması, temel dil becerilerini geliştirmesine katkı sağlaması ve öğrenilen hedef dilin yanında o dile ait kültürel veriler sağlaması açısından dil öğretiminde edebî metinleri kullanmak önemlidir. Edebî metinlerin dil öğretiminde kullanılmasına aşağıda belirtilen gerekçeleri gösterebiliriz (Ersan, 2018: 289).

√Edebî metinlerle çalışmak gerçek hayat ile örtüşen diyaloglar içermekte bu durum öğrenilenlerin hayata aktarılmasını sağlamaktadır.

√Edebî metinler dil öğrenenler için öğrenme ortamları oluşturmaktadır. Roman, hikâye veya şiir her yerde okunabilir ve her durumda kullanılabilir. Dilbilgisi kurallarının öğretilmesine ve kullanılmasına da katkı sağlar.

√Edebî metinler hedef dile ait olan kültür ortamlarını tanıttığından dili öğrenenlerin sosyal becerilerini gelişimine katkı sağlar.

2.8.3.Edebî Metin Türleri

Edebî metinler kendi arasında çeşitli türlere ayrılmaktadır. Konuşma yahut sözlü olarak ifade edilenlere sözlü metin, yazılı olarak aktarılan metinlere yazılı metin, resim, grafik veya sembollerle ifade edilenlere görsel metin denilmektedir. Metinler düzenlenme biçimlerine ve oluşturma amaçlarına göre ise roman, makale, anı, şiir, hikâye gibi isimler almaktadır (Güneş, 2013: 3).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz sorusuna Türkçe öğreticilerinin verdiği cevaplara göre kullanılan edebî metinlere türlerine dair kısaca açıklama yapılacaktır.

Şiir: Sözcüklerin birbiriyle bağının düzyazı ve gündelik dilde kullanılan kelimelerden daha düzenli olan ve birbiriyle belli ilişkilere göre bağlantının olduğu, sanatsal özelliğin ağır bastığı ve duygunun yoğun olarak işlenip kelimelere döküldüğü edebî türdür. Başka bir ifadeyle düzyazıyla anlatılamayan duygu ve düşüncelerin seslerin ahenkli bir şekilde oluşturulan dizelerle anlatılmasıdır (Boztaş, 1994: 173).

Hikâye/Öykü: Yaşanmış ya da yaşanması mümkün olayların ve durumların ayrıntıya inilmeden anlatıldığı kısa yazılara hikâye/öykü denir. Hikâye hayata dair küçük anların olay, kişi, zaman ve mekân bağlamında edebî dilin imkanları ölçüsünde sunulmasıdır (Elmas, 2017: 1)

Roman: Yaşanmış ya da yaşanması mümkün olayların ayrıntılı bir şekilde anlatıldığı, kişi sayılarının fazla olduğu, uzun metin türlerine denir. Roman hikâyeye göre daha uzun ve ayrıntıların fazla olduğu bir edebî türdür.

Masal: Gerçek üstü olaylara dayanan yer ve zaman kavramı belirsiz, olağanüstü karakterlerin olduğu sonunda iyilerin kazandığı kötülerin kaybettiği bir edebî türdür. Düzyazı anlatımına dayanan, gerçekle ilgisi olmayıp tamamen düş gücünden yararlanılarak oluşturulan, bütünüyle düş gücü ürünü olduğu halde sunduğu evreni inandırıcı kılma kaygısı olmayan türe denir (Özdemir 2007: 323).

Anı (Hatıra): Kişinin geçmişte başından geçen olaylardan aklında kalanları anlattığı metin türüne denir. Kişinin başından geçen veya döneminde tanık olduğu olayları kendi bilgi, izlenim ve olgularına göre anlattığı bir edebî tür olarak da tanımlanabilir (Özdemir 2007:190).

Tekerleme: Seslerin ve kelimelerin benzerliğinden yararlanılarak oluşturulan, anlamlı ve anlamsız kelimelerin bulunduğu, kulağa hoş gelen ve konuşma, telaffuz bakımından dile yatkınlığı artıran bir edebî türdür (Yardımcı, 2004: 75). Tekerleme bir

dilin öğrenilmesini eğlenceli hale getiren ve konuşmaya yakınlığı artıran edebî türlerden biridir.

Ninni: Edebî türlerden biri olan ninni genelde anonim ürünler olup bir dilin zenginlik göstergelerindendir. Ninni çocukların uyuması için söylenen, içinde önemli anlamlar barındıran ve ezgiyle söylenebilen ahenk unsuru içeren bir edebî türdür.

Ninnilerde anneler çocuğunun nasıl bir insan olması gerektiği, nasıl bir gelecek istediği, çocuğu için nasıl bir eğitim arzuladığı, aile ve akrabalarıyla olan ilişkisi, evlilik ve yuva ile ilgili fikirleri, sevgi ve askerlikle ilgili düşüncelerini söyledikleri ninnilerde ifade etmektedirler (Tökel, 2008: 44).

Türkü: Türkü, köklü bir geçmişin ürünü olan, halk edebiyatının önemli temsilcileri olan halk ozanları ve atalarımız tarafından söylenen, kulaktan kulağa aktararak zamanın süzgecinden geçerek günümüze kadar ulaşan, halk edebiyatının önemli bir parçası ve kültür zenginliğini ortaya koyan edebî türdür (Naltekin, 2013: 218).

Deneme: Bir yazarın herhangi bir konuda kendi fikirlerini kanıtlama amacı olmadan özgür bir şekilde anlattığı edebî türe deneme denir. Denemede önemli olan yazarın fikirleri olduğundan ispatlama amacı yoktur.

Biyografi (Yaşamöyküsü): Yaptıkları ve yaşantısıyla insanlarda merak uyandıracak üne sahip olan kişilerin hayatının farklı kaynaklardan yararlanılarak ve incelenerek anlatıldığı edebî türdür (Özdemir 2007: 206).

Otobiyografi (Özyaşamöyküsü): Toplumsal alanın herhangi bir kesiminde bilim, sanat veya toplumsal bir alanda etkinlik göstermiş bir kimsenin hayatının kendisi tarafından anlatıldığı edebî türe denir (Özdemir 2007: 210).

Bilmece: İnsanların eğlenceli zaman geçirmek, boş vakitlerini değerlendirmek ve güven kazanmak amacıyla her türlü kavramı ipucunu gösteren ama kapalı olan tabirlerle buldurmaya çalıştığı türlere denir. Bilmecenin tarihten günümüze insanların sosyalleşmesi ve eğlenceli vakit geçirmesi noktasında önemi büyüktür (Bekki, 2013: 337).

Sohbet: Bilim, sanat, spor kısacası herhangi bir konuda alanında ün yapmış biri ile fazla derine inmeden samimi bir hava içerisinde yapılan konuşma ve görüşmelerin anlatıldığı metinlere denir.

Günlük: Kişinin başından geçen olayları, duygu ve düşünceleri günü gününe tarih belirterek yazdığı edebî türe denir. Günlük sahibi düşüncelerini kendisi ile paylaştığı için samimi ve içten bir dil vardır.

Mektup: Mekân bakımından birbirinden uzakta bulunan kişiler ve kurumların çeşitli sebeplerle iletişim amacıyla ortaya konan metinlere denir. Kendi arasında özel, resmi, iş, edebî ve açık mektup olmak üzere çeşitleri vardır. Mektup en eski edebî türlerden biridir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırma modeli, çalışma grubu, araştırma ile ilgili verilerin toplanması ile veri analizi yer almaktadır.

3.1.ARAŞTIRMA MODELİ

Yabancılarla Türkçe öğretiminde edebî metinlerin kullanımına dair öğretici görüşlerinin yer aldığı bu çalışma nitel araştırmalardan yararlanarak hazırlanmıştır. Nitel

araştırmayı, insanın kendisine ait sırları çözmek ve kendi çabasıyla oluşturduğu toplumsal sisteme dair bilgileri keşfetmek amacıyla oluşturduğu bilgi üretme yollarından biri olarak tanımlamak mümkündür (Özdemir, 2011: 326). Çalışmada nitel araştırmaya dayalı betimsel analiz yöntem kullanılacaktır. Betimsel analiz yöntem, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Özdemir, 2011: 336). Betimsel analiz yöntemin kullanılma amacı çalışmada öğretmenlerin görüşlerine başvurarak veri sağlamaktır.

Araştırmada sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniklerinden olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır. Görüşme, görüşmecinin cevap almak amacıyla sözlü ve genellikle yüz yüze olmak şartıyla deneklere yönelttiği bir şeklidir (Tavukçuoğlu, 2002: 12). Görüşme tekniği kullanmadaki temel amaç bir hipotezi test etmek yerine insanların bir konudaki düşüncelerini, deneyimlerini ve bu deneyimleri nasıl anlamlandırdıklarını ortaya çıkarmaktır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde ise araştırmacı önceden sorulacak soruları içeren bir planlama yapar. Bununla birlikte araştırmacı görüşmenin akışına göre değişik alt sorularla görüşmenin akışını etkileyerek yanıtların daha anlaşılır olmasını ve ayrıntılandırılmasını sağlayabilir (Tümöklü, 2000: 546).

Çalışma yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinlerin kullanımına ilişkin öğretici görüşlerine başvurduğundan yarı yapılandırılmış görüşme formu Türkçe öğretmenlerine yüz yüze uygulanmış ve çalışma için veri sağlanmıştır.

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Özellikle son yıllarda Türkçeye ilgilerin artması neticesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi önemli bir hal almıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimini yurtdışında Yunus Emre Enstitüsü Öğretim Merkezleri, Maarif Vakfına bağlı Türk okulları, çeşitli

kültürel kurumlar ve yükseköğretim kurumlarına ait Türkoloji bölümleri tarafında yapılmaktadır. Yurtiçinde ise yükseköğretim kurumlarına bağlı Türkçe Öğretim Merkezleri, Millî Eğitim Bakanlığı, halk eğitim merkezleri (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü) ve özel kurslar tarafından yabancılara Türkçe öğretimi yapılmaktadır.

2011 yılından beri devam eden iç savaştan dolayı ülkemize milyonlarca Suriyeli göç etmek zorunda kalmıştır. 2019 yılı itibariyle toplam 3.651.635 Suriyeli mülteci Türkiye’de bulunmaktadır.(www.multeciler.org.tr,E.T: 02/04/2019) Farklı bir ülkeden bu denli fazla insanın göç etmesi ve Türkiye’de bulunması mültecilerin Türk toplumuna uyumunu gerekli kıldığından mültecilerin Türkiye’ye uyum ve entegrasyonu çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından sağlanmaya çalışılmaktadır. ‘Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Desteklenmesi projesi’ (PİCTES) bu kapsamda yürütülen önemli bir projedir. Projenin amacı Suriye’den göç eden ve eğitime devam edemeyen mülteci çocuklarının kendi akranlarıyla eşit şartlarda eğitim almaları ve böylece Türk eğitim sistemine entegrasyonunun sağlanmasıdır.

Araştırmanın çalışma gurubunu Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Desteklenmesi projesi kapsamında Suruç Geçici Barınma Merkezinde Türkçe öğretimi yapan 50 öğretici oluşturmaktadır. Araştırmanın veri tabanını Türkçe öğretimi yapan 50 öğreticinin yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri cevaplar oluşturacaktır.

3.3.VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ VE VERİLERİN ANALİZİ

Bu araştırmada nitel araştırmaya dayalı betimsel analiz yönteminin bir aracı olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu bağlamda yabancılara Türkçe öğreten 50 öğretici ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılmadan önce görüşme formunun kapsam geçerliliği hakkında bilgi almak amacıyla ölçme değerlendirme alanında uzman bir doktor araştırma görevlisinden görüşme formuna dair görüş alınmış uzman dönütü sağlandıktan sonra tekrar bir doçent doktor ve doktor araştırma görevlisinin görüşüne başvurulmuştur. Yapılan eleştirilere göre form düzenlenip uzman onayı alındıktan sonra form sistemli hale getirilmiştir. Suruç Geçici Barınma Merkezinde görevli Türkçe öğreticileriyle yüz yüze görüşülmek kaydıyla öğretici görüşleri alınmıştır. Öğretici görüşlerinin alınmasının

ardından cevaplar analiz edilmiştir. Elde edilen verilen araştırmanın problem durumuna ve araştırmanın amacına göre sınıflandırılmıştır. Sınıflandırılan veriler problem cümlelerine göre düzenlenmiş ve tasnif edilmiştir.

Araştırma amacına ve problem durumuna göre hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan sorular şu şekildedir:

1)Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanma sebeplerini nelerdir?

Sorunun amacı öğrencilerin Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken edebî metin kullanmalarının sebeplerini belirleyerek edebî metinlerin Türkçe öğretimindeki önemini ortaya çıkarmaktır.

2)Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanmanın ne gibi yararları vardır

Sorunun amacı yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinlerin faydalarını belirleyerek edebî metinlerin dil öğretimine olan katkısını saptamaktır.

3)Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dil özellikleri nasıl olmalıdır?

Sorunun amacı kullanılacak olan edebî metinlerin en ideal dil özelliklerini ortaya çıkarmaktır.

4)Hangi dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz?

Sorunun amacı dil düzeylerine göre kullanılması gereken edebî metinlerin belirlenmesini sağlamaktır.

5)Hangi temel dil becerilerinde (dinleme, konuşma, okuma, yazma) ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz?

Sorunun amacı temel dil becerilerinde kullanılması en faydalı olan edebî metinleri belirlemektir.

3.3.1 Katılımcılar

Tablo 5:Araştırmaya Veri Sağlayan Öğretici Profili

Öğretici Sayısı	50		
Cinsiyet	KADIN	23	
	ERKEK	27	
Yaş	24(04 öğretici), 25 (03 öğretici), 26(06 öğretici), 27(14 öğretici), 28(11 öğretici), 30(8 öğretici), 31 (02 öğretici), 33 (01 öğretici), 34 (01 öğretici), 35 (01 öğretici)		
Tecrübe	6 yıl (01 öğretici), 3 yıl (07 öğretici), 2.5 yıl (10 öğretici), 2 yıl (27 öğretici), 1.5 yıl (05 öğretici)		
Mezuniyet	Türkçe Öğretmenliği	6	
	Türk Dili ve Edebiyatı	7	
	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	1	
	Sınıf Öğretmenliği	36	

Tablo 5 incelendiğinde: “Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Sağlanması projesi” kapsamında Suruç Geçici Barınma Merkezinde eğitim veren öğretmenlerin yaşlarının 24 ile 35 yaş arasında değiştiği, öğretmenlerden 23’nün kadın 27’sinin erkek olduğu, öğretmenlerin tecrübelerinin 1,5 yıl ile 6 yıl arasında olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkçe Öğretmenliği, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği mezunu olduğu anlaşılmaktadır.

3.3.2.Araştırmanın Veri Analizi

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapan 50 öğreticinin görüşleri alındıktan sonra verilen cevaplar problem durumuna göre analiz edilmiştir. Her bir probleme ilişkin alt başlıklar incelenerek ayrıntılı bir şekilde incelenmiş buna bağlı olarak farklı temalar oluşturulmuştur. Sorular açık uçlu olduğundan birçok tema oluşmuştur. Problem durumuna ilişkin oluşturulan bu temalarda öğretici görüşlerine ayrıntılı şekilde yer verilmiştir. Böylece verilen cevapların daha sistemli hale getirilmesi sağlanmış ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerin kullanımına dair öğretici görüşlerinden oluşan veriler ortaya çıkarılmıştır.

3.3.3.Araştırma Güvenirliği ve Geçerliliği

Nitel araştırma araçlarından görüşmenin uygulandığı bu araştırmada görüşme formu hazırlanırken alanında uzman kişilerin görüşüne başvurulmuş ve konuya ilişkin 5 adet açık uçlu soru olması kararlaştırılmıştır. Ayrıca alınan dönütlere göre form araştırmaya uygun hale getirilmiştir. Bu durum araştırmanın geçerlilik ve güvenirliliğine katkı sağlanmıştır. Alınan cevaplar problem durumuna göre ortak temalarda toplanmış, veriler analiz edilerek sistemli hale getirilmesi sağlanmıştır. Elde edilen verilerin bulgular kısmında sistemli bir şekilde kullanılarak uzman görüşü dahilinde temalandırılması araştırmanın geçerlik ve güvenirliliğini artırmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırmaya dair ‘Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanma sebepleri nelerdir?’, ‘Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî

metin kullanmanın yararları nelerdir?’, ‘Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dil özellikleri nasıl olmalıdır?’, ‘Hangi dil düzeyinde ne tür edebî metin kullanılmaktadır?’, ‘Hangi temel dil becerilerinde (dinleme, konuşma, okuma, yazma) ne tür edebî metinler kullanılmaktadır?’ problem cümleleri olan sorulara dair bulgu ve yorumlara yer verilerek açıklanmıştır.

4.1.BİRİNCİ PROBLEME DAİR BULGU VE YORUMLAR

Araştırmadaki “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanma sebepleriniz nelerdir?” şeklindeki birinci probleme dair bulgular aşağıdaki gibidir.

Tablo 6:Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Edebî Metinleri Kullanma Sebeplerine Dair Öğretici Görüşleri

Kullanma Sebepleri	f	%
Temel dil becerilerini geliştirmesi	18	36
Öğrencinin okumasını geliştirmesi, okuduğunu anlamasını sağlaması, okuma hızını artırması ve okuma alışkanlığı kazandırması	21	42
Kelime dağarcığını geliştirmesi, yeni kelime ve harf öğretimin kolaylaştırması	18	36
Akıcı konuşmayı sağlaması, telaffuzun doğru olmasını sağlaması ve konuşma becerisini artırması	16	32
Öğrenilenlerin pekiştirilmesini, kalıcı olmasını ve gerçek hayata aktarılmasını sağlaması	8	16
Öğretici olması, öğrencilere zaman, mekân, kişi kavramlarını öğretmesi	8	16

Kültür aktarımını sağlaması	7	14
Eleştirel ve edebî bakış açısı kazandırması	6	12
Öğrencinin kendini ifade etmesini sağlaması	5	10
Dil öğretiminde ilgi ve merak uyandırması, öğretimi eğlenceli hale getirmesi	5	10
Yazma becerilerine katkı sağlaması	4	8
Zihin ve dil gelişimine katkı sağlaması	4	8
Öğrencinin hayal dünyasını geliştirmesi	3	6
Türkçenin zenginliğini ortaya çıkarması	2	4
Öğrencinin Türkçeyi etkili kullanmasını sağlaması	2	4
Zaman tasarrufu sağlaması	1	2
Öğrenciye ahenk, hitabet, tasvir, vurgu ve tonlama, empati gibi beceriler kazandırması	1	2
Dil ile ilgili kazanımlara katkı sağlaması	1	2
Öğrencinin cümleleri birbirine bağlamasına katkı sağlaması	1	2

Tablo 6 incelendiğinde ‘Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanma sebepleriniz nelerdir?’ sorusuna 50 Türkçe öğreticisinden 18’i temel dil becerilerini geliştirmesi, 15’i öğrenciye okuma alışkanlığı kazandırması, 15’i öğrencinin okuma becerisini geliştirmesi ve okuma hızını artırması, 14’ü öğrencinin kelime

dağarcığını geliştirmesi, 11’i akıcı okumayı sağlaması, 7’si kùltùr aktarımını sağlaması, 6’sı telaffuzun doğru olmasını sağlaması demiştir.

Ayrıca òđrencilerin okuduklarında anlam ıkarmasını sağlaması, òđretici olması diyen beşer kişi, yeni kelime òđretimin kolaylaştırması, dil òđretime sùrecinde ilgi ve merak uyandırması, dil òđretiminde pratiklik sağlaması, òđrencinin kendini ifade etmesini sağlaması, yazma becerilerine katkı sağlaması diyen dòrder kişi; zihin gelişimine katkı sağlaması, sanatsal bakış aısı kazandırması, òđretilen dil kurallarının kalıcı olmasını sağlaması, eleştirel bakış aısı sağlaması, òđrencinin Tùrkeye hakim olmasını sağlaması ve òđrenilen kelimelerin gerek hayata aktarılmasını sağlaması diyen ùer kişi; òđrencilerin hayal dùnyasını geliştirmesi, Tùrkenin zenginliğini ortaya ıkarması, òđrencinin Tùrkeyi etkili kullanmasını sağlaması diyen ikişer kişi bulunmaktadır.

Tùrke òđreticilerinden birer kişinin zaman tasarrufu sağlaması, òđrenciye ahenk duygusu vermesi, dil ile ilgili kazanımlara katkı sağlaması, òđrencinin hitabetini geliştirmesi, òđrencinin tasvir yeteneğini geliştirmesi, vurgu ve tonlama becerisi kazandırması, òđrencinin edebî yönünü güçlendirmesi, òđrencinin soyut dùřünme becerisini geliştirmesi, dil òđretimini eğlenceli hale getirmesi, òđrencinin empati yeteneğini geliştirmesi, òđrencilerin cùmleleri birbirine bağlamasına katkı sağlaması dediği anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki tabloda òđreticilerin edebî metinleri kullanma sebeplerine ilişkin verdiği cevapların frekans ve yùzdelik dağılımları verilmiştir. Bununla birlikte yabancı dil olarak Tùrke òđreticilerinin edebî metinleri kullanma sebeplerine ilişkin gòrùřleri ayrıntılı bir şekilde başlıklar altında incelenecek, òđreticilerin cevaplarından doğrudan alıntılar yapılacak ve bu alıntılar yorumlanarak òđreticilerin edebî metinleri kullanma sebepleri ayrıntılı bir şekilde irdelenmiş olacaktır.

4.1.1.Temel Dil Becerileri Geliştirmesine Dair Bulgular

Dil òđreticilerinin yabancılara Tùrke òđretiminde edebî metinleri kullanma sebeplerinden olan kullanılan metinlerin temel dil becerilerini geliştirdiğine dair gòrùřleri ve gòrùřlerin frekans değerı tablo 5’ te gòrùldùđù gibidir. Tablo 5 incelendiğinde Tùrke òđreticilerinin edebî metinleri kullanma sebebinin edebî metinlerin temel dil becerilerini geliştirmesi olarak ifade ettikleri gòrùlmektedir. Konuya ilişkin bazı òđretici gòrùřleri şu şekildedir:

“Tekerlemeler ile òđrencilerin okuma ve anlama becerileri gelişiyor.” (K3)

“Edebî metinler dil becerilerinin gelişimi için önemlidir.” (K6)

“Öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek.”(K12)

“Konuşma, okuma, yazma ve dinleme gibi dil becerilerini kazandırmada ve geliştirmede edebî metinlerin kullanılması önemlidir.” (K14)

“Dil öğretiminde okuma, anlama, dinleme ve yazma süreçleri göz önüne alındığında edebî metin öğretimi dilin zenginliğini, çağrışımlarını imgelerini vs. ortaya çıkarır.” (K16)

“Genel olarak edebî metin kullanımı konuşma, yazma, dinleme, okuma becerilerini geliştirmektedir.” (K17)

“Okuma becerisi için dinleme, yazma ve yorumlama becerisi ayrıca edebî metinlerde bulunan düşünceleri bütün dil becerileriyle harmanlamak amacıyla kullanırım.” (K28)

“Edebî metinler öğrencilerin temel dil becerilerini geliştirmesinde önemli bir unsur olduğu için kullanıyorum.” (K31)

“Edebî metinlerdeki söz ve ahenk uyumu özellikle dinleme becerisi kazandırırken çok faydalı oluyor. İlk aşamada masal ve hikayeler ile okuma becerilerini geliştirmeyi amaçlıyorum.” (K37)

“Öğrencilerin okuma, yazma, dinleme becerilerini geliştirdiği için edebî metinlere başvuruyorum.” (K38)

“Konuşma alanında öğrencilerin becerisini geliştirmek ve öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek amacıyla edebî metinlerden yararlanıyorum.” (K50)

4.1.2.Öğrencinin Okumasını Geliştirmesi, Okuduğunun Anlamasını Sağlaması, Okuma Hızını Artırması ve Okuma Alışkanlığı Kazandırmasına Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin edebî metinleri kullanma sebeplerinden olan öğrencinin okumasını geliştirmesi, okuma hızını artırması ve okuma alışkanlığı kazandırmasına yönelik görüşleri ve görüşlerin frekans değerleri Tablo 5’te görüldüğü gibidir. Tablo 5 incelendiğinde öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebebi olarak öğrencinin okuma hızını artırması, öğrenciye okuma alışkanlığı kazandırması şeklinde ifade etikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“...edebî metinler akıcı okuma sağlamaktadır. Öğrencinin akıcı okumasını sağlamak için sürekli tekerlemeler verip ezberlemelerini söylüyorum...” (K2)

“Edebî metinler sayesinde öğrencilerin okuma alışkanlıkları artıyor. Tekerlemeler sayesinde öğrencinin okuma hızı artıyor” (K3)

“Öğrencinin okuduğunu anlama yönünü geliştirmesi için daha çok edebî metinler kullanmaktayız.”(K7)

“Çocukların okuma seviyelerini yükselterek geliştirmek.” (K13)

“Türkçe okuma alışkanlığı kazandırma.” (K21)

“Edebî metinler okumayı geliştirerek akıcı okumayı sağlamaktadır.” (K25)

“Edebî metinlerden olan tekerleme hızlı okuma için önemlidir.” (K26)

“Öncelikle öğrencide okuma ve yazma alışkanlığı kazandırdığı için edebî metinleri kullanıyorum.” (K29)

“Öğrencilerde okuma yazma alışkanlığı kazandırmak.” (K34)

“Öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmek için edebî metinlere başvuruyoruz. Örneğin okuma hızını artırdığı için edebî metinlerden tekerlemeler söyleriz.” (K38)

“Okuduğunu anlama ve yorumlama becerilerini geliştirmek.”(K50)

4.1.3.Kelime Dağarcığını Geliştirmesi, Yeni Kelime ve Harf Öğretimini Kolaylaştırmasına Dair Bulgular

Dil öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebeplerinden olan öğrencinin kelime dağarcığını geliştirmesine yönelik görüşleri ve görüşlerin frekans değeri Tablo 5’te görüldüğü gibidir. Tablo 5 incelendiğinde öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebebi olarak kelime dağarcığını geliştirmesi şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“...kelime dağarcığını geliştirip konuşma becerisini artırması.” (K4)

“Çocukların kelime haznesini geliştirdiği için...” (K6)

“Öğrencinin günlük hayatta olsun, okulda ve çevresinde olsun daha çok kelime haznesine sahip olması için edebî metin kullanıyorum.” (K7)

“Edebî metinlerin ekstrasdan öğrencinin kelime ve cümle haznelerine de faydada bulunacağını düşünüyorum.” (K11)

“Edebî metinlerde Türkçe kelimelerin zengin oluşu edebî metin kullanımını artırıyor.” (K24)

“...şiiri kelime dağarcığını geliştirdiğinden dolayı kullanıyorum.” (K26)

“Edebî metinler özellikle yeni kelimelerin öğretimini kolaylaştırmakta, öğrencilerin kelimeleri daha kolay görmelerini sağlamaktadır. Ayrıca eklemeli bir dil olan Türkçenin edebî metinlerdeki kullanımını sezmektedir. Yani kelimeler öğrencilerin dikkatini çeker.”(K35)

“İlk aşamada masal ve hikâyeler ile okuma becerilerini geliştirmeyi, kelime dağarcıklarını genişletmeyi amaçlıyoruz.” (K37)

“Sözcük dağarcığının gelişimini sağladığı için...” (K42)

“Tekerleme, şiir, mektup, ninni gibi metinleri için bolca kullanıyoruz.”(K45)

“...Türkçe öğretirken öncelikle Latin harflerini öğretip Türkçe okuma yazmada tekerleme, ninni vb. edebî metinlerin kullanılması öğrenmeyi kolaylaştırıyor.”(K49)

4.1.4.Akıcı Konuşmayı Sağlaması, Telaffuzun Doğru Olmasını Sağlaması ve Konuşma Becerisini Geliştirmesine Dair Bulgular

Dil öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebeplerinden olan akıcı konuşmayı sağlaması ve konuşma becerisini geliştirmesine yönelik görüşleri ve görüşlerin frekans değeri Tablo 5’te görüldüğü gibidir. Tablo 5 incelendiğinde öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebebi olarak akıcı konuşmayı sağlaması ve konuşma becerisini geliştirmesi şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Konuşma becerisini geliştirmek ve anlama becerisini geliştirerek konuşma becerisini artırmak.” (K4)

“...akıcı konuşmayı sağlamak.”(K10)

“...çocukların telaffuz yeteneklerini geliştirmek...”(K13)

“Akıcı bir dil kullanımı sağlaması.”(K21)

“Dilde akıcılığı sağlamak” (K33)

“Öğrencilerin telaffuz güçlüklerini aşma...”(K34)

“Konuşma alanında öğrencilerin becerilerini geliştirerek günlük konuşma alanında katkıda bulunmaktadır.(K50)

4.1.5.Kültür Aktarımını Sağlamasına Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin edebî metinleri kullanma sebeplerinden olan kültür aktarımını sağlamasına yönelik görüşleri ve görüşlerin frekans değeri Tablo 5’te görüldüğü gibidir. Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin edebî metinleri kullanma sebebi olarak kültür aktarımını sağlaması olarak ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Edebî metinler Türk diline ve Türk kültürüne adaptasyon sürecini hızlandırmak ve etkileşimde bulunmaya altyapı sağlamaktadır.”(K1)

“Edebî metinler Türkçe olarak Türkiye’nin tarihi yerlerini ve kültürünü tanımaya fırsat veriyor.”(K31)

“Kültürümüzün gelecek nesillere doğru aktarılması için kullanıyoruz.” (K36)

“Metin üzerinden kültür aktarımı sağlanır.”(K40)

“...kültür aktarımında destekleyici olduğu için...”(K41)

“Kültür aktarımı...”(K42)

“Edebî metinler kültür aktarımını doğru bir şekilde yaptığı için bolca kullanıyoruz.” (K45)

4.1.6.Öğretici Olmasına, Öğrenciye Zaman, Mekân ve Kişi Kavramlarını Öğretmesine Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin edebî metinleri kullanma sebeplerinden öğretici olmasına yönelik görüşleri ve görüşlerin frekans değeri Tablo 5’te görüldüğü gibidir. Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin edebî metinleri kullanma sebebi olarak öğretici olması şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Edebî metinleri kullanma sebeplerimizin en başında Türkçeyi daha anlaşılır bir şekilde öğretmektir.”(K1)

“Bir dilin öğretiminde en önemli materyal edebî metinlerdir. Olabildiğince kısa, sade, anlaşılır ve duru metinler tercih edilmelidir ki anlatımda daha anlamlı öğrenme meydana gelsin.”(K9)

“Türkçeyi etkili bir şekilde öğretmek..”(K10)

“Kahramanlar, yer, zaman ve olay örgüsünü öğrencinin zihinde canlandırıp bir bütün oluşturması için masal ve hikâyeye başvururum.”(K15)

“Edebî metinler bir dili öğretmenin en önemli kaynaklarının başında gelir.”(K23)

“...çocuklara zaman, mekân, kişi gibi kavramları öğretmek...”(27)

“Edebî metinler dil öğretimini kolaylaştırmakta...”(K35)

“Öğrettiğimiz bir konunun öğrenci tarafından anlaşılabilmesi için metinlerle örnekliyoruz.”(K43)

4.1.7.Eleştirel ve Edebî Bakış Açısı Kazandırmasına Dair Bulgular

Dil öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebeplerinden eleştirel ve edebî bakış açısı kazandırmasına yönelik görüşleri ve görüşlerin frekans değeri Tablo 5’te görüldüğü gibidir. Tablo 5 incelendiğinde öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebebi olarak eleştirel ve edebî bakış açısı kazandırması şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“...düşünmeye açık, eleştirilebilir olması sebebiyle...”(K5)

“Edebî metinlerin eleştirel bakış açısı kazandırması” (K19)

“Öğrencilerin edebî yönlerinin gelişmesini sağlamak.”(K12)

“Öğrencilere Türkçeyi öğretirken edebî metinlerle sanatsal bakış açısı kazandırma...”(K21)

“Çocuklara kelimelerin anlamlarını hissettirerek ve kavratarak onların sanatsal anlayışlarını geliştirmek ve çocuklara edebî zevki tanıtmak için kullanıyorum.”(K27)

4.1.8.Öğrenilenlerin Pekiştirmesine, Kalıcı Olmasına ve Gerçek Hayata Aktarılmasını Sağlamasına Dair Bulgular

Dil öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebeplerinden öğrenilenlerin pekiştirilmesine ve gerçek hayata aktarılmasına yönelik görüşleri ve görüşlerin frekans değeri Tablo 5’te görüldüğü gibidir. Tablo 5 incelendiğinde öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebebi olarak öğrenilenlerin pekiştirilmesine ve gerçek hayata aktarılmasını sağlaması şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Türkçe öğretimini pekiştirmek.”(K10)

“Mektup, hikâye vb. türler öğrenilen kelimelerin kullanılması için önemli türlerdir.”(K16)

“Serbest metin çalışmaları ile yeni kelime öğrenme ve gündelik hayata aktarabilme gibi becerileri geliştiriyor.”(K32)

Edebî metinler verdiğimiz derslerin, öğrettiğimiz dil becerilerinin kalıcı olmasını sağlamaktadır.”(K45)

“Dil öğretiminde öğrencinin pratik yapmasını sağlaması için...”(K46)

“Öğrenciye verdiğimiz bilgileri edebî metinlerle pekiştirmek.”(K48)

4.1.9.Öğrencinin Kendini İfade Etmesini Sağlamasına Dair Bulgular

Dil öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebeplerinden öğrencinin kendini ifade etmesine yönelik görüşleri ve görüşlerin frekans değeri Tablo 5’te görüldüğü gibidir. Tablo 5 incelendiğinde öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebebi olarak öğrencinin kendini ifade etmesini sağlaması şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Çocukların kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri için...”(K6)

“Öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri için edebî metin kullanıyorum.”(K7)

“Öğrencilerin ifade güçlerinin gelişmesini sağlamak.”(K12)

“Edebî metinler sayesinde çocuk iyi bir Türkçe öğrenerek kendini ifade edebilir.”(K14)

“Tekerleme, mektup, şiir, ninni gibi metinleri öğrencinin kendini ifade etmesinde yardımcı olduğu...”(K45)

4.1.10.Dil Öğretiminde İlgi ve Merak Uyandırmasına Dair Bulgular

Dil öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebeplerinden dil öğretiminde ilgi ve merak uyandırmasına yönelik görüşleri ve görüşlerin frekans değeri Tablo 5’te görüldüğü gibidir. Tablo 5 incelendiğinde öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebebi olarak dil öğretiminde ilgi ve merak uyandırması şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Türkçe öğretiminde metinler ilgi çekici, dikkatlerini verebilmelerini sağlıyor.”(K11)

“Edebî metinlerin öğrencilerde ilgi uyandırması kullanmamıza neden olur.”(K24)

“Bilmece merak duygusunu uyandırır.”(K26)

“Dil öğretiminde edebî metin kullanma sebebim edebî metinlerle dilin algıyı harekete geçirme yönüyle...”(K28)

“...yani edebî metinlerdeki kelimeler öğrencilerin dikkatlerini çeker ve onları farkında olmadan günlük hayatta da kullanırlar.”(K35)

4.1.11.Yazma Becerisine Katkısı Olması

Dil öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebeplerinden yazma becerisine katkısı olmasına yönelik görüşleri ve görüşlerin frekans değeri Tablo 5’te görüldüğü gibidir. Tablo 5 incelendiğinde öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebebi olarak yazma becerisine katkısı olması şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Öğrencinin yazma ve yorumlama arasındaki bağlantıyı kurması için edebî metin kullanırım.”(K28)

“Öğrenciye yazma alışkanlığı kazandırmak için...”(K34)

“...yazma etkinliklerini daha etkin kullanmayı sağladığı için kullanıyorum.”(K46)

“...yazma öğretildikten sonra masal, hikâye kitapları okutularak Türkçenin anlam bakımından daha kolay öğretilmesini sağlar.”(K49)

4.1.12.Zihin ve Dil Gelişimine Katkı Sağlamasına Dair Bulgular

Dil öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebeplerinden zihin ve dil gelişimine katkı sağlamasına yönelik görüşleri ve görüşlerin frekans değeri Tablo 5’te görüldüğü gibidir. Tablo 5 incelendiğinde öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebebi olarak zihin ve dil gelişimine katkı sağlaması şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“...aynı şekilde zihin gelişimi için genel olarak bulmaca tarzı metinlerle etkinlikler yapıyoruz.”(K2)

“Zihinsel süreç becerilerini geliştirme...”(K33)

“...dil gelişimini desteklemesi.”(K41)

“Edebî metinler çocuğun dilsel, bilişsel gelişimlerine katkıda bulunuyor.” (K47)

4.1.13.Öğrencinin Hayal Dünyasını Geliştirmesine Dair Bulgular

Dil öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebeplerinden öğrencinin hayal dünyasını geliştirmesine yönelik görüşleri ve görüşlerin frekans değeri Tablo 5’te görüldüğü gibidir. Tablo 5 incelendiğinde öğrencinin hayal dünyasını geliştirmesi şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Türkçe okuma yazma öğretiminde öğrencilerin hayal dünyasını geliştirerek Türkçe öğrenimi üzerinde önemli bir katkı sağlamaktadır.”(K30)

“...öğrencinin hayal gücünü geliştirmek.”(K48)

4.1.14.Türkçenin Zenginliğini Ortaya Çıkarmasına Dair Bulgular

Dil öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebeplerinden Türkçenin zenginliğini ortaya çıkarmasına yönelik görüşleri ve görüşlerin frekans değeri Tablo 5’te görüldüğü gibidir. Tablo 5 incelendiğinde Türkçenin zenginliğini ortaya çıkarması şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Yabancı dilde edebî metin kullanma amacım olarak tekerleme, şiir, hikâye vb. türler dile alıştırmada önemli derecede faydalı olmaktadır. Amaç hem Türkçe öğretmek hem de öğretirken Türkçenin zenginliğini ortaya çıkarmaktır.”(K8)

“Edebî metinlerin yazarlarının ve şairlerinin üstün becerikli bir şekilde Türkçeyi kullanabilme yetenekleri sayesinde Türkçe öğretirken Türkçeyi en doğru şekilde aktarabiliriz.”(K44)

4.1.15.Öğrencinin Türkçeyi Etkili Bir Şekilde Kullanmasını Sağlamasına Dair Bulgular

Dil öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebeplerinden öğrencinin Türkçeyi etkili bir şekilde kullanmasını sağlamasına yönelik görüşleri ve görüşlerin frekans değeri Tablo 5’te görüldüğü gibidir. Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin Türkçeyi etkili bir şekilde kullanmasını sağlaması şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Öğrencilerin daha güzel bir Türkçe kullanmalarını sağlamak.”(K10)

“...Türkçeyi daha etkili kullanmalarını sağlamak.”(K12)

4.1.16.Edebî Metin Kullanma Sebeplerine Dair Diğer Bulgular

Dil öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebeplerinden zaman tasarrufu sağlaması, öğrenciye ahenk duygusunu katması, dil ile ilgili kazanımlara katkı sağlaması, öğrencinin hitabetini geliştirmesi, öğrencinin tasvir yeteneğini geliştirmesi, vurgu ve tonlama becerisi kazandırması, öğrencinin edebî yönünü güçlendirmesi, öğrencinin soyut düşünme becerisini geliştirmesi, dili öğretimini eğlenceli hale getirmesi, öğrencinin empati yeteneğinin geliştirmesi, öğrencinin cümleleri birbirine bağlamasına katkı sağlamasına yönelik görüşleri ve görüşlerin frekans değeri Tablo 5’te görüldüğü gibidir.

Tablo 5 incelendiğinde zaman tasarrufu sağlaması, öğrenciye ahenk duygusunu katması, dil ile ilgili kazanımlara katkı sağlaması, öğrencinin hitabetini geliştirmesi, öğrencinin tasvir yeteneğini geliştirmesi, vurgu ve tonlama becerisi kazandırması, öğrencinin edebî yönünü güçlendirmesi, öğrencinin soyut düşünme becerisini geliştirmesi, dili öğretimini eğlenceli hale getirmesi, öğrencinin empati yeteneğinin geliştirmesi, öğrencinin cümleleri birbirine bağlamasına katkı sağlaması şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Edebî metinlerin öğretmene yardımcı olması ve zaman tasarrufu sağlaması sebebiyle...”(K5)

“...edebî metin dilin zenginliğini, çağrışımlarını ve imgelerini ortaya çıkarır...(K16)

“Metinle çocukların Türkçe cümleler kurmalarını, bu cümlelerin yapısını daha iyi kavramalarını kolaylaştırır. Şiir gibi edebî metinler çocukların ahenk duygusunu daha iyi kullanmalarını sağlar.”(K18)

“Türkçeyi yazar ve şairlerden yani bu işe vâkıf kişilerden öğrenmesini sağladığı için.”(K21)

“Devrik cümlelerin ve kurallı cümlelerin nasıl kurulduğunu öğrencilerin görebilmesi için kullanıyorum.”(K22)

“Edebî metinlerdeki dil, üslup ve açıklık o dili öğretmede büyük kolaylık sağlar.”(K23)

“...bununla beraber basit hikâye metinlerinin hem görsellik hem genel kazanımlara katkısı açısından kullandım.”(K29)

“Öğrencinin vurgu ve tonlama becerisini geliştirmesi, hitabetini geliştirmesi, tasvir yeteneğini geliştirmesi...”(K33)

“Ders içeriğinin bilimsel temellere dayanması için, verilen bilgilerin doğruluğuna şüphe edilmemesi için, değerler eğitimi eksiksiz ve doğru biçimde aktarabilmek için kullanıyorum.”(K36)

“Edebî metinlerde öncelikle şiir kullanımına özen gösteriyorum; çünkü akıcı ve okunması kolay. Ayrıca tekerleme kullanıyorum, çocuklar eğleniyor ve öğrenmesi kolay oluyor.”(K39)

“Öğreteceğimiz bir konunun öğrenci tarafından anlaşılabilmesi için metinlerle örnekliyoruz. Örneğin, mektup yazmanın nasıl olduğu, önemini anlatmak için yazılmış mektup örneklerini öğrenciye göstererek somut kavram olarak desteklemeye çalışmaktayım.”(K43)

“Çocuğun yaş ve gelişim düzeylerine daha uygun olduğu için çocuk herhangi bir edebî metinde empati kurup kendini masal kahramanı gibi hayal eder...”(K47)

“Edebî metinlerdeki kavramlardan faydalananarak öğrencileri soyut düşünmeye sevk etmek.”(K50)

Tablo 5’teki veriler incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretmenlerinin edebî metinleri kullanma sebebi olarak en yüksek fikir birliği %36 ile edebî metinlerin temel dil becerilerini geliştirmesinde sağlanmıştır. Öğreticilerin %32’lik kısmının görüşü ise edebî metinleri öğrencinin okumasını geliştirmesi, okuma hızını artırması okuma alışkanlığı kazandırmasından dolayı kullandıklarını ifade etmiştir. %28’lik kısım edebî metin kullanma sebebi olarak kelime dağarcığını geliştirmesi şeklinde ifade etmiştir. Akıcı konuşmayı sağlaması ve konuşma becerisini artırması sebebini %22’lik öğretici grubu göstermiştir. Tablo 5’te öğretici görüşlerinin % 14’ü edebî metin kullanma sebebi olarak kültür aktarımını sağlaması %12’si ise telaffuzun doğru olmasına katkı sağlaması olarak ifade etmiştir.. Okuduklarından anlam çıkarmasını sağlaması, öğretici olması, eleştirel ve edebî bakış açısı kazandırması, öğrenilenlerin gerçek hayata aktarılmasını ve pekiştirilmesini sağlaması ve öğrencinin kendini ifade etmesini sağlaması diyen öğretici görüşleri %10’dur. Görüşlerin % 8’ini yeni kelime ve harf öğretimini kolaylaştırması, dil öğretiminde ilgi ve merak uyandırması, yazma becerilerine katkı sağlaması, zihin ve dil gelişimine katkı sağlaması oluşturmaktadır. %6’yı ise dil kurallarının kalıcı olmasını sağlaması; öğrencilere zaman, mekân, kişi kavramını öğretmesi olarak görüş belirten öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretici görüşlerinin %4’ünü öğrencilerin hayal dünyasını geliştirmesi Türkçenin zenginliğini ortaya çıkarması, öğrencinin Türkçeyi etkili kullanmasını sağlaması olarak görüş bildirmiştir.

Zaman tasarrufu sağlaması, öğrenciye ahenk duygusunu katması, dil ile ilgili kazanımlara katkı sağlaması, öğrencinin hitabetini geliştirmesi, öğrencinin tasvir yeteneğini geliştirmesi, vurgu ve tonlama becerisi kazandırması, öğrencinin edebî yönünü güçlendirmesi, öğrencinin soyut düşünme becerisini geliştirmesi, dili öğretimini eğlenceli hale getirmesi, öğrencinin empati yeteneğinin geliştirmesi, öğrencinin cümleleri birbirine bağlamasına katkı sağlaması görüşü ise %2’lik kısmı oluşturmaktadır.

Birinci probleme dair genel tablo incelendiğinde öğretmenlerin edebî metin kullanma sebeplerinden:59 görüş temel dil becerileri ile alakalıdır. Bu durum yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde temel dil becerileri açısından edebî metin kullanmanın öğretmenler tarafından benimsendiğini ortaya koyan bir veridir.

Kelime ve kelime öğretimi ile ilgili 24 görüş olması edebî metinlerin kelime öğretimindeki önemli bir yere sahip olduğunun öğretmenler tarafından benimsendiğini göstermektedir.

Edebî metinlerin öğrenciye farklı beceriler (empati, tasvir, ahenk vb.) kazandırdığına dair 15 görüşün olması dil öğretim sürecinde edebî metinlere olan ihtiyacı ortaya koyması açısından önemli bir veridir.

Edebî metinlerin öğretici yönü ile ilgili 13 görüşün bulunması da dil öğretimi açısından edebî metinlere ihtiyaç olduğunu öğretmenlerin benimsediğini göstermektedir. Bu verilerin yanı sıra tablo 5’te edebî metin kullanma sebebine ilişkin öğretici olması noktasında edebî metinlerden faydalanılması gerektiğine dair frekans değeri az da olsa birçok görüş bulunmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanma sebepleri nelerdir sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan elde edilen bütün veriler edebî metinlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ne denli önemli bir yere sahip olduğu hem frekans değerleri hem de öğretici görüşlerinden yapılan alıntılardan anlaşılmaktadır.

4.2.İKİNCİ PROBLEME DAİR BULGU VE YORUMLAR

Araştırmadaki “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanmanın ne gibi yaraları vardır?” şeklindeki ikinci probleme dair bulgular aşağıdaki gibidir.

Tablo 7:Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Edebî Metin Kullanmanın Yararlarına Yönelik Öğretici Görüşleri

Edebî Metin Kullanmanın Yararları	f	%
Okuma hızını artırır, okuma alışkanlığı kazandırır, öğrencinin okuduğunu anlamasını ve yorumlamasını sağlar.	26	52
Sözcük dağarcığını geliştirir. Sözcük ve Kavram Öğretimini Sağlar.	20	40
Dil öğretimini kolaylaştırır.	12	24
Öğrencinin akıcı konuşmasını ve Kelimelerin Doğru Telaffuz Edilmesini sağlar.	18	36
Kültür aktarımı sağlar.	8	16
Dil gelişimine katkı sağlar.	7	14
Hayal gücünü geliştirir.	7	14
Öğrenilen dil kurallarının kalıcı olmasını sağlar.	7	14
Öğrenilen dilin aktif olarak kullanılmasını sağlar	6	12
Zihin becerilerini geliştirir.	5	10
Dil bilgisi öğretimini kolaylaştırır/sağlar.	5	10
Dil becerilerini geliştirir.	5	10
Dinleme becerisi kazandırır.	4	8
İlgi ve dikkat çekiciliği artırır.	4	8
Öğrenciye empati, tasvir, farklı bakış açısı, hitabet gibi beceriler kazandırır.	4	8
Öğrenciye dil zevki/edebî zevk kazandırır.	3	6

Öğrenmeyi hızlandırır.	3	6
Somut materyal olarak kullanılır.	3	6
Öğrencinin kendinin ifade etmesini sağlar.	2	4
Yazma alışkanlığı kazandırır.	2	4
Türkçenin etkili kullanılmasını sağlar.	2	4
Yaratıcı düşünme becerisi kazandırır.	2	4
Dil öğretimini eğlenceli hale getirir.	1	2
Neden-sonuç ilişkisi kurmayı öğretir.	1	2
Öğrencinin arkadaş edinmesini sağlar.	1	2
Öğrencinin Türkçenin zenginliklerinin farkına varmasını sağlar.	1	2

Tablo 6 incelendiğinde ‘Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanmanın ne gibi yararları vardır?’ sorusuna 50 Türkçe öğreticisinden 14’ü sözcük dağarcığını geliştirir, 13’ü okuma hızını artırır, 12’si dil öğretimini kolaylaştırır, 11’i öğrencinin akıcı konuşmasını sağlar demiştir.

Ayrıca öğrencilerin okuduğunu anlamasını ve yorumlamasını sağlar, kültür aktarımını sağlar şeklinde görüş bildiren sekizer; dil gelişimine katkı sağlar, hayal gücünü geliştirir, öğrenilen dilin ve dil kurallarının kalıcı olmasını sağlar, kelimelerin doğru telaffuz edilmesini sağlar şeklinde görüş bildiren yedişer öğretici bulunmaktadır. Altı öğretici öğrenilen dilin aktif olarak kullanılmasını sağlar şeklinde görüş bildirmiştir. Bunun yanında zihin becerilerini geliştirir, dilbilgisi öğretimini kolaylaştırır/sağlar, dil becerilerini geliştirir, okuma alışkanlığı kazandırır şeklinde görüş bildiren beşer; dinleme becerisi kazandırır, ilgi ve dikkat çekiciliği artırır şeklinde görüş bildiren dörder; öğrenmeyi hızlandırır, kelime öğrenmeyi sağlar, kavram öğrenimini sağlar, dil kurallarını somutlaştırır, yorum gücünü artırır şeklinde görüş bildiren üçer; öğrencinin kendini ifade

etmesini sağlar, Türkçenin etkili kullanılmasını sağlar, öğrencinin neden sonuç ilişkisi kurmasını sağlar, yaratıcı düşünme becerisi kazandırır, dil öğretimini eğlenceli hale getirir, öğrenciye dil zevki/edebî zevk kazandırır şeklinde görüş bildiren ikişer öğretici bulunmaktadır.

Türkçe öğretmenlerinden birer kişi öğrencinin empati yapmasını sağlar, farklı bakış açıları kazandırır, hitabeti geliştirir, tasvir yeteneğinin artırır, öğrencinin arkadaş edinmesini sağlar, öğrencilerin Türkçenin zenginliklerinin farkına varmasını sağlar şeklinde görüş belirtmiştir.

Yukarıdaki tabloda öğretmenlerin edebî metinleri kullanmanın ne gibi faydaları vardır sorusuna ilişkin verdiği cevapların frekans ve yüzdelik dağılımları verilmiştir. Bununla birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğretmenlerinin edebî metinleri kullanmanın yararlarına ilişkin görüşleri ayrıntılı bir şekilde başlıklar altında incelenecek, öğretmenlerin cevaplarından doğrudan alıntılar yapılacak ve bu alıntılar yorumlanarak öğretmenlerin edebî metinleri kullanmanın yararlarına dair verdiği cevaplar ayrıntılı bir şekilde irdelenmiş olacaktır.

4.2.1.Okuma Hızını Artırır, Okuma Alışkanlığı Kazandırır, Öğrencinin Okuduğunu Anlamasını ve Yorumlamasını Sağlar Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak okuma hızını artırır, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6'da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak okuma hızını artırır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“...masal, roman, hikâye gibi metinlerde hızlı okuma ve kavramayı sağlar...”(K2)

“Öğrencinin okumasını hızlandırır.”(K4)

“Edebî metinlerle öğrenci okuduğunu daha iyi anlar, okuduklarından bir sebep-sonuç çıkarımı yapmasını sağlar.”(K13)

“A1, A2 düzeyinde tekerleme öğretimiyle öğrencilerin hızlı okuması sağlanabilir...”(K15)

“...edebî metinler hızlı okumada, okuma yarışmalarında etkili oluyor.”(K20)

“Edebî metinler Türkçe öğretiminde hızlı okuma alışkanlığı kazandırır.”(K21)

“...okuma alışkanlığı kazandırmak...”(K25)

“Okumayı hızlandırır.”(K26)

“Anlamli öğrenme sağlar, yorum yapma gücünü geliştirir.”(K34)

“Edebî metinler çocuklara okuduğunu anlamlandırma fırsatı sunar. Çocukların okuma hızını geliştirir.”(K38)

“Okuma hızını geliştirir.”(K40)

“...hızlı okumayı sağlar.”(K45)

“Okuduğunu anlama ve yorumlama...”(K50)

4.2.2.Sözcük Dağarcığını Geliştirir, Sözcük ve Kavram Öğretimi Sağlar Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak sözcük dağarcığını geliştirir, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak sözcük dağarcığını geliştirir, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Kelime dağarcığını geliştirir.”(K4)

“...Hem dil hem zihin hem de kelime haznesinin gelişimi için yararı vardır.”(K6)

“Kelime haznelerine katkı sağlar.”(K11)

“...öğrenciler edebî metinlerle Türkçedeki anlamını bilmediği kelimeleri öğrenirlerse öğrencinin kelime haznesi daha fazla gelişir.”(K13)

“...Türkçe eğitiminde kelime haznesi çok önemli olduğu için edebî metinlerde kullanılan dil öğrencinin kelime haznesini geliştirmek amacıyla kullanılabilir.”(K23)

“...kelime haznesini geliştirir...”(K25)

“Kavram öğretiminde çok yararlı.”(K26)

“...çocukların kelime haznesini geliştirir.”(K27)

“Yeni kelimenin öğretimi...”(K35)

“Öğrencinin kelime haznesini geliştirir.”(K40)

“Dil öğretimine kelime dağarcığını artırmada yardımcı olur.”(K45)

“Anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını tahmin edip öğrenmelerine imkan sağlamakta.”(K50)

4.2.3.Dil Öğretimini Kolaylaştırır Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak dil öğretimini kolaylaştırır ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak dil öğretimini kolaylaştırır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Edebî metinler bir dilin öğrenilmesini kolaylaştıran, dil alışkanlığı ve dil zevki kazandırarak kolaylık sağlar.”(K8)

“Edebî metinler sayesinde öğrenciler Türkçeyi daha etkili ve kolay bir şekilde öğrenir.”(K14)

“Edebî metin kullanımı günlük dil dışında dil öğrenimi için fayda sağlar.”(K16)

“Daha düzgün, daha doğru, daha anlaşılabilir bir Türkçe öğretimi için edebî metinleri kullanmalıyız.”(K17)

“...Türkçede geçen dil kurallarının öğretiminde kolaylık sağlar.”(K22)

“...edebî metinler sık tekrar yöntemi ile dili öğrenmeyi kolaylaştırır.”(K35)

“Edebî metinlerin kullanımı öğrenmeyi kolaylaştırır.”(K49)

4.2.4.Öğrencinin Akıcı Konuşmasını, Kelimelerin Doğru Telaffuz Edilmesini Sağlar Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak öğrencinin akıcı konuşmasını sağlar, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak öğrencinin akıcı konuşmasını sağlar, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Edebî metinlerde her türlü duruma uygun aforizmalar mevcuttur. Çocuk edebî metinler sayesinde dili daha akıcı ve daha anlamlı kullanır.”(K9)

“Türkçe öğretiminde edebî metinler öğrencilerin akıcı şekilde konuşmalarına katkı sağlar.”(K18)

“Öğrencinin telaffuz yeteneğini güçlendirir.”(K21)

“Edebî metinler Türkçe öğretiminde ifadeyi güzelleştirmesinde kullanışlı materyaller oluyor.”(K28)

“Fıkra, bilmece, tekerleme, ninni gibi edebî metinler sayesinde dilin konuşma becerilerini geliştirir.”(K32)

“...çocuğun konuşma hızını artırmak için ve konuşma kazanımı için tekerleme örnekleri yazıyorum, önce yavaş yavaş sonra seri bir şekilde okuyorum. Bunu öğrencilerimin de yapmasını istiyorum. Hem sesleri daha rahat çıkarıyorlar hem de konuşmada hız kazanıyorlar.”(43)

“Akıcı konuşma olanağı sağlar.”(K47)

“Öğrencilerin konuşma ve telaffuz becerilerine katkısı olmaktadır.”(K50)

4.2.5.Kültür Aktarımı Sağlar Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak kültür aktarımı sağlar, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin edebî metinleri

kullanmanın yararı olarak kültür aktarımı sağlar, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“...kültürlenmeyi artırır.”(K36)

“Edebiyat bir toplumun aynı zamanda kültürünü de yansıtır. Bu bir entegrasyon projesi olduğu için kültür aktarımında önemli rol oynamaktadır.”(K37)

“...öğrenciye kültür aktarımı sağlar...”(K40)

“Kültür aktarımı sağlar.”(K42)

“Edebî metinler bir dilin folklorik, kültürel, ulusal yönlerini barındıran ürünlerdir. Aynı zamanda bu metinlerin kullanılması bu özelliklerin de aktarılmasına yardımcı olur.”(K44)

“...kültürlenmeyi artırır...”(K45)

4.2.6.Dil Gelişimine Katkı Sağlar Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak dil gelişimine katkı sağlar, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak dil gelişimine katkı sağlar, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir

“...hem dil hem zihin hem de kelime haznesi gelişimi için yararı vardır.”(K6)

“Dil gelişimi yeterince olur.”(K10)

“Çocukların dil özellikleri gelişir.”(K12)

“Öğrencinin dil gelişimine katkı sağladığı için kullanıyorum.”(K31)

“Fıkra, bilmece, tekerleme, ninni gibi edebî metinler sayesinde dil konuşma becerilerini geliştirme...”(K32)

“Öğrencinin dil gelişimini destekler.”(K41)

“Öğrencinin dil gelişimine katkı sağlar.”(K48)

4.2.7.Hayal Gücünü Geliştirir Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak hayal gücünü geliştirir, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak hayal gücünü geliştirir, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Çocukların okudukları edebî metinlerde geçen kelimelerle hayal dünyası gelişir.”(K4)

“Öğrencilerin hayal dünyalarını genişletir.”(K11)

“Hayal dünyası gelişen çocuklar bunu konuşarak anlatır.”(K26)

“Çocukların hayal dünyasını geliştirir.”(K30)

“...kullanılan metin üzerinden düşünce gücü gelişir.”(K40)

“...hayal dünyası gelişir...”(K47)

“Edebî metinlerin kullanılması öğrenmeyi kolaylaştırır. Çünkü tekerleme, fabl, masal türleriyle çocuğun hayal dünyasına girmiş olunur.”(K49)

4.2.9. Öğrenilen Dil Kurallarının Kalıcı Olmasını Sağlar Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak öğrenilen dil kurallarının kalıcı olmasını sağlar, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak öğrenilen dil kurallarının kalıcı olmasını sağlar, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Çocuklarda kalıcı öğrenme sağlanıyor.”(K3)

“Kalıcı öğrenme sağlanır.”(K10)

“Edebî metinler Türkçenin anlaşılmasına katkı sağlar ve öğrenilenleri daha kalıcı hale getirir.”(K18)

“Kalıcılık sağlar.”(K26)

“Bilginin kalıcılığını sağlar.”(K36)

4.2.10.Öğrenilen Dilin Aktif Olarak Kullanılmasını Sağlar Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak öğrenilen dilin aktif olarak kullanılmasını sağlar, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak öğrenilen dilin aktif olarak kullanılmasını sağlar, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“...çocuk edebî metinler sayesinde dili daha akıcı ve anlamlı kullanır.”(K9)

“Edebî metinler sayesinde dilin pekiştirilmesi yeterince olur.”(K10)

“...iletişim dilinin varlığı edebî metinle yoğunlaşır.”(K16)

“...edebî metinler becerilerin pekişmesi açısından kullanışlı materyaller oluyor.”(K28)

“Dili kullanmada öğrenciyi aktifleştirir.”(K42)

4.2.11.Zihin Becerisini Geliştirir Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak zihin becerisini geliştirir, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak zihin becerisini geliştirir, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“...tekerleme, bulmaca, fıkra ise zihinsel gelişim ve öğrenmeyi güdüleme açısından önemlidir.”(K2)

“...edebî metinlerin hem dil hem zihin hem de kelime haznesinin gelişimi için yararı vardır.”(K6)

“Zihinsel beceriler gelişir.”(K33)

“...kullanılan metin üzerinden öğrencinin düşünce gücü gelişir.”(K40)

“Zihin egzersizi sağlar.”(K47)

4.2.12.Dilbilgisi Öğretimini Kolaylaştırır/Sağlar Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak dilbilgisi öğretimini kolaylaştırır/sağlar, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak dilbilgisi öğretimini kolaylaştırır/sağlar, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Düz ya da devrik cümlelerin nasıl kurulduğunu öğrenir. Türkçede geçen dil kurallarının öğretiminde kolaylık sağlar.”(K22)

“Öğrencilerin öğrendiği kelimelerden cümleler oluşturabilmesi için edebî metinler kullanılabilir.”(K23)

“Dilin yapısını kavratmak.”(K25)

“Metnin okunduğu gibi yazıldığını ve konuşulduğunu fark etme...”(K35)

4.2.13.Dil Becerilerini Geliştirir Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak dil becerilerini geliştirir, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak dil becerilerini geliştirir, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“...konuşma, yazma, okuma becerilerini geliştirir.”(K5)

“...edebî metinlerin hem dil hem zihin hem de kelime haznesinin gelişimi için yararı vardır.”(K6)

“Çocukların dil özellikleri gelişir.”(K12)

“Öğretiminde edebî metinler ve özellikle ilk okuma yazma öğretiminde edebî metinler(daha çok tekerleme, bilmece basit şiir, ve hikaye metinleri) öğrencinin dile yatkınlığını geliştirir.(K29)

“Dil becerileri gelişir.”(K33)

“Öğrenciler daha düzgün okuma, konuşma, yazmayı öğreniyorlar. Öğrencilerin düzgün konuşmayı öğrenmesi için çok faydalı.”(K46)

4.2.14.Dinleme Becerisi Kazandırır Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak dinleme becerisi kazandırır, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak dinleme becerisi kazandırır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Karşılıklı söylenen tekerlemelerde karşısındakini dinleme ve bu sayede dinleme becerisi geliştirme...”(K15)

“Dinleme becerisi kazandırma.”(K19)

“Edebî metinler dinleme çalışmalarında etkili oluyor.”(20)

“Çocuklarda dinleme becerisi geliştirir.”(K38)

“Öğrencilerin dil gelişimine katkı sağlamakla birlikte dinleme becerisini de geliştirir.”(K48)

4.2.15.İlgi ve Dikkat Çekiciliği Artırır Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak ilgi ve dikkat çekiciliği artırır, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak ilgi ve dikkat çekiciliği artırır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“ilgi çekicidir.”(K11)

“Öğrencilerin ilgisini çeker.”(K26)

“Derse ilgiyi artırır.”(K36)

“Öğretime ilgiyi artırır.”(K45)

4.2.16.Öğrenciye Dil Zevki/Edebî Zevk Kazandırır Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak öğrenciye dil zevki/edebî zevk kazandırır, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak öğrenciye dil zevki/edebî zevk kazandırır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Edebî metinler bir dilin öğrenilmesini kolaylaştıran, dil alışkanlığı ve dil zevki kazandıran bir kolaylık sağlar.”(K8)

“Edebî yönleri gelişir.”(K12)

“Çocuklarda estetik zevk anlayışını geliştirir.”(K27)

4.2.17.Öğrenmeyi Hızlandırır Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak okuma alışkanlığı kazandırır, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak okuma alışkanlığı kazandırır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Öğrencilerin öğrenmesini hızlandırır.”(K7)

“Öğrenme daha hızlı gerçekleşir.”(K10)

4.2.18.Somut Materyal Olarak Kullanılır Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak somut materyal olarak kullanılır, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak somut materyal olarak kullanılır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Becerilerin pekişmesini, rasyonel düşünceyi hareketlendirmesini, ifadeyi güzelleştirmesini, bir arada birçok becerinin harmanlanmasını gördükçe edebî metinler Türkçe öğretiminde kullanışlı materyaller oluyor.”(K28)

“Yazdığım metnin ne olduğunu çocuk unutmuyor. Şiirse şiir, masalsa masal ve içeriğini öğrenince çocuğa masal deyince masal anlamakta şiir dediğim zaman ise şiiri bilmekte.”(K39)

“Biz daha çok örnekleme-somutlama yapmak için edebî metinleri kullanıyoruz. Örneğin çocuğun konuşmasını artırmak için hızlanması ve konuşma kazanımı için tekerleme örnekleri yazıyorum.”(K43)

4.2.19.Öğrencinin Kendini İfade Etmesini Sağlar Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak öğrencinin kendini ifade etmesini sağlar, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak öğrencinin kendini ifade etmesini sağlar, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“İnsanların mağduriyet süreçlerinde yaşadıklarını daha rahatça ifade etmelerini sağlamak.”(K1)

“Edebî metinler sayesinde çocuklar Türkçeyi daha iyi öğrenir ve kendini iyi bir şekilde ifade eder.”(K14)

4.2.20.Yazma Alışkanlığı Kazandırır Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak yazma alışkanlığı kazandırır, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak yazma alışkanlığı kazandırır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Okuma-yazma üzerinde olumlu sonuç doğurur.”(K30)

“Okuma-yazma alışkanlığı kazanma.”(K34)

4.2.21.Türkçenin Etkili Kullanılmasını Sağlar Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak Türkçenin etkili kullanılmasını sağlar, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak Türkçenin etkili kullanılmasını sağlar, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Türkçeyi daha etkili kullanır.”(K12)

“Daha düzgün, daha doğru, daha anlaşılır, bir Türkçe öğretimi için edebî metinleri kullanmalıyız.”(K17)

4.2.22.Yaratıcı Düşünce Becerisi Kazandırır Görüşüne Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararı olarak yaratıcı düşünce becerisi kazandırır, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 6’da görüldüğü gibidir. Tablo 6 incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin edebî metinleri kullanmanın yararı olarak yaratıcı düşünce becerisi kazandırır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Öğrencilerin yaratıcı düşünmesini sağlar.”(K7)

“Yaratıcılık ve üreticiliği geliştirir.”(K21)

4.2.23.Edebî Metinleri Kullanmanın Yararlarına Dair Diğer Bulgular

Dil öğreticilerinin edebî metinleri kullanmanın yararlarından dil öğretimini eğlenceli hale getirir, neden-sonuç ilişkisi kurmayı öğretir, öğrencinin empati yapmasını sağlar, farklı bakış açıları kazandırır, hitabeti geliştirir, tasvir yeteneğinin artırır, öğrencinin arkadaş edinmesini sağlar, öğrencinin Türkçenin zenginliklerinin farkına varmasını sağlar şeklindeki görüşleri ve görüşlerin frekans değeri Tablo 6’da görüldüğü gibidir.

Tablo 6 incelendiğinde yararlarından dil öğretimini eğlenceli hale getirir, neden-sonuç ilişkisi kurmayı öğretir, öğrencinin empati yapmasını sağlar, farklı bakış açıları kazandırır, hitabeti geliştirir, tasvir yeteneğinin artırır, öğrencinin arkadaş edinmesini sağlar, öğrencinin Türkçenin zenginliklerinin farkına varmasını sağlar şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin öğretici görüşleri şu şekildedir:

“İletişimi kolaylaştırarak...”(K1)

“Öğrenmenin daha zevkli bir şekilde olmasını sağlar. Tekerleme, bulmaca, fıkra ise zihinsel gelişim ve öğretirken güldürme amaçlı olmasıdır.”(K2)

“Dilin zenginliklerini fark etme.”(K5)

“Metinlerdeki neden-sonuç ilişkilerini anlar.”(K7)

“...öğretirken zevk alınabilecek bir hal kazandırır.”(K8)

“...Öğrencinin metinler arasında bir ilişki çıkarmasını sağlar.”(K13)

“İletişim dilinin varlığı edebî metinle yoğunlaşır.”(16)

“Edebî metinler Türkçenin anlaşılmasına katkı sağlar...”(K18)

“Arkadaş edinme.”(K19)

“Edebî metinlere katkı sunabilecek kişi sayısında artış.”(21)

“Edebî metin arasındaki farklılığı göstermek...”(K25)

“Hitabet gelişir, tasvir yeteneği gelişir.”(K33)

“Anlamalı öğrenme sağlama...”(K34)

“Görsel olarak hafızada daha kalıcı olmasını sağlamaktadır.”(K35)

“Bilgiyi kolay sorgulamasına imkan sağlar.”(K36)

“Kahramanın gözünden dünyaya bakar.”(K47)

“...çocuk bu türlerle öğrenmesini daha anlamlı hale getirir.”(K49)

Tablo 6 incelendiğinde edebî metin kullanmanın yararlarından edebî metinlerin sözcük dağarcığını geliştirdiğine dair görüş %28 iken okuma hızını artırır ifadesi %26’dır. Görüşlerden %24’ü dil öğretimini kolaylaştırması, %22 ise öğrencinin akıcı konuşmasını sağlar ifadesidir.

Öğrencinin okuduğunu anlamasını ve yorumlamasını sağlar, kültür aktarımı sağlar görüşü %16 olurken, dil gelişimine katkı sağlar, hayal gücünü geliştirir, öğrenilen dilin ve dil kurallarının kalıcı olmasını sağlar, kelimelerin doğru telaffuz edilmelerini sağlar, şeklindeki görüşlerin oranı %14’tür. Görüşlerin %12’sini öğrenilen dilin aktif olarak kullanılmasını sağlar, kelime ve kavram öğrenilmesini sağlar görüşleri oluştururken; %10’u zihin becerilerini geliştirir, dilbilgisi öğretimini kolaylaştırır/sağlar, dil becerilerini geliştirir, okuma alışkanlığı kazandırır, ifadeleri oluşturmaktadır.

Dinleme becerisi kazandırır, ilgi ve dikkat çekiciliği artırır, görüşleri %8; öğrenciye dil zevki/edebî zevk kazandırır, öğrenmeyi hızlandırır, somut materyal olarak kullanılır, görüşleri %6; öğrencinin kendini ifade etmesini sağlar, yazma alışkanlığı kazandırır, Türkçenin etkili kullanılmasını sağlar, yaratıcı düşünme becerisi kazandırır görüşleri ise %4’tür.

Öğretici görüşlerinden %2’si ise dil öğretimi eğlenceli hale getirir, neden-sonuç ilişkisi kurmayı öğretir, öğrencinin empati yapmasını sağlar, farklı bakış açıları kazandırır, hitabeti geliştirir, tasvir yeteneğini artırır, öğrencinin arkadaş edinmesini sağlar, öğrencinin Türkçenin zenginliklerinin farkına varmasını sağlar, şeklindedir.

Tablo 6 genel olarak incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yararlarına dair öğretici görüşlerinden 49'u temel dil becerilerine katkı sağlaması ile alakalıdır. Bu veri edebî metinlerin yararı olarak temel dil becerilerine katkı sağlamasının öğretmenler tarafından benimsendiğini göstermesi açısından önemli bir yere sahiptir.

Öğretici görüşlerinden 26'sının öğretimi hızlandırması, kolaylaştırması yani öğretim aşamasında edebî metinlerin öğreticilik açısından yarar sağladığına dairdir. Bu verilerin yanı sıra tablo 6'da edebî metin kullanmanın yararlarına ilişkin öğretici olması noktasında edebî metinlerden faydalanılması gerektiğine dair frekans değeri az da olsa birçok görüş bulunmaktadır. Bu veri yabancılar Türkçe öğretiminde edebî metin kullanmanın öğreticilik noktasında fayda sağladığını göstermesi açısından önemli bir veridir.

Edebî metinlerin öğrencilere farklı beceriler (tasvir, empati, zihinsel, hayal gücü vb.) kazandırdığına dair 25 öğretici görüşü olması edebî metin kullanmanın yararlarından öğrencilere bazı beceriler kazandırdığının öğretmenler tarafından benimsendiğini göstermektedir.

Dil gelişimi ve dilin kullanılması ile ilgili 23 öğretici görüşü olması Türkçeyi öğretirken edebî metin kullanmanın öğrencilere dil ve dil gelişimi açısından yararı olduğunu öğretmenlerin benimsediğini gösteren verilerdir.

Kelime öğretimi ve kelime dağarcığı ile alakalı 20 öğretici görüşü olması da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanmanın kelime öğretimi açısından faydalı olduğunun öğretmenler tarafından benimsendiğini göstermektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın ne gibi yararları vardır sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan elde edilen bütün veriler edebî metinlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ne denli önemli bir yere sahip olduğu hem frekans değerleri hem de öğretici görüşlerinden yapılan alıntılardan anlaşılmaktadır.

4.3.ÜÇÜNCÜ PROBLEME DAİR BULGU VE YORUMLAR

Araştırmadaki “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinleri dil özellikleri nasıl olmalıdır?” şeklindeki birinci probleme dair bulgular aşağıdaki gibidir.

Tablo 8:Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Edebî Metinlerin Dil Özelliklerine Yönelik Öğretici Görüşleri

Kullanılan Edebî Metinlerin Dil Özellikleri	f	%
Sade, açık ve anlaşılır olmalı	39	78
Öğrencinin seviyesine uygun olmalı	22	44
Somut ifadeler içermeli ve görsel öğelere yer vermeli	16	32
Akıcı olmalı	10	20
Kısa metinler, kelimeler ve cümleler olmalı, kolaydan zora ve basitten karmaşığa ilkesine uygun olmalı	10	20
Yabancı ve bilinmeyen kelime sayısı az olmalı	8	16
Özgün, özenli, özlü, yoğun, eğlenceli ve öğretici olmalı	6	12
Günlük hayatta kullanılabilir olmalı	5	10
İlgi çekici olmalı	4	8
Kültür aktarımına katkı sağlamalı	2	4
Telaffuzu geliştirmeli	2	4
Türkçenin edebî özelliğini yansıtmalı	1	2
İletisi olmalı	1	2
Yazı büyüklüğü yaşa göre olmalı	1	2
Öğretimi kolaylaştırmalı	1	2

Öğrencinin hayal gücüne hitap etmeli	1	2
Ahenk unsurları içermeli	1	2
Kazanımlara uygun olmalı	1	2
Argo kelimeler içermemeli	1	2
Ortak kelimelerin karşılığı olmalı	1	2

Tablo 8 incelendiğinde 50 Türkçe öğreticisinden 39'u yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak edebî metinlerin dil özelliğinin sade, açık ve anlaşılır olmalı, 22 öğretici öğrenci seviyesine uygun olmalı, 10 öğretici somut ifadeler içermeli ve akıcı olmalı demiştir. Öğreticilerden 7'si kullanılan dilin yabancı ve bilinmeyen kelime sayısı az olmalı derken, görsel öğelere yer vermeli diyen 6 öğretici bulunmaktadır. Kullanılan dil kolaydan zora basitte karmaşığa olmalı, günlük hayata yansıtılabilmeli, kısa metinler olmalı şeklinde görüş bildiren 5; ilgi çekici olmalı, uzun kelimeler olmamalı, şeklinde görüş bildiren 4; öğretici olmalı diyen 3 ve Türkçenin edebî özelliğini yansıtmalı, telaffuzu geliştirmeli şeklinde görüş bildiren 2 öğretici bulunmaktadır.

Kullanılan dilin bir iletisi olmalı, eğlenceli olmalı, hayal gücüne hitap etmeli, özlü ve yoğun olmalı, özgün olmalı, ahenk unsurları içermeli, kazanımlara uygun olmalı, argo kelimeler içermemeli, yazı büyüklüğü yaşa uygun olmalı, özenli olmalı, ortak kelimelerin karşılığı olmalı şeklinde görüş bildiren birer öğretici bulunmaktadır.

Yukarıdaki tabloda öğretmenlerin kullanılan edebî metinlerin dil özellikleri nasıl olmalıdır, sorusuna ilişkin verdiği cevapların frekans ve yüzdelik dağılımları verilmiştir. Bununla birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğretmenlerinin kullanılan edebî metinlerin dil özelliklerinin nasıl olması gerektiğine ilişkin görüşleri ayrıntılı bir şekilde başlıklar altında incelenecek, öğretmenlerin cevaplarından doğrudan alıntılar yapılacak ve bu alıntılar yorumlanarak öğretmenlerin edebî metinleri kullanmanın yararlarına dair verdiği cevaplar ayrıntılı bir şekilde irdelenmiş olacaktır.

4.3.1.Kullanılan Dilin Sade, Açık ve Anlaşılır Olmasına Dair Bulgular

Dil  ğreticilerinin yabancılara Türkçe  ğretiminde kullanılan edeb i metnlerin dil özelliklerinden sade, açık ve anlaşılır olmalıdır, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 7’de görüldüğü gibidir. Tablo 7 incelendiğinde Türkçe  ğreticilerinin kullanılan dil sade, açık ve anlaşılır olmalıdır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri ř  şekildedir:

“Dil genelde ilk önce sade, yalın ve anlaşılır olmak zorunda, ileriki dönemlerde ihtiyaç duyulan alanlara göre dilin boyutlarına göre aktarım yapmak gerekir.”(K1)

“Sade, anlaşılır, okunaklı ve gereksiz sözcüklerden arındırılmış olmalıdır.”(K2)

“Dil  zellikleri sade, açık, anlaşılır ve net olmalı.”(K7)

“Kullanılan metinler dil  ğretiminde kullanılabilecek sadelikte ve kolaylıkta olmalıdır.”(K8)

“Edeb i metnlerin dili açık, anlaşılır, sade, duru söz sanatlarından uzak olmalıdır.”(K9)

Türkçeyi yeni öğrendikleri için kesinlikle A1 seviyesinde sade olmalıdır. İçinde oldukları düzeye göre biraz daha ağırlaşabilir.”(K11)

“Açık ve anlaşılır olmalı.”(K12)

“Dil  zellikleri seviyeye göre somut, açık anlaşılır olmalıdır.”(K16)

“Dil olarak dil düzeyine göre, öğrenciye göre açık ve anlaşılır olması gerekir.”(K23)

“Dil açık, anlaşılır, alıcıyı harekete geçirecek şekilde olmalıdır.”(K28)

“Bu metinleri sade ve anlaşılır olması önemlidir.”(K29)

“Sade, kolay ve anlaşılır olmalı.”(K36)

“ ocuklar dili yeni yeni öğrendikleri için dili açık, anlaşılır ve sade olmalıdır.”(39)

“Dil özellikleri sade, açık ve anlaşılır olmalıdır.”(K40)

“Açık, yalın, anlaşılır olmalı.”(K42)

“Edebî metinlerin dil özelliği çok sade, açık ve anlaşılır olmalı.”(K46)

“Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dili sade, yalın ve anlaşılır olmalıdır. Çünkü ağır ve karmaşık bir dilin kullanılması dilin anlaşılmasını zorlaştırır.”(K49)

“Açık, yalın ve duru olmasına özen gösterilmelidir.”(K50)

4.3.2.Kullanılan Dilin Öğrencinin Seviyesine Uygun Olmasına Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dil özelliklerinden öğrencinin seviyesine uygun olmalıdır, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 7’de görüldüğü gibidir. Tablo 7 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin kullanılan dil öğrencinin seviyesine uygun olmalıdır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Dil özellikleri çocukların yaş seviyesine uygun olmalı.”(K2)

“Öncelikle çocuklar dilimizi hiç bilmediği için çok basit bir seviyeden başlamalı.”(K6)

“Dil özellikleri seviyeye uygun olmalı.”(K10)

“Edebî metinlerin dil özellikleri çocukların seviyesine uygun olmalıdır.”(K14)

“Öğrencilerin seviyelerine göre basit, orta ve yüksek seviyede olmalıdır. Yani öğrencinin seviyesine uygun olmalıdır.”(K17)

“Öğrencilerin yaş düzeyine uygun olmalı...”(K20)

“Öğrenci seviyesine uygun olmalı.”(K24)

“Seviyeye göre dil kullanılmalı.”(25)

“Dil özellikleri öğrencilerin seviyelerine göre belirlenmelidir. A1 düzeyi seviyesindekilere daha açık bir dil ve günlük kelimeler kullanmalı diğer seviyedekilere daha ağır bir dil kullanılabilir.”(K27)

“Yabancı dil öğretiminde kullanılan edebî metinler çocukların dil seviyelerine uygun olmalı.”(K30)

“Öğrencinin yaş seviyesine uygun olmalıdır.”(K31)

“Dili öğrencinin yaşına ve öğrenme seviyesine uygun olmalı.”(K34)

“Seviye gruplarına ve yaşlara göre değişmeli.”(K35)

“Seviyeye uygun dil kullanılmalı.”(K36)

“...yaş gruplarına uygun kelime haznesi barındırması gerekir.”(K44)

“Çocuğun yaş düzeyine uygun olmalı.”(K47)

4.3.3.Akıcı Olmasına Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılarla Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dil özelliklerinden akıcı olmalıdır, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 7’de görüldüğü gibidir. Tablo 7 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin kullanılan dil akıcı olmalıdır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Akıcı bir dil kullanılmalı.”(K10)

“...anlamalı ve akıcı...”(K9)

“Türkçe öğretiminde edebî metinler daha akıcı konuşmayı sağlar.”(K18)

“Akıcı olmalı.”(K25)

“Akıcı ve sade olmalıdır.”(K33)

“Basit, akıcı ve anlaşılır bir dil kullanılmalı.”(K38)

“Seviye gruplarına ve yaşlara göre değişmeli, duru metinlerden, akıcı metinlerden oluşmalı...”(K35)

“Akıcı ve duru olmalı.”(K47)

“Akıcı olmalıdır.”(K48)

4.3.4.Somut İfadeler İçermesi ve Görsel Öğelere Yer vermesine Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılarla Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dil özelliklerinden somut ifadeler içermelidir, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 7’de görüldüğü gibidir. Tablo 7 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin kullanılan dil somut ifadeler içermelidir, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Görsellerle destekleyici olmalı.”(K5)

“Anlatılan metin hem görsel hem de sözel bir şekilde anlatılmalı çocuğun zihninde bir şeylerin oluşabilmesi için.”(K6)

“Edebî metinler seviyeye göre somut ifadelere yer vermelidir.”(K13)

“Dil özellikleri seviyeye göre somut, açık anlaşılır olmalıdır...”(K16)

“...fazla soyut anlam taşımamalı.”(K20)

“Edebî metinlere alt görseller kullanılmalı.”(K21)

“Daha somut daha açık olmalı.”(K22)

“Küçük yaştaki öğrenciler için çok soyut olmamalı.”(K24)

“Görsel öğelerle zenginleştirilmelidir.”(K36)

“...çok fazla mecazlı söyleyiş ya da soyutlamaya bana göre yer vermemelidir.”(K37)

“Anlaşılır olmalı, görsel materyallerle desteklenmeli.”(K45)

4.3.5.Yabancı ve Bilinmeyen Kelime Sayısının Az Olmasına Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancıları Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dil özelliklerinden yabancı ve bilinmeyen kelime sayısı az olmalıdır, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 7’de görüldüğü gibidir. Tablo 7 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin kullanılan dildeki yabancı ve bilinmeyen kelime sayısı az olmalıdır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“...yabancı sözcüklerden kaçınılmalıdır.”(K14)

“Kullanılan kelimeler Türkçe kelimeler olmalı.”(K22)

“Yabancı kelime sayısı metin ile orantılı olmalı.”(K25)

“Düzeye uygun kelimeler, bağlantılı zincirleme kelimeler barındırmalıdır.”(K28)

“Yabancı kelime kullanımından kaçınılmalı.”(K33)

“Ortak kullanılan kelimelerin karşılığı verilmeli.”(42)

“Kelimelerin insanların çağrışımında tereddütte olmaması, yaş grubuna uygun kelime hazinesi barındırması gerekir.”(K44)

“Kelimelerin terim anlamlarının kullanılmasına özen gösterilmeli.”(50)

4.3.6.Kısa Metinler, Kelimeler ve Cümleler Olması; Kolaydan Zora, Basitten Karmaşığa İlkesine Uygun Olmasına Dair Bulgular

Dil üreticilerinin yabancılara Türkçe  ğretiminde kullanılan edeb i metinlerin dil özelliklerinden kısa metinler, kelimeler ve c mler olmalıdır, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 7’de görüldüğü gibidir. Tablo 7 incelendiğinde Türkçe  ğreticilerinin kullanılan metinler, kelimeler ve c mler kısa olmalıdır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri ř  şekildedir:

“Kelimeler çok uzun olmamalıdır. Uzun olan kelimeler okumada kopukluklara neden oluyor.”(K3)

“Sade, anlaşılır, kısa ve anlamlı edeb i metinler kullanılmalı.”(K4)

“Metinler kısa ve eğlenceli olmalı.”(K5)

“Uzun c mler olmamalı (en fazla üç beş) kelime...”(K15)

“Metinler kolaydan zora, yakından uzağa, somuttan soyuta gibi yöntemler ışığında pekişir.”(K16)

“Kolaydan zora, basitten karmaşığa gidilmeli.”(K21)

“C mler uzun olmamalı.”(K20)

“...akıcı metinlerden oluşmalı ve kısa, öz olmalı. Seviye gruplarına ve yaşlara göre değişmeli, basitten zora olmalı...”(K35)

“...aynı zamanda kelime harf sayısı azdan çoğa gitmeli, dil basitten zora doğru gitmelidir.”(K39)

4.3.7.Günlük Hayatta Kullanılabilmesine Dair Görüşler

Dil  ğreticilerinin yabancılara Türkçe  ğretiminde kullanılan edeb i metinlerin dil özelliklerinden günlük hayatta kullanılabilir, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans

değeri tablo 7’de görüldüğü gibidir. Tablo 7 incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin kullanılan dil günlük hayatta kullanılabilmelidir, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Günlük hayattan faydalanılarak hazırlanmalı metinler.”(K3)

“...A1 düzeyinde bulunan öğrencilere daha açık bir dil ve günlük kelimeler kullanılmalı.”(K27)

“Dil sade, anlaşılır, günlük hayatta somut nitelik taşıyabilecek, çocuğun maruz kaldığı özelliklere sahip olmalı.”(K32)

“Kullanılan kelimeler günlük hayattan seçilmeli.”(K38)

4.3.8.İlgi ekici Olmasına Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dili ilgi çekici olmalıdır,, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 7’de görüldüğü gibidir. Tablo 7 incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin kullanılan dil ilgi çekici olmalıdır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“...söz konusu dil öğrencinin isteğini artıracak şekilde olan metinler tercih edilmelidir.”(K8)

“Muhteva itibariyle ilgi çekici, mantıklı, çocuğun ahlak ve yaşayışına uygun olmalı.”(K21)

“Öğrencilerin ilgisini çekmelidir.”(K24)

“...alıcıyı harekete geçirecek şekilde olmalıdır. Karşıdakinin algıları için (kitleden bahsediyorum) dikkat çekici olmalı...”(K28)

4.3.9.Kültür Aktarımına Katkı Sağlamasına Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dili kültür aktarımına katkı sağlamalıdır, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 7’de görüldüğü gibidir. Tablo 7 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin kullanılan dil kültür aktarımına katkı sağlamalıdır, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Kullanılan metinlerin dili milli şuuru yansıtmalı.”(K8)

“...masal işlerken Keloğlan masallarının sade, anlaşılır aynı zamanda Türk kültür öğelerini işleyen, kapsayan metinler tercih ediyorum.”(K43)

4.3.10.Telaffuzu Geliştirmesine Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dili telaffuzu geliştirmelidir, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 7’de görüldüğü gibidir. Tablo 7 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin kullanılan dil telaffuzu geliştirmelidir, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

“Türkçe öğretiminde edebî metinler telaffuzun doğru ve düzgün olmasına yardımcı olmalıdır.”(K18)

“Telaffuzu zor kelimelerden kaçınılmalıdır.”(K33)

4.3.11.Kullanılan Edebî Metinlerin Dil Özelliklerine Dair Diğer Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dili; Türkçenin edebî özelliğini yansıtmalı, öğretici olmalı, iletisi olmalı, yazı büyüklüğü yaşa göre olmalı, öğretimi kolaylaştırmalı, öğrencinin hayal gücüne hitap etmeli, eğlenceli olmalı, özgün olmalı, özlü ve yoğun olmalı, ahenk unsurları içermeli, kazanımlara uygun

olmalı, argo kelimeler içermemeli, özenli olmalı, ortak kelimelerin karşılığı olmalı, ifadelerine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 7’de görüldüğü gibidir.

Tablo 7 incelendiğinde Türkçe öğreticilerinin kullanılan dil; Türkçenin edebî özelliğini yansıtmalı, öğretici olmalı, iletisi olmalı, yazı büyüklüğü yaşa göre olmalı, öğretimi kolaylaştırmalı, öğrencinin hayal gücüne hitap etmeli, eğlenceli olmalı, özgün olmalı, özlü ve yoğun olmalı, ahenk unsurları içermeli, kazanımlara uygun olmalı, argo kelimeler içermemeli, özenli olmalı, ortak kelimelerin karşılığı olmalı, şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretici görüşleri şu şekildedir

“Özgün olmalı.”(K5)

“Özenli olmalı.”(K12)

“Özlü ifade etmeli, yoğun olmalı.”(K19)

“Bir iletisi olmalı.”(K25)

“...bununla birlikte konuşma dilini doğru yansıtan metinler daha iyi bir dil gelişimine olanak verir.”(K29)

“Türkçenin edebî özelliklerini çocuklara empoze etmelidir.”(K30)

“Çocukların hazırbulunuşluğuna dikkat edilmelidir.(K31)

“Argo jargon ve kelimelerden kaçınılmalı.”(K33)

“Edebî metinlerin dil özellikleri kazanımlara uygun olmalı.”(K34)

“Öğretimi kolaylaştırmalı.”(K36)

“Ezberlenmesi ve akılda kalması açısından kafiye ve uyak düzenine dikkat edilmelidir.(K37)

“Ortak kullanılan kelimelerin karşılığı verilmeli.”(K42)

“Aynı zamanda yeni bilgiler edinmede istekliliği artıracak zorlukta olmalı.”(K45)

“Sürükleyici olmalıdır.”(K48)

“Saf Türkçe ile yazılmasına dikkat edilmeli.”(K50)

Tablo 7’deki veriler incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dil özellikleri sade, açık ve anlaşılır olmalıdır görüşü %78 iken öğrencinin seviyesine uygun olmalı görüşü %44’tür. Kullanılan dil akıcı olmalı, somut ifadeler içermeli görüşü %20 olurken yabancı ve bilinmeyen kelime sayısı az olmalıdır görüşü %16’dır.

Öğretici görüşlerinden %12’si görsel öğelere yer vermeli, %10’u kısa metinler, kelimeler, cümleler olmalı; günlük hayatta kullanılabilir olmalı; kolaydan zora ve basitten karmaşığa ilkesine uygun olmalı; %8’i ise ilgi çekici olmalı görüşüdür. Kültür aktarımına katkı sağlamalı, telaffuzu geliştirmeli görüşü %4’tür. Öğretici görüşlerinden %2’sini Türkçenin edebî özelliğini yansıtmalı, öğretici olmalı, iletisi olmalı, yazı büyüklüğü yaşa göre olmalı, öğretimi kolaylaştırmalı, öğrencinin hayal gücüne hitap etmeli, eğlenceli olmalı, özgün olmalı, özlü ve yoğun olmalı, ahenk unsurları içermeli, kazanımlara uygun olmalı, argo kelimeler içermemeli, özenli olmalı, ortak kelimelerin karşılığı olmalı görüşleri oluşturmaktadır.

Tablo 7 genel olarak incelendiğinde kullanılan edebî metinlerin dili nasıl olmalıdır sorusuna ilişkin öğretici görüşlerinden 39’u kullanılan dilin sade, açık ve anlaşılır olması gerektiği görüşüdür. Bu veriye göre yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dil özelliği olarak sade, açık ve anlaşılır olması öğretmenler arasında en çok benimsenen görüştür. Elde edilen bu veriye göre kullanılan edebî metinlerin dilinin sade, açık ve anlaşılır olmasının gerekliliğini ortaya koyan önemli bir veridir. Kullanılan dil ve metinler öğrenci seviyesine uygun olmalıdır, şeklinde 33 görüş olması da kullanılan edebî metinlerdeki dilin seviyeye uygun olması gerektiğinin öğretmenler tarafından benimsenen bir görüş olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu veri kullanılacak edebî metinlerin dilinin mutlaka öğrencilerin seviyesine uygun olması gerektiğini gösteren önemli bir veridir.

Kullanılan edebî metinlerin dil özelliği bakımından somut olması ve somutlaştırılması gerektiğine dair 21 görüş bulunmaktadır. Bu veri kullanılan edebî metinlerin somut olması gerektiği görüşünün öğretmenler tarafından benimsenen diğer bir görüş olduğu anlaşılmakta ve somut ifadelerle yer veren bir dil kullanmanın önemini ortaya koymaktadır. Öte yandan kullanılan dilin akıcı olması gerektiği yani kolayca okunabilecek bir dil olması gerektiğine dair 10 öğretici görüşü bulunmaktadır. Bu veri de kullanılacak dilin akıcı ve kolay okunur bir dil özelliğine sahip olması gerektiğini ortaya koyan önemli bir veridir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dil özellikleri nasıl olmalıdır sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan elde edilen bütün veriler kullanılan edebî metinlerin dil özelliklerinin neler olması ve kullanılan dilin hangi özelliklere sahip olması gerektiğini ortaya koyması bakımından hem frekans değerleri hem de öğretici görüşlerinden yapılan alıntılardan anlaşılmaktadır.

4.4.DÖRDÜNCÜ PROBLEME DAİR BULGU VE YORUMLAR

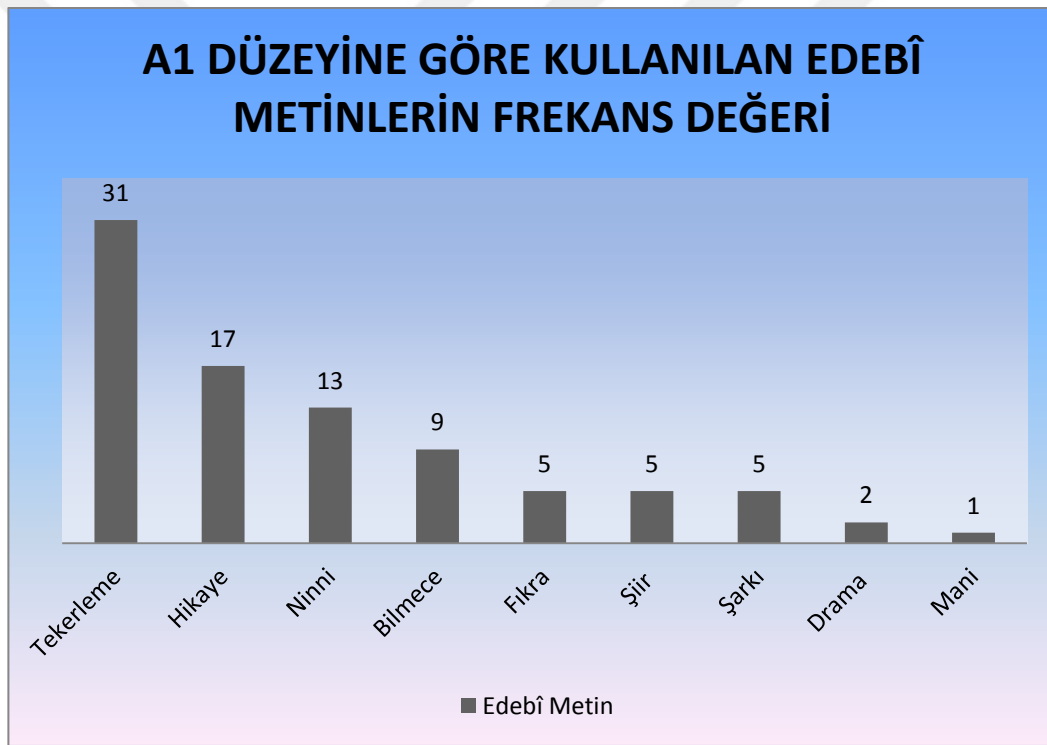
Yabancı dil öğretiminde dil düzeyleri ve bu düzeylerin hangi ölçütlere göre belirleneceği önemli bir konudur. Bu bağlamda Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesinde dil düzeyleri ve bu düzeylerin hangi ölçütlere göre olacağı belirlenmiştir. MEB Avrupa İçin Ortak Öneriler Çerçevesi Öğrenim, Öğretim, Değerlendirme adlı eserdeki ayrımlara göre: temel dil kullanımı A1,A2; bağımsız dil kullanımı B1,B2; yetkin dil kullanımı C1,C2 düzeyi olarak belirlenmiştir. Dil eğitimi gerçekleştirilirken kaç düzeyin olması gerektiği ve hangi düzeylerin ölçüt alınması gerektiği ve bu düzeylerin resmi olarak kabul görmesi hakkında tamamen olmasa da geniş katılımlı bir fikirde buluşulduğu söylenebilir. Avrupa’da dil öğrenenler için altı geniş basamaktan oluşan bir çerçeve gerekli olan öğrenim alanlarını dil öğretimine uygun olacak biçimde belirlenmiştir.(MEB 2013: 29,31) Dördüncü problemin verileri dil düzeylerine göre olacağından dördüncü probleme dair bulgu ve yorumlardan önce dil düzeyleri hakkında bilgi verilmiştir.

Araştırmadaki “Hangi dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz” şeklindeki dördüncü probleme dair probleme dair bulgular aşağıdaki gibidir.

4.4.1.A1 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılar Türkçe öğretiminde A1 dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 8’de görüldüğü gibidir. Tablo 8 incelendiğinde öğreticilerin A1 dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullandıklarının frekans değerine ulaşılacaktır.

Tablo 9:Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde A1 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri

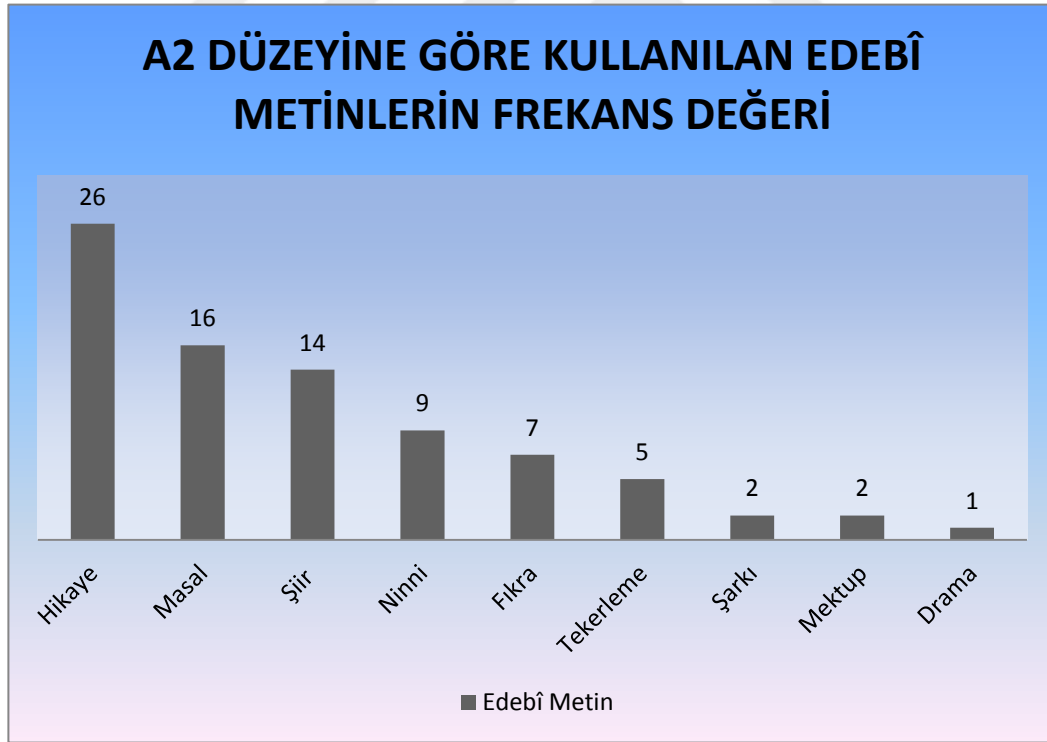
Tablo 9 incelendiğinde A1 düzeyinde hangi edebî metinleri kullanıyorsunuz sorusuna öğreticilerin %62’si tekerleme, %34’ü hikâye, %26’sı ninni, %18’i ise bilmece demiştir. Fıkra, şiir, şarkı gibi edebî metinleri kullanan öğreticiler %10, drama %2, mani ise %1’dir. Veriler incelendiğinde A1 düzeyinde edebî metinlerden tekerleme, hikaye, ninni ve bilmeceyi kullanan öğretici sayısının fazla olması A1 düzeyinde bu edebî metinleri kullanmanın öğreticiler tarafından benimsendiğini göstermektedir. Ayrıca öğreticilerin bir

kısmı fıkra, şiir, şarkı kullanmakta çok az da olsa drama ve mani kullanan öğretmenler de bulunmaktadır.

4.4.2.A2 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılar Türkçe öğretiminde A2 dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 9’da görüldüğü gibidir. Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin A2 dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullandıklarının frekans değerine ulaşılacaktır.

Tablo 10: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde A2 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri

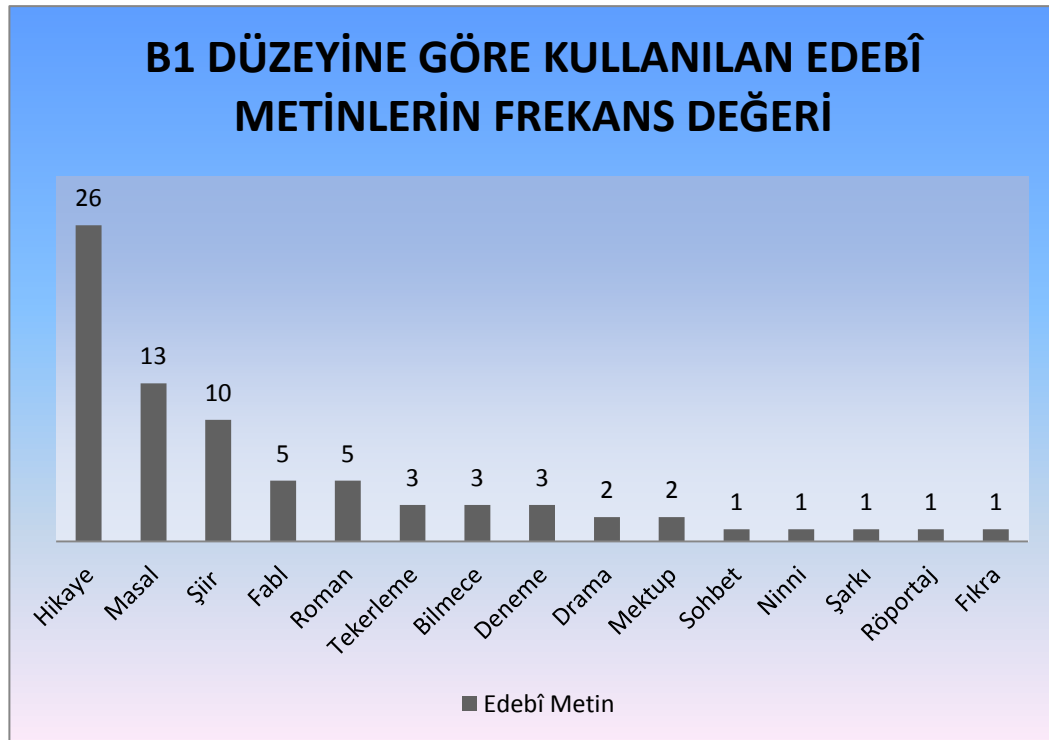
Tablo 10 incelendiğinde A2 düzeyinde hangi edebî metinleri kullanıyorsunuz sorusuna öğretmenlerin %52’si hikâye, %32’si masal, %28’i şiir, %18’i ninni demiştir. Fıkra %14, tekerleme kullanan öğretmenler %10; şarkı, mektup %4, drama ise %2’dir. Veriler

incelendiğinde A2 düzeyinde edebî metinlerden hikâye, masal, şiir ve ninni kullanan öğretici sayısının fazla olması A2 düzeyinde bu edebî metinleri kullanmanın öğreticiler tarafından benimsendiğini göstermektedir. Ayrıca öğreticilerin bir kısmı fıkra ve tekerleme kullanmakta çok az da olsa şarkı, mektup, fıkra ve drama kullanan öğreticiler de bulunmaktadır.

4.4.3.B1 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılarla Türkçe öğretiminde B1 dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 10'da görüldüğü gibidir. Tablo 10 incelendiğinde öğreticilerin B1 dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullandıklarının frekans değerine ulaşılacaktır.

Tablo 11: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde B1 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri

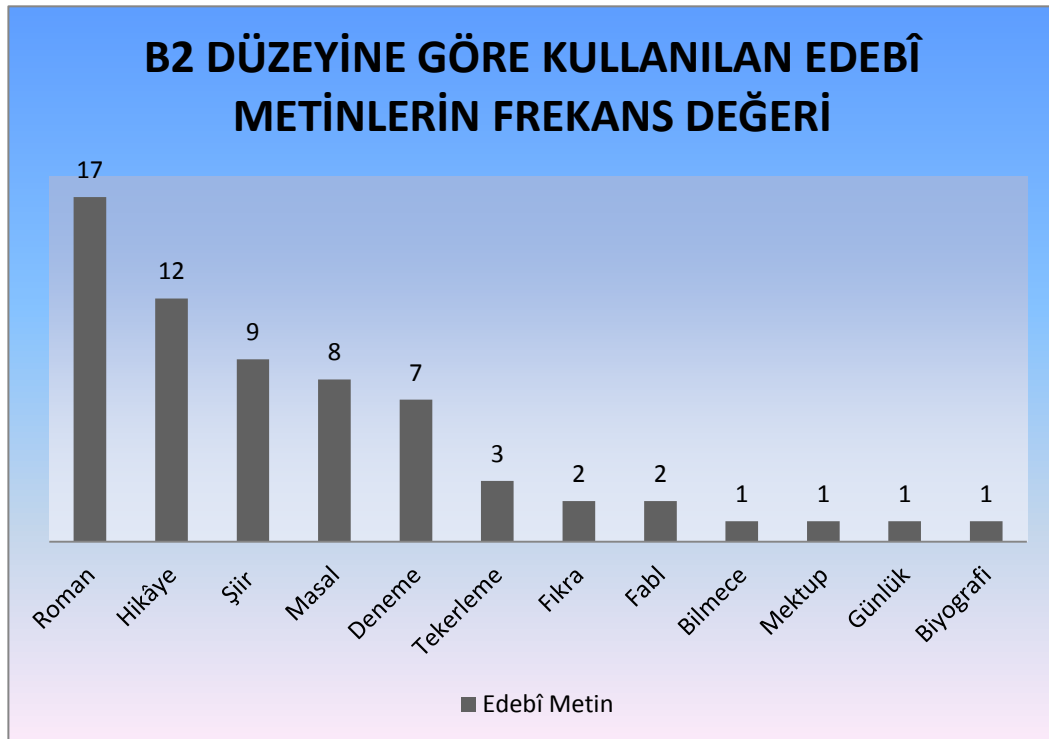

Tablo 11 incelendiğinde B1 düzeyinde hangi edebî metinleri kullanıyorsunuz sorusuna öğretmenlerin %52'si hikâye, %26'sı masal, %20'si şiir demiştir. Fabl, roman diyen öğretici %10 olurken tekerleme, şiir, bilmece, deneme diyen %6; drama, mektup diyen %4'tür. Öğreticilerin %2'si sohbet, ninni, şarkı, sohbet, fıkra demiştir. Veriler incelendiğinde B1 düzeyinde edebî metinlerden hikâye, masal ve şiir kullanan öğretici sayısının fazla olması B1 düzeyinde bu edebî metinleri kullanmanın öğretmenler tarafından benimsendiğini göstermektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin bir kısmı fabl ve roman kullanmakta, az da olsa tekerleme, bilmece, deneme, drama, mektup, sohbet, ninni, şarkı, röportaj, fıkra kullanan öğretici bulunmaktadır.

4.4.4.B2 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılar Türkçe öğretiminde B2 dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 11'de görüldüğü gibidir. Tablo 11 incelendiğinde öğretmenlerin B2 dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullandıklarının frekans değerine ulaşılacaktır.

Tablo 12: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde B2 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri

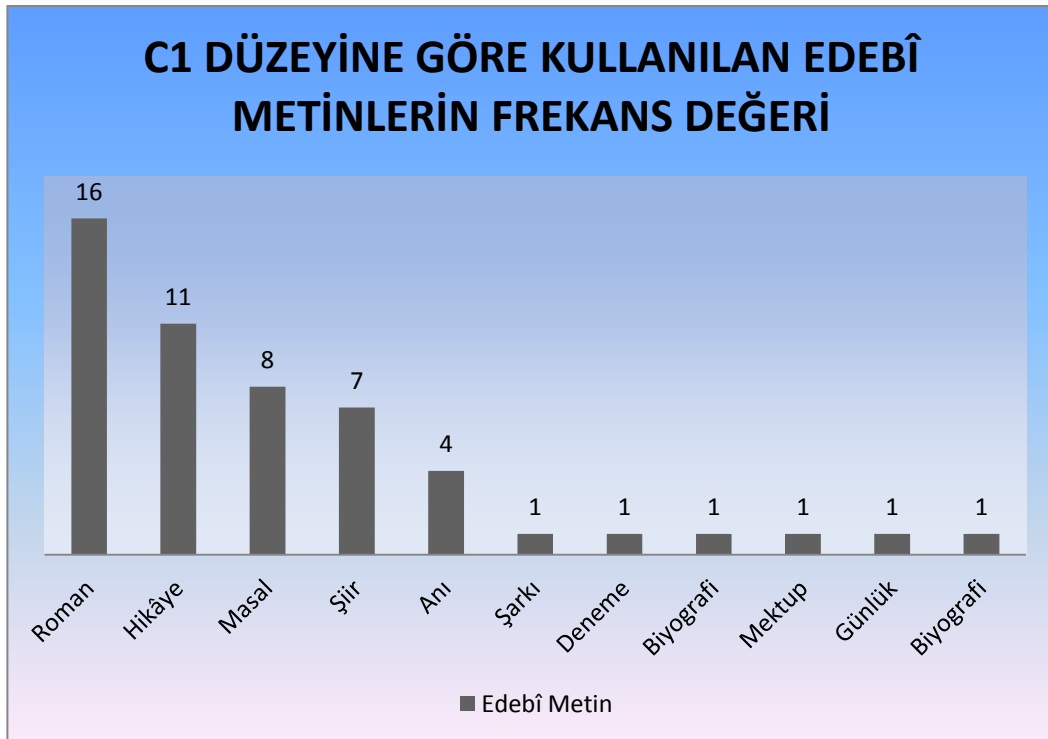

Tablo 12 incelendiğinde B2 düzeyinde hangi edebî metinleri kullanıyorsunuz sorusuna öğretmenlerin %34'ü roman, %24'ü hikâye, %18'i şiir demiştir. Masal diyen öğretmen % 16 olurken deneme diyen %14, tekerleme diyen ise %6'dır. Öğretmenlerin %4'ü fıkra ve fabl %2'si bilmece, mektup, günlük, biyografi demiştir. Veriler incelendiğinde B2 düzeyinde edebî metinlerden roman, hikâye, masal, şiir ve deneme kullanan öğretmen sayısının fazla olması B2 düzeyinde bu edebî metinleri kullanmanın öğretmenler tarafından benimsendiğini göstermektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin bir kısmı tekerleme, fıkra, fabl kullanmakta, az da olsa günlük, bilmece, mektup, biyografi kullanan öğretmen bulunmaktadır.

4.4.5.C1 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılar Türkçe öğretiminde C1 dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 12'de görüldüğü gibidir. Tablo 12 incelendiğinde öğretmenlerin C1 dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullandıklarının frekans değerine ulaşılacaktır.

Tablo 13: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde C1 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri

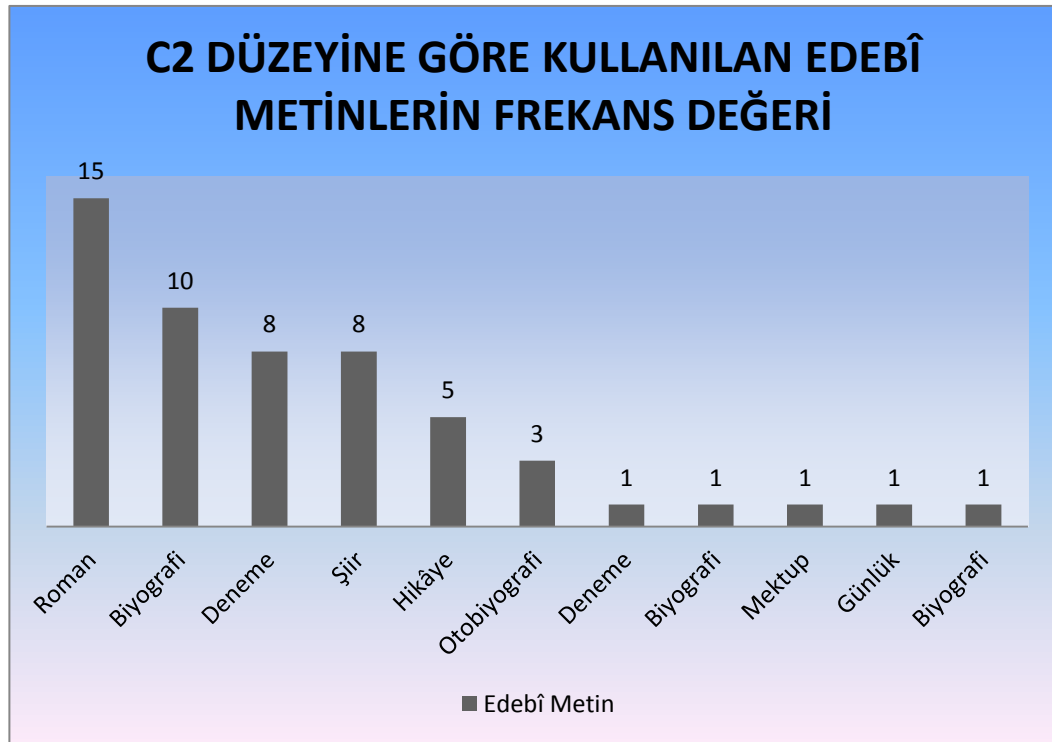

Tablo 13 incelendiğinde C1 düzeyinde hangi edebî metinleri kullanıyorsunuz sorusuna öğretmenlerin %32'si roman, %22'si hikâye, %16'sı masal, %14'ü şiir, %8'i anı demiştir.. Öğreticilerin %2'si şarkı, deneme, biyografi demiştir. Veriler incelendiğinde C1 düzeyinde edebî metinlerden roman, hikâye, makale ve şiir kullanan öğretici sayısının fazla olması B2 düzeyinde bu edebî metinleri kullanmanın öğretmenler tarafından benimsendiğini göstermektedir. Bunun yanında anı kullanana öğretmenler de olup, az da olsa şarkı, deneme, biyografi kullanan öğretici bulunmaktadır.

4.4.6.C2 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılarla Türkçe öğretiminde C2 dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 13'te görüldüğü gibidir. Tablo 13 incelendiğinde öğretmenlerin C2 dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullandıklarının frekans değerine ulaşılacaktır.

Tablo 14: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde C2 Düzeyinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri

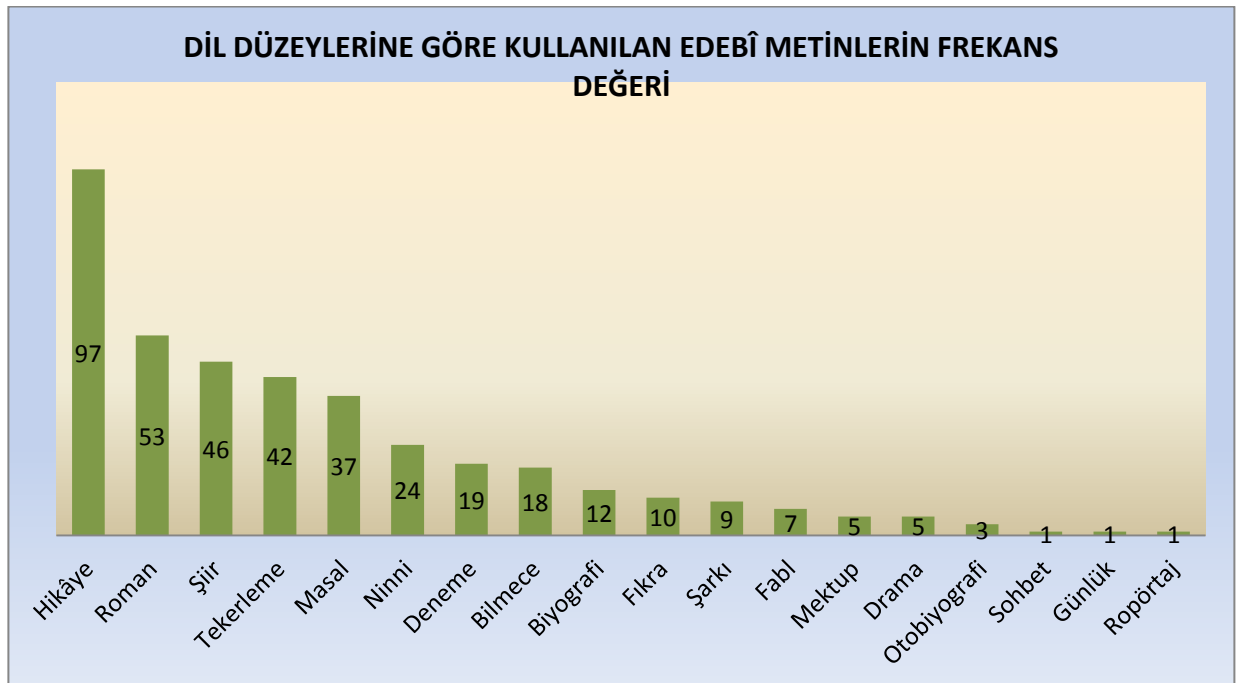

Tablo 14 incelendiğinde C2 düzeyinde hangi edebî metinleri kullanıyorsunuz sorusuna öğretmenlerin %30'u roman, %20'si biyografi, %16'sı deneme %16'sı şiir, %10'u hikâye, %6'sı otobiyografi demiştir. Veriler incelendiğinde C2 düzeyinde edebî metinlerden roman, biyografi, makale, deneme ve şiir kullanan öğretici sayısının fazla olması C2 düzeyinde bu edebî metinleri kullanmanın öğretmenler tarafından benimsendiğini göstermektedir. Bunun yanında hikâye kullanan öğretmenler de olup, az da olsa otobiyografi kullanan öğretmenler bulunmaktadır.

4.4.7.Bütün Dil Düzeylerine Göre En Fazla Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılar Türkçe öğretiminde hangi dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 14'te görüldüğü gibidir. Tablo 14 incelendiğinde öğretmenlerin bütün dil düzeylerine göre ne tür edebî metinler kullandıklarının frekans değerine ulaşılacaktır.

Tablo 15:Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bütün Dil Düzeylerinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri

Tablo 15 incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretmenlerinin bütün dil düzeylerine göre hikâye, roman, şiir, tekerleme ve masal türlerini Türkçe öğretiminde çok fazla kullandıkları; ninni, deneme, bilmece türlerini orta düzeyde; biyografi, fıkra, şarkı, fabl, mektup ve drama türlerini daha az kullandıkları; otobiyografi, günlük, sohbet, röportaj türlerini ise çok az kullandıkları görülmektedir

4.5.BEŞİNCİ PROBLEME DAİR BULGU VE YORUMLAR

Türkçede dinleme, konuşma, okuma ve yazma üzere dört temel dil becerisi bulunmaktadır. Türkçe öğretiminde temel beceriler genel başlıklar altında anlama becerileri(okuma, dinleme) ve anlatım becerileri(konuşma, yazma) olmak üzere ikiye ayrılır. Başkalarına ait duygu ve düşüncelerin duyularak veya okunarak elde edilmesine yönelik beceriler anlama; bireyin kendine ait duygu ve düşünceleri konuşma ve yazma şeklinde ifade etmesi ise anlatım becerisini oluşturur. Dil öğretim sürecinde bireyin kendisini ifade etmesini ve karşısındakinin ifadelerini anlamasını sağlayacak olan temel dil becerilerinin (dinleme, konuşma, okuma, yazma) üzerinde durmak sağlıklı bir dil öğretimi için çok önemlidir.(Gümüş, 2012: 1)

Temel dil becerilerinin dil öğretiminde bu denli önemli bir eyere sahip olması dil öğretmenlerinin hangi temel dil becerilerinde ne tür edebî metinler kullandıklarına dair görüşlerinin alınmasına yol açmıştır.

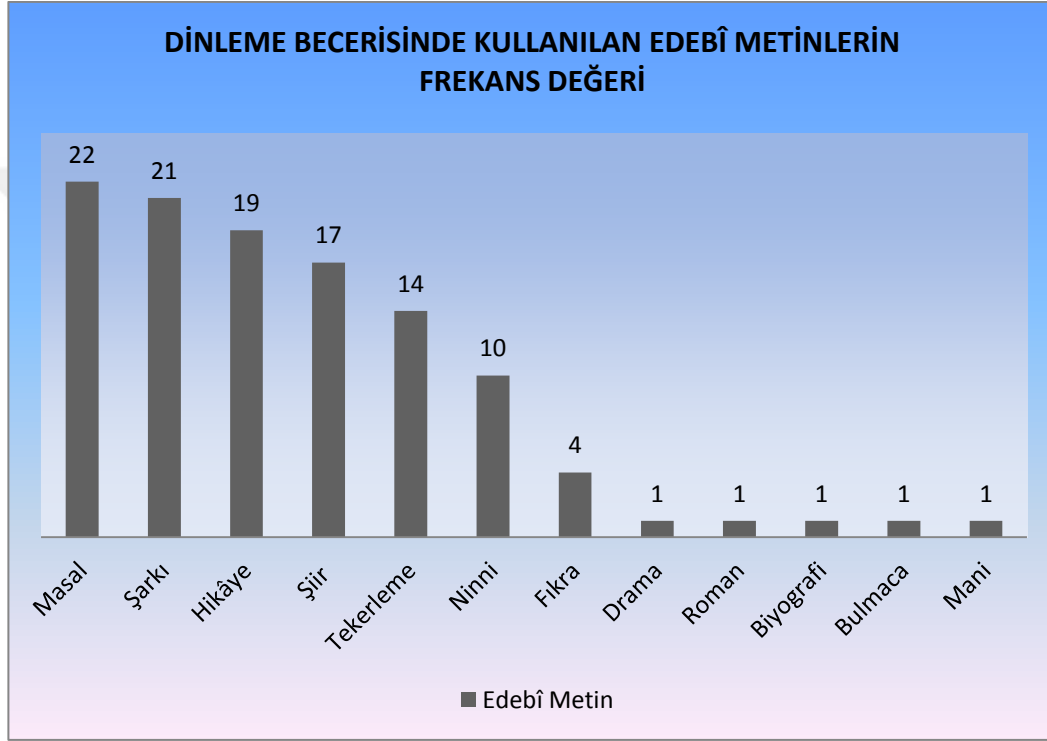
Araştırmadaki “Hangi temel dil becerilerinde (dinleme, konuşma, okuma, yazma) ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz” şeklindeki beşinci probleme dair bulgular aşağıdaki gibidir.

4.5.1.Dinleme Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde temel dil becerilerinden olan dinleme becerisinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 15’te görüldüğü gibidir. Tablo 15 incelendiğinde

öğreticilerin temel dil becerilerinden dinleme becerisinde kullandıkları edebî metinlerin frekans değerine ulaşılacaktır.

Tablo 16: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Dil Becerilerinden Dinleme Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri

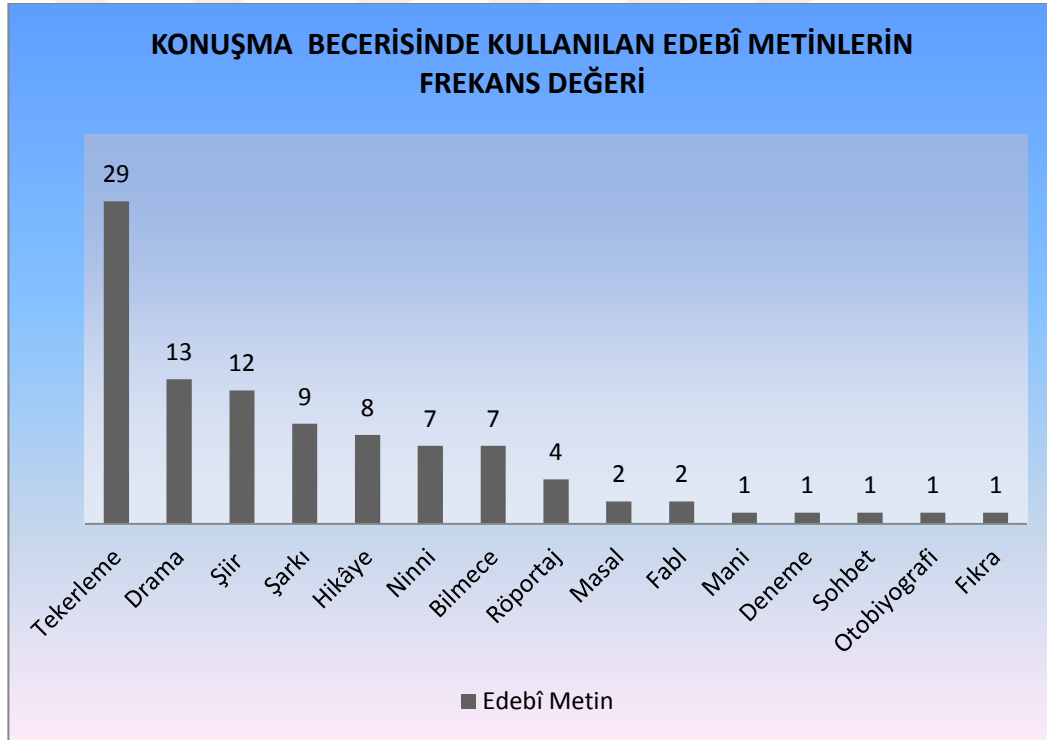

Tablo 16 incelendiğinde temel dil becerilerinden dinleme becerisinde Türkçe öğretmenlerinin %44'ü masal, %42'si şarkı, %38'i hikâye, %34'ü şiir, kullandığı görülmektedir. Öğreticilerin %28'i tekerleme kullanırken %20'sinin ninni, %8'inin ise fıkra kullandığı görülmektedir. Öğreticilerden %2'si ise drama, roman, biyografi, bulmaca, mani kullandığını ifade etmiştir. Veriler incelendiğinde öğretmenlerin temel dil becerilerinden dinleme becerisinde masal, şarkı, hikâye, şiir kullanan öğretmenlerin fazla olması öğretmenlerin bu metinleri benimsediğini göstermektedir. Bunun yanında tekerleme, ninni, gibi metinleri kullanan öğretmenler azımsanmayacak şekilde bulunmaktadır. Fıkra, drama, roman, biyografi, bulmaca ve mani gibi edebî türleri kullanan öğretici çok az da olsa vardır.

4.5.2.Konuşma Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular

Dil öğreticilerinin yabancılar Türkçe öğretiminde temel dil becerilerinden olan konuşma becerisinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 16’da görüldüğü gibidir. Tablo 16 incelendiğinde öğreticilerin temel dil becerilerinden dinleme becerisinde kullandıkları edebî metinlerin frekans değerine ulaşılacaktır.

Tablo 17: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Dil Becerilerinden Konuşma Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri

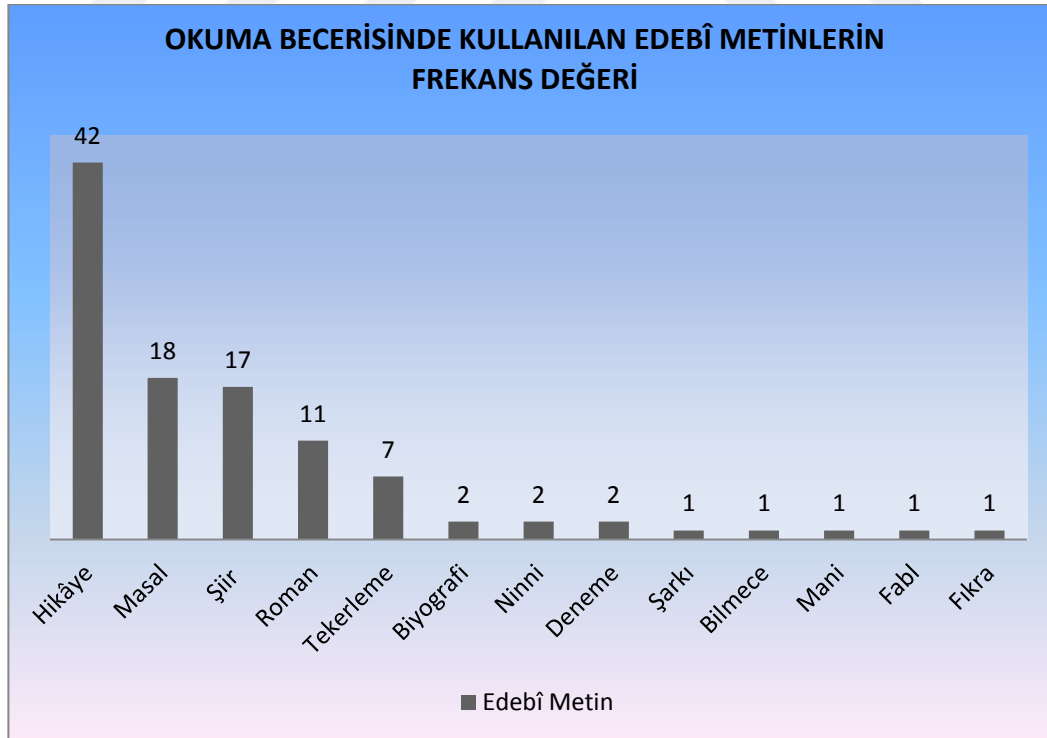
Tablo 17 incelendiğinde temel dil becerilerinden konuşma becerisinde Türkçe öğreticilerinin %58’i tekerleme, %26’sı drama, %24’ü şiir, %18’inin şarkı, %16’sının hikâye kullandığı görülmektedir. Bunun yanında öğreticilerden %14 ninni, bilmece, %8 röportaj kullandığının belirtmiştir. Masal, fabl, kullanan öğreticiler %4 olurken mani, deneme, sohbet, otobiyografi ve fıkra kullanan öğretici %2 olmuştur. Veriler incelendiğinde temel dil becerilerinden olan konuşma becerisinde tekerleme, drama ve şiir

kullanan öğretmenlerinin fazla olması bu metinleri kullanmamanın öğretmenler tarafından benimsendiğini göstermektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin bir kısmı şarkı, hikâye, ninni, bilmece gibi edebî metinleri kullanmaktadır. Röportaj, masal, fabl, mani, deneme, sohbet, otobiyografi ve fıkra kullanan öğretmenler az da olsa bulunmaktadır.

4.5.3.Okuma Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde temel dil becerilerinden olan okuma becerisinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 17’de görüldüğü gibidir. Tablo 17 incelendiğinde öğretmenlerin temel dil becerilerinden okuma becerisinde kullandıkları edebî metinlerin frekans değerine ulaşılacaktır.

Tablo 18: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Dil Becerilerinden Okuma Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri

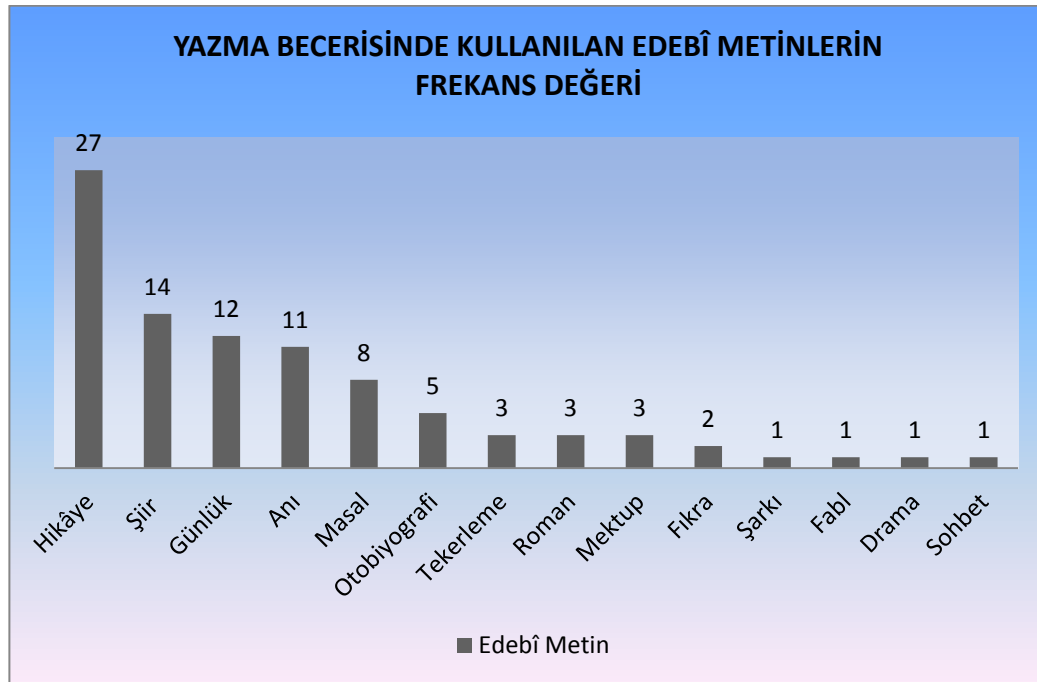
Tablo 18 incelendiğinde temel dil becerilerinden okuma becerisinde Türkçe öğretmenlerinin %84’ünün hikâye, %36’sının masal, %34’ünün şiir, %22’sinin roman,

%14'ünün tekerleme kullandığı görülmektedir. Bunun yanında öğretmenlerin %4'ü biyografi ninni, deneme, %2'si ise şarkı, bilmece, mani, fabl, fıkra kullandığının belirtmiştir. Veriler incelendiğinde temel dil becerilerinden olan konuşma becerisinde hikâye, masal, şiir, roman, tekerleme kullanan öğretmenlerinin fazla olması bu metinleri kullanmamanın öğretmenler tarafından benimsendiğini göstermektedir. Bununla birlikte makale, biyografi, ninni, deneme, şarkı, bilmece, mani fabl ve fıkra kullanan öğretmenler az da olsa bulunmaktadır.

4.5.4.Yazma Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılarla Türkçe öğretiminde temel dil becerilerinden olan yazma becerisinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 18'de görüldüğü gibidir. Tablo 18 incelendiğinde öğretmenlerin temel dil becerilerinden yazma becerisinde kullandıkları edebî metinlerin frekans değerine ulaşılabacaktır.

Tablo 19: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Dil Becerilerinden Yazma Becerisinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri

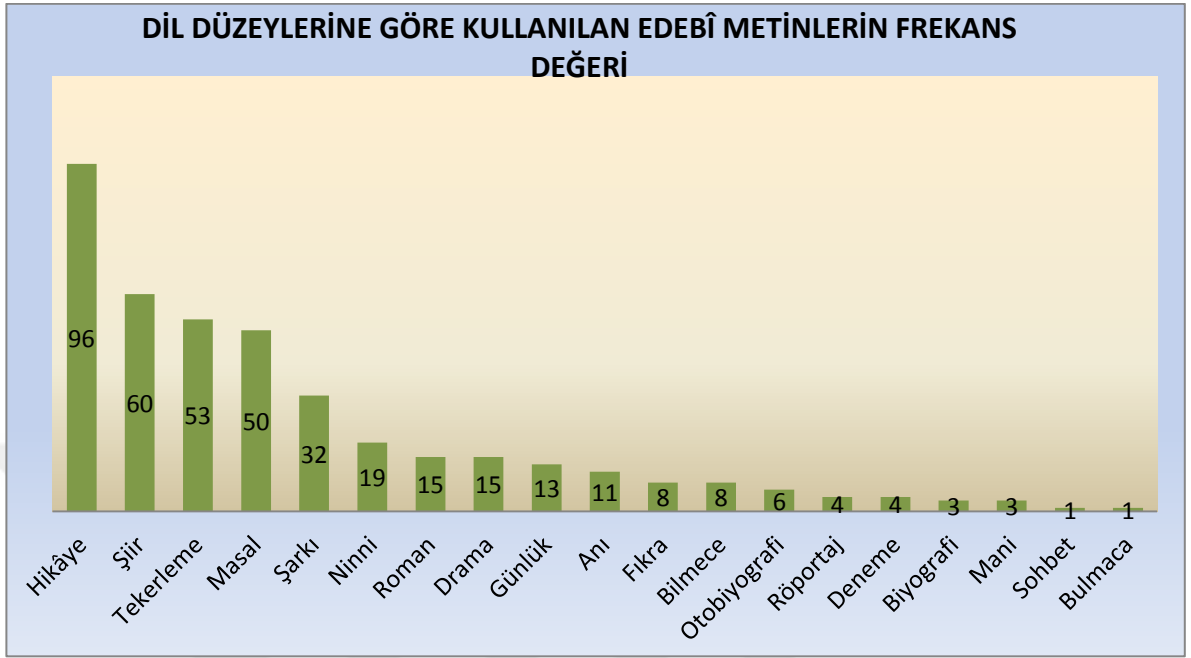

Tablo 19 incelendiğinde temel dil becerilerinden yazma becerisinde Türkçe öğretmenlerinin %54'ü hikâye, %28'i şiir, %24'ü günlük, %22'si anı, %16'sı masal, %10'u otobiyografi kullandığı görülmektedir. Bunun yanında öğretmenlerden %6'sı tekerleme, roman, mektup, %4'ü fıkra kullandığının belirtmiştir. Şarkı, fabl, drama, sohbet kullanan öğretici ise %2 olmuştur. Veriler incelendiğinde temel dil becerilerinden olan yazma becerisinde hikâye, şiir, günlük, anı kullanan öğretmenlerinin fazla olması bu metinleri kullanmamanın öğretmenler tarafından benimsendiğini göstermektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin bir kısmı masal, otobiyografi gibi edebî metinleri kullanmaktadır. Tekerleme, roman, mektup, fıkra, şarkı, fabl, drama, sohbet kullanan öğretmenler az da olsa bulunmaktadır.

4.5.5.Temel Dil Becerilerinde(Dinleme, Konuşma, Okuma, Yazma) Kullanılan Edebî Metinlere Dair Bulgular

Dil öğretmenlerinin yabancılara Türkçe öğretiminde hangi temel dil becerilerinde(dinleme, konuşma, okuma, yazma) ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz, ifadesine dair görüşleri ve görüşlerin frekans değeri tablo 19'da görüldüğü gibidir. Tablo 19 incelendiğinde öğretmenlerin temel dil becerilerine göre ne tür edebî metinler kullandıklarının frekans değerine ulaşılacaktır.

Tablo 20:Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Dil Becerilerinde Kullanılan Edebî Metinlerin Frekans Değerleri

Tablo 20 incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretmenlerinin temel dil becerilerinde hikâye, şiir, tekerleme, masal, şarkı türlerini çok fazla kullandıkları; ninni, drama, roman, günlük, anı türlerini orta düzeyde; fıkra, bilmece, otobiyografi türlerini daha az kullandıkları görülmektedir. Öğreticilerin röportaj, deneme, biyografi, mani, sohbet, bulmaca türlerini ise çok az kullandığı anlaşılmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.1. TARTIŞMA

Bu bölümde bulgular ve yorumlar kısmında elde edilen bulgu ve veriler problem cümlelerine göre sınıflandırılarak daha önce literatürde bulunan çalışma sonuçları ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Araştırmada ilk olarak üzerinde durulan problem durumları öğretmenlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanma sebepleri ve kullanılan edebî metinlerin ne gibi yararları olduğu sorusudur. Öğreticilerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanma sebepleri ve edebî metin kullanmanın yararlarına ilişkin görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde öğretmenlerin edebî metinleri kullanma sebebi ve edebî metinleri kullanmanın yararları sorularına verdikleri cevapların frekans değerlerinin birbiriyle aynı doğrultuda olduğu görülmüştür. Örneğin; edebî metinleri kullanma sebebiniz nedir sorusuna *kelime haznesini geliştirmesi* cevabının frekans değeri 14 iken edebî metinlerin yararları nelerdir sorusuna verilen *kelime haznesini geliştirir* cevabının frekans değeri 14 olmuştur. Tablo 5 ve tablo 6 incelendiğinde verilen cevapların frekans değerlerinin birbirine çok yakın olduğu görülecektir. Bu durum görüşme formundaki soru ve cevapların araştırmanın amacına uygun olduğunu göstermektedir.

Araştırmada öğretmenler edebî metinleri kullanma sebebi ve edebî metinleri kullanmanın yararları olarak:

Temel dil becerilerini geliştirmesi, okuma alışkanlığı kazandırması, öğrencinin okuma becerisini geliştirmesi ve okuma hızını artırması, öğrencinin kelime dağarcığını geliştirmesi, akıcı okumayı sağlaması, kültür aktarımını sağlaması, telaffuzun doğru olmasını sağlaması, öğrencilerin okuduklarından anlam çıkarmasını sağlaması, öğretici olması, yeni kelime öğretimin kolaylaştırması, dil öğretime sürecinde ilgi ve merak uyandırması, dil öğretiminde pratiklik sağlaması, öğrencinin kendini ifade etmesini sağlaması, yazma becerilerine katkı sağlaması, zihin gelişimine katkı sağlaması, sanatsal bakış açısı kazandırması, öğretilen dil kurallarının kalıcı olmasını sağlaması, eleştirel bakış

açısı sağlaması, öğrencinin Türkçeye hakim olmasını sağlaması, öğrenilen kelimelerin gerçek hayata aktarılmasını sağlaması, öğrencilerin hayal dünyasını geliştirmesi, Türkçenin zenginliğini ortaya çıkarması, öğrencinin Türkçeyi etkili kullanmasını sağlaması, zaman tasarrufu sağlaması, öğrenciye ahenk duygusu vermesi, dil ile ilgili kazanımlara katkı sağlaması, öğrencinin hitabetini geliştirmesi, öğrencinin tasvir yeteneğini geliştirmesi, vurgu ve tonlama becerisi kazandırması, öğrencinin edebî yönünü güçlendirmesi, öğrencinin soyut düşünme becerisini geliştirmesi, dil öğretimini eğlenceli hale getirmesi, öğrencinin empati yeteneğini geliştirmesi, öğrencilerin cümleleri birbirine bağlamasına katkı sağlaması demiştir.

Araştırmada görüş bildiren öğretmenler edebî metinleri kullanma sebebi ve yararı olarak edebî metinlerin temel dil becerilerini geliştirmesi olarak görüş bildirmişlerdir. “...*edebî metinlerin hem dil hem zihin hem de kelime haznesinin gelişimi için yararı vardır.*”(K6). “*Konuşma, okuma, yazma ve dinleme gibi dil becerilerini kazandırmada ve geliştirmede edebî metinlerin kullanılması önemlidir.*” (K14). “*Genel olarak edebî metin kullanımı konuşma, yazma, dinleme, okuma becerilerini geliştirmektedir.*” (K17). “*Öğrencilerin okuma, yazma, dinleme becerilerini geliştirdiği için edebî metinlere başvuruyorum.*” (K38).

K6, K14, K17 ve K38’in edebî metin kullanmanın sebebine ve yararına ilişkin ifade ettiği görüşlerin aynı doğrultuda olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda görüş bildiren öğreticinin fazla olması edebî metin kullanmanın sebebi olarak edebî metinlerin temel dil becerilerini geliştirmesi ve yararı olarak temel dil becerilerini geliştirdiği fikrini desteklemektedir.

Dil öğretimi temel dil becerisinin geliştirilmesi üzerine kuruludur. Dil öğretiminin başarıya ulaşıp ulaşmadığının temel ölçütü dinleme, konuşma, okuma, yazmadan oluşan temel dil becerilerinin yetkin bir şekilde kullanılmasıdır. Dil kullanıcısının okuduğunu ve dinlediğini anlaması ile kendini yazılı veya sözlü olarak ifade edebilmesi dil öğretiminin temel amacıdır (Öztürk ve Dağıstanoğlu, 2018: 333). Bu sebeple eğitici ve öğretmenler bütün temel dil becerilerini geliştirmek, temel dil becerilerini kullanma seviyesini artırmak

ve yabancı dil kullanımında doğal kullanımı artırmak için dil öğretiminde edebî metin kullanımını yaygınlaştırmışlardır (Ünal, 2005: 205). Bunula birlikte Avrupa ortak dil çerçeve programında metinlerin sadece okuma değil yazma ve konuşma becerisinin de gelişmesine yardımcı olmasından dolayı dil öğretiminde edebî metinlerin önemine dikkat çekilmektedir (Serin ve Turan, 2015: 1229). Ayrıca yabancı dil öğretiminde edebî metinlerin kullanılması öğrencilerin dil düzeylerini geliştirmektedir. Öğrencilerin okuma-anlama, konuşma ve yazılı anlatım becerileri edebî metinler sayesinde ihmal edilmemiş olur (Çakır, 1990: 597).

Herhangi bir yabancı dilin etkili ve doğru şekilde öğretilmesini sağlamak bir dilin öğretimindeki temel amaçlardandır. Bundan dolayı dil öğretiminde temel dil becerilerinin (dinleme, konuşma, okuma, yazma) geliştirilmesi önemlidir. Bunun için öğrencilerde ilgi ve merak uyandırabilecek yardımcı materyallere ihtiyaç vardır ve bu ihtiyacı karşılayacak materyallerin başında edebî metinler gelmektedir (Ayhan ve Arslan, 2014: 543) . Genel olarak dil öğretiminde özelde ise yabancı dil öğretiminde dünyadaki bütün dil anlayışları tarafından kabul gören düşünce dört temel dil becerisini geliştirmektir (Artuç, 2014: 47).

Elde edilen bulgular ve daha önce yapılan çalışmalar doğrultusunda yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılacak olan edebî metinlerin temel dil becerilerini geliştirdiği, temel dil becerilerini daha yetkin kullanımı sağladığı için yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde mutlaka edebî metinlerden yararlanılmalı ve edebî metin kullanılmalıdır. Elde edilen bulgular ve çalışmaların aynı yönde olması edebî metin kullanmanın temel dil becerilerini geliştirdiği görüşünün önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmada görüş bildiren öğretmenlerin edebî metinleri kullanma sebebi ve edebî metin kullanmanın yararı olarak ifade ettiği diğer görüş ise edebî metinlerin kültür aktarımını sağlamasıdır. “Metin üzerinden kültür aktarımı sağlanır.”(K40) “Edebî metinler kültür aktarımını doğru bir şekilde yaptığı için bolca kullanıyoruz.” (K45) “Edebî metinler bir dilin folklorik, kültürel, ulusal yönlerini barındıran ürünlerdir. Aynı zamanda bu metinlerin kullanılması bu özelliklerin de aktarılmasına yardımcı olur.”(K44) “Kültürümüzün gelecek nesillere doğru aktarılması için kullanıyoruz.” (K36). K36, K40,

K44 ve K45'in aynı doğrultuda görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu doğrultuda görüş bildiren öğreticinin fazla olması edebî metinleri kültür aktarımı ağıladığı ve kültür aktarımında önemli rol oynadığı fikrini desteklemektedir.

Dil kültürün önemli bir taşıyıcısı ve ögesidir. Edebî metinler ise oluşturuldukları dilin kültürel özelliklerini barındırması ve kültürel öğelere yer vermesi bakımından önemlidir. Edebî metinler dil öğretiminin bütün alanlarında bütün seviye ve becerilerinde bulunduğu ve katkısı olduğu bilinmektedir. Edebî metinler dil ile ilgili becerilere kültür gibi diğer unsurlarla birlikte işlevsellik kazandırmaktadır. Edebî metinler bulundukları toplumun ortak anlayış, duyuş ve kültür öğelerini barındırdıkları için edebî metinlerle ilgilenmek öğrencinin ilgisi artırmakta ve dilini öğrendiği toplumu anlamasını kolaylaştırmaktadır (Odacı, 2018: 1191,1192).

Bir dilin kurallarının ve kullanımının en iyi ve etkili şekilde ortaya çıktığı edebî metinler bir yandan toplumun ortak değeri olan kültürü yansıtırken diğer yandan bireyin duygularına hitap ederek gelişmesine katkıda bulunur (Demir ve Açık, 2011: 57). Ayrıca bir topluma ait geleneksel yapıyı ve topluma ait sosyal ve kültürel öğelerin temel taşıyıcı olan kalıp sözler dilin ayrılmaz parçası ve kültür taşıyıcısıdır. Bir kültüre ait kalıp sözler aracılığıyla toplumun kültürüne tanıklık edilmiş olunur. Kalıp sözlerin ve kültürel öğelerin en açık ve etkili olarak kullanıldığı yerler edebî metinlerdir. (Şimşek, 2015: 811) Edebî metinler bir toplumun kültürünü, dilini, tarihini, duyuş ve düşüncelerini yansıtan eserlerdir (Uyanık ve Uslu, 2013: 1408).

Yapılan çalışmalar ve elde edilen bulgulara göre yabancı dil öğretiminde temel amaçlardan biri de bir toplumun ortak hafıza ürünü ve mirası olan kültür öğelerinin dil öğretimiyle birlikte aktarılması ve öğretilmesidir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan edebî metinler topluma ait kültürel varlığın öğelerini barındıran önemli araç olduğundan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın hem önceki çalışmalarda elde edilen verilerde hem de öğreticilerin edebî metinleri kullanma sebebi ve edebî metinleri kullanmanın yararları olarak kültür aktarımı sağlaması şeklinde görüş bildirmeleri edebî metinlerin kültür aktarımı sağladığına dair bulgunun önemini ortaya koymakta ve kültür

aktarımının sağlanması yabancı dil öğretiminde mutlaka edebî metinlerin kullanılması gerektiği görüşünü desteklemektedir.

Araştırmada edebî metin kullanmanın sebep ve yararları olarak öğreticilerin ifade ettiği diğer bir görüş de edebî metinlerin okuma alışkanlığı kazandırması, öğrencinin okuma becerisini geliştirmesi, okuma hızını artırması ve akıcı okumayı sağlamasıdır. *“Edebî metinler sayesinde öğrencilerin okuma alışkanlıkları artıyor. Tekerlemeler sayesinde öğrencinin okuma hızı artıyor”* (K3) *“Öncelikle öğrencide okuma ve yazma alışkanlığı kazandırdığı için edebî metinleri kullanıyorum.”* (K29) *“Çocukların okuma seviyelerini yükselterek geliştirmek.”* (K13) *“Edebî metinler Türkçe öğretiminde hızlı okuma alışkanlığı kazandırır.”*(K21) *“Çocukların okuma hızını geliştirir.”*(K38) K3, K13, K21, K29, K38’in aynı doğrultuda görüş bildirdiği görülmektedir. Aynı doğrultuda öğretici görüşlerinin fazla olması edebî metinlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırması, okuma becerisini geliştirmesi, okuma hızını artırması ve akıcı okumayı sağlamasına dair görüşü desteklemektedir.

Temel dil becerilerinden olan ve dil öğretiminin temelini oluşturan okuma, okuduğunu anlama ve yorumlama bir dilin öğrenilip öğrenilmediğinin önemli ölçütlerindendir. Edebî metinler okuma becerisinin geliştirilmesi, okuma alışkanlığının kazandırılması ve akıcı okumanın sağlanması açısından en önemli materyallerdendir. Ayrıca yabancı dil öğretiminde öğrencinin okuması ve okuduğunu, dinlediğini anlaması ve kendisini ifade edebilmesi ulaşılmak istenen hedeflerdendir. Edebî metinler dil öğretiminde kullanılan önemli araçlardan biridir. Dil öğretiminde gerçekleştirilen etkinlikler genel olarak okuma ve dinlemeye, okuduğunu ve dinlediğini anlamaya ve buna bağlı olarak metinler oluşturmayı amaçlamaktadır (Öztürk ve Dağıstanoğlu, 2018: 333). Ayrıca yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma becerisinin diğer temel becerilerin de gelişimine temel olması bakımından yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde odak noktada olduğu söylenebilir. Yabancı dilde okuma eğitimi öğrencinin yeni öğrendiği bilgiler ile eski bilgilerini, dilbilgisi kuralları ve anadiline ait bilgilerle barındırdığı bilgilerin sentezi olarak tanımlanabilir (Erdem vd., 2015: 461,462).

Edebî metinlerde anlamsal ve estetik kod olmak üzere iki tür kod vardır. Bunlardan anlamsal kod bir dilin anlaşılması açısından gerekli olan dilbilgisi kurallarını estetik kod ise biçim ve içeriğin çözümlemeyi amaçlar. Anlamsal kod dilin kurallar bakımından anlamlandırılması ve anlaşılmasıdır ki bu metni okuma aşaması demektir (Can, 2009: 33). Bununla birlikte okuduğunu anlama işlevinin ilk basamağı kişinin okuduğu edebî metnin türünün özelliklerini bilmesi ve bu türün gerektirdiği şekilde okumayı bilmesidir çünkü farklı türde metinler o türe özgü okumalar gerektirir (Özbay, 2009: 30).

Elde edilen bulgu ve bulguları destekleyen çalışmalar incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanmanın temel dil becerilerinden olan okuma becerisini geliştireceği, okuma hızını artıracak ve akıcı okumayı sağlayacağı görüşünün öne çıktığı görülmektedir. Bu görüş ve elde edilen veriler yine yabancı dil öğretiminde edebî metin kullanmanın ve faydalanmanın önemini ortaya koyan bulgulardır.

Edebî metinlerin kelime haznesini geliştirmesi, kelime öğretimini kolaylaştırması öğreticilerin edebî metinleri kullanmanın sebepleri ve yararları arasında gösterdiği diğer bir görüştür. “Öğrencinin günlük hayatta olsun, okulda ve çevresinde olsun daha çok kelime haznesine sahip olması için edebî metin kullanıyorum.” (K7) “Edebî metinlerde Türkçe kelimelerin zengin oluşu edebî metin kullanımını artırıyor.” (K24) “Anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını tahmin edip öğrenmelerine imkân sağlamakta.” (K50) K7, K24, K50’ye ait görüşlerin aynı doğrultuda olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda görüş bildiren öğreticinin fazla olması edebî metin kullanmanın sebebi ve yararı olarak edebî metinlerin kelime haznesini geliştirmesi ve yeni kelime öğretimini kolaylaştırması fikrini desteklemektedir.

Bir dilin zenginliği kelimeler arasındaki çağrışımlarla ölçülür. Buna bağlı olarak bir dilin zenginliği hakkında fikir yürütülürken o dilde yazılmış edebî metinlerin varlığı ve niteliğine bakılır (Yıldız, 2017: 171). Edebî metinlerin barındırdıkları kelimeler bakımından zengin olması yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dili öğrenen kişilerin hem kelime hazinelerinin gelişmesi hem de yeni kelime öğretimi açısından kullanılmasını gerekli kılmaktadır çünkü edebî metinler öğrencilerin okuma-anlama becerilerini geliştirme

yanında öğrencinin söz varlığını geliştirmesi açısından da önemli bir yere sahiptir (Serin ve Turan, 2015: 1231). Bununla birlikte sözcüğü tanıma ve ayırt etmenin öğretimi, bunun sağlanarak kelime haznesinin geliştirilmesi ve metinlerin kelime derlemelerine göre hazırlanmasına yönelik çalışmalar çok az olması okuma eğitimini olumsuz yönde etkilemektedir. Öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri için kelime haznelerinin geliştirilmesi gerekmekte bunun için de seviyeye uygun kelimelerle oluşturulmuş metinlerin hazırlanması sağlanmalıdır (Melanlıoğlu ve Özbay, 2008: 42,43).

Metinler derste işlenirken öğrencilerle yapılacak ortak çalışma ve kurulacak olan olumlu ilişkiler neticesinde öğrencinin her iki dilde de sözcük dağarcığının ve anlatım gücünün artırılması sağlanabilir (Çakır, 1990: 601). Bu noktada yabancılar Türkçe öğretecek olan bir öğretmen derste işlediği metinlerde geçen bilinmeyen kelimeleri öğrencilerine kavratmalıdır ki öğrenci derste karşılaştığı kelimelerin anlamlarını öğrenebilsin (Zorbaz ve Köroğlu, 2016: 2513).

Hem elde edilen bulgular hem de daha önce yapılan çalışmalardan ortaya çıkan sonuç edebî metinlerin barındırdığı kelimeler sayesinde yabancı dil öğretiminde önemli bir nokta olan kelime hazinesinin geliştirilmesi ve kelime öğretimi sağlanması probleminin dil öğretimi sürecinde kullanılacak edebî metinlerle sağlanacağı yönündedir. Bu durum yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanmanın ve edebî metinlerden faydalanmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Araştırmada edebî metin kullanmanın sebebi ve yararı olarak ifade edilen bir diğer öğretici görüşü edebî metin kullanmanın dil öğretiminde ilgi ve merak uyandırdığı ve öğretim sürecini eğlenceli hale getirdiğine dair görüştür. *“Türkçe öğretiminde metinler ilgi çekici, dikkatlerini verebilmelerini sağlıyor.”*(K11) *“...yani edebî metinlerdeki kelimeler öğrencilerin dikkatlerini çeker ve onları farkında olmadan günlük hayatta da kullanırlar.”*(K35) *“Öğrenmenin daha zevkli bir şekilde olmasını sağlar. Tekerleme, bulmaca, fıkra ise zihinsel gelişim ve öğretirken güldürme amaçlı olmasıdır.”*(K2) *“Öğretime ilgiyi artırır.”*(K45) K2, K11, K35, K45’in görüşlerinin aynı doğrultuda ve birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Aynı doğrultuda görüş bildiren öğretici

sayısının fazla olması yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencide ilgi ve merak uyandırdığı ve dil öğretimini eğlenceli hale getirdiği görüşünü güçlendirmektedir.

Bir öğreticinin öğrencilere dili sevdirmek ve öğrencilerin dil becerileri yönünde gelişmesini sağlamak için öğrenme ortamını cazip hale getirmesi önemlidir. Ayrıca öğrencinin derse katılmaya istekli olması da üzerinde durulması gereken diğer bir noktadır. Farklı öğrenme ortamları oluşturup öğrenme sürecini ilginç ve çekici kılmamanın yollarından biri de edebî metinler üzerinden gerçekleştirilecek etkinlikler sayesinde dersi öğrencinin ilgisini çekecek şekilde sürdürmektir (Göçer, 2010: 342) .

İlgi ve dikkat çekmenin yanı sıra edebî metinler günlük konuşma metinlere göre barındırdığı kelimelerin çokluğu, üslup ve içerik bakımından zengin olduğundan edebî metinler dil öğretiminin zevkli olmasını sağlar (Can, 2017: 132). Çünkü yabancılar Türkçe öğretiminde öğretimin eğlenceli ve zevkli hale gelmesinde edebî metinler önemli yardımcı kaynaklardandır (Ayhan ve Arslan, 2014: 546). Bununla birlikte yabancı dil öğretiminde kullanılan resimli metinler öğrencinin derse karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlamanın yanında duyuşsal becerilerinin de gelişmesini sağlamaktadır. Ayrıca bu metinler sayesinde öğrencilerin derse katılımlarının da fazla olduğu gözlemlenmektedir (Ökten ve Sauner, 2015: 67).

Edebî metinlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrencilerde ilgi ve merak uyandırdığı, öğretim sürecini eğlenceli hale getirdiğine dair öğretici görüşleri ve bu görüşlerin önceki çalışmalar tarafında desteklenmektedir. Bu durum yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerden yararlanmanın hem öğrencilerin ilgisinin canlı tutulmasında hem de sıkıcı olan yabancı dil öğretim sürecini eğlenceli hale getirilmesinde önemli bir yerinin olduğunu göstermektedir.

Araştırmada öğretmenlere ait bir diğer ortak görüş de edebî metinlerin zihin ve dil gelişimine katkı sağlamasıdır. “*Edebî metinler çocuğun dilsel, bilişsel gelişimlerine katkıda bulunuyor.*” (K47) “*Zihinsel beceriler gelişir.*”(K33) “*...hem dil hem zihin hem de kelime haznesi gelişimi için yararı vardır.*”(K6) K6, K33, K47 kodlu öğretmenler edebî metin

kullanmanın hem sebebi hem de yararı olarak edebî metinlerin öğrencilerin zihin ve dil gelişimine katkıda bulunduğuna dair görüş belirtmişlerdir.

Edebî metinler öğrencilerin zihinsel ve dilsel becerilerinin gelişiminde etkisi büyüktür bu yüzden dilsel ve kişisel becerilerin geliştirilmesi ve pekiştirilmesi açısından edebî metinleri araç olarak kullanmak önemlidir (Ayhan ve Arslan, 2014: 547). Bunun yanı sıra yapılan araştırmalara göre çocukların zihinsel gelişimi için yapılacak bazı etkinlikler bulunmaktadır. Çocuklara ninni ve şarkı söylenmesi, sesli bir şekilde hikâye okunması ve çocukların ninni söylerken bazı kelimeleri tekrar etmeleri çocukların beynindeki bazı noktaları harekete geçirerek gelişmesini sağlamakta bu durum da çocukların dil ve zihin gelişiminin hızlanmasını sağlamaktadır. Ayrıca bebeklerin doğumda önce kendilerine okunan metinleri doğduktan sonra tanıdıkları saptanmıştır (Güneş, 2010: 31,33).

Elde edilen bulgu ve bu bulguları destekleyen çalışmalar edebî metinleri çocukların dil ve zihin gelişimine katkıda bulunduğunu ve geliştirdiği görüşünü desteklemiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanmak öğrencilerin dil ve zihin gelişimine katkıda bulunacağından öğretim sürecinde edebî metinlerden yararlanmak faydalı olacaktır.

Türkçenin zenginliğini ortaya çıkarması, Türkçenin öğrenciler tarafından etkili bir şekilde kullanılmasını sağlaması ve dil olanaklarını sevdirmesi öğreticilerin diğer ortak görüşüdür. *“Dilin zenginliklerini fark etme.”*(K5) *“...edebî metin dilin zenginliğini, çağrışımlarını ve imgelerini ortaya çıkarır...”*(K16) *“Yabancı dilde edebî metin kullanma amacım olarak tekerleme, şiir, hikâye vb. türler dile alıştırmada önemli derecede faydalı olmaktadır. Amaç hem Türkçe öğretmek hem de öğretirken Türkçenin zenginliğini ortaya çıkarmaktır.”*(K8) *“...Türkçeyi daha etkili kullanmalarını sağlamak.”*(K12) K8, K12 ve K16 kodlu öğreticiler yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerin Türkçenin zenginliğini ortaya çıkardığını, dil olanaklarını sevdirdiğini ve Türkçenin etkili kullanılmasını sağladığını ifade etmişlerdir.

Türkçe öğretimi genelde edebî metinlerle yapılır çünkü bu metinler Türkçe öğretiminin yardımcı kaynaklarıdır. Türkçenin güzelliği, zenginliği, akıcılık ve sadeliği edebî metinlerde bulunan deyim, atasözü ve mecazlı ve kalıp ifadelerde ortaya çıkmaktadır. Öğrencinin öğreneceği dilin zenginliğinin farkında olması gerekmektedir. Bu zenginliğin farkına varması da edebî metinler aracılığıyla mümkündür (Karakuş, 2012: 1).

Yabancı dil öğretimi ve öğreniminde edebî metinler dilin inceliklerini, güzelliğini ve zenginliğini ortaya çıkarmayı sağlayan bir araç olduğundan edebî metinleri dil öğretiminde kullanmak gerekir (Kurt, 2015: 55). Bununla birlikte edebî metinler bir dile ait zenginlikleri ve dilin kendine has inceliklerini ortaya koyar, öğrencinin öğrendiği dilin özelliklerine hâkim olmasını sağlayarak kendisini yazılı ve sözlü olarak en iyi şekilde ifade etmesini sağlar. Bu yüzden bir dile ait estetik ve yapısal zenginlikleri bünyesinde barındıran edebî metinlerinin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılması Türkçenin öğrenciler tarafında etkili bir şekilde kullanılmasını ve Türkçenin dil olanaklarının farkına varılmasını sağlayacaktır. Bu durum da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerden faydalanmanın önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca elde edilen öğretici görüşlerini destekleyen birçok çalışma olması bir dil için önemli unsurlardan olan öğrenciye dil olanaklarının sevdirmesi, dilin öğrenciler tarafından etkili şekilde kullanılması gibi konularda edebî metinlerin önemini ortaya koymaktadır.

İfade edilen ve önceki çalışmalarla desteklenen görüşlerin yanında öğretmenler dil öğretiminde edebî metin kullanmanın Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine daha birçok farklı konuda katkısı olduğunu ifade etmişlerdir. “...bununla beraber basit hikâye metinlerinin hem görsellik hem genel kazanımlara katkısı açısından kullandım.”(K29) “Edebî metinlerdeki kavramlardan faydalanarak öğrencileri soyut düşünmeye sevk etmek.”(K50) “Arkadaş edinme.”(K19) “...öğrencinin hayal gücünü geliştirmek.”(K48) “İletişim dilinin varlığı edebî metinle yoğunlaşır.”(16) “Kahramanın gözünden dünyaya bakar.”(K47) Becerilerin pekişmesini, rasyonel düşüncüyü hareketlendirmesini, ifadeyi güzelleştirmesini, bir arada birçok becerinin harmanlanmasını gördükçe edebî metinler Türkçe öğretiminde kullanışlı materyaller oluyor.”(K28) K16, K19, K28, K29, K47, K49, K50 kodlu öğretmenler edebî metinlerin öğrencilere eleştirel ve yaratıcı düşünme, empati,

soyut düşünmeyi becerisi kazandırma, öğrencinin telaffuzunu geliştirme, öğrencinin sosyalleşmesini sağlama ve becerilerin pekişmesini sağlama gibi katkılar sağladığına dair görüş bildirmişlerdir.

Edebî metinler bir dile ait kuralların ve kelimelerin kullanılış biçimlerini barındırmaktadır. Yabancı bir dil öğrenmeye çalışan bir öğrenci o dilde yazılan edebî metinlerde dilin ve dildeki sözcük gruplarının farklı şekillerde kullanımlarını görmeleri öğrenciye dilin farklı kullanım alanlarında katkı sağlayacaktır. Edebî metinler yabancı bir dil öğrenen öğrencilere o dile ait söz dizimlerinin farklı şekillerdeki kullanımını somut olarak gösteren yapılardır. Dile ait farklı yapıları görmesi öğrencinin üretici olmasını sağlayacaktır. Ayrıca edebî metinler öğrencinin dil öğrenme sürecine bireysel katılım olanağı sunması açısından da önemli bir yere sahiptir (İsaoğlu, 2018: 42). Edebî metinler bir dili öğrenen öğrencinin o dile ait kelime ve dilbilgisi kurallarını görmelerini sağlayan materyaller olduğunda dil öğretimi genellikle metinler üzerinden sağlanmaktadır (Serin ve Turan, 2015: 1291).

Bir dilin öğrenilmesi kadar öğrenilen dilin doğru bir şekilde öğrenilip kullanılması da önemli bir durumdur. Edebî metinler bir dilin doğru ve güzel kullanımını kendine has bir şekilde ortaya koyması ve dili öğrenen öğrencinin bu kullanımı görmesini sağladığı için edebî metinlerden faydalanılmalıdır (Çakır, 1990: 596).

Dil öğrenen bireylerin öğrendikleri yeni dil ile birlikte kendisini ve tolumu ilgilendiren değerler öğrenmesi eğitimciler tarafından arzulanan ve hedeflenen bir durumdur. Edebî eserler kişiye hem kendisini hem çevresini tanıtır. Yani kişinin bireysel hayatta ve toplumsal hayatta iyiye ve güzele yönelme yolunda yeni değerler kazanmasını sağlamaktadır (Kavcar, 1994: 6).

Bir dili kullanacak olan bireylerin o dile ait estetik ve edebî zevkleri de öğrenmesi, farklı bakış açıları kazanması ve öğreneceği dile ait ifade ve söz zenginliklerine sahip olması hem dilin kalıcılığını artıracak hem de öğrencinin öğreneceği dilin olanaklarında yararlanmasını sağlayacaktır. Edebî metinler kelime ve çağırışım bakımından oldukça zengindir. Edebî metinlerin bireylere ifade zenginliği, farklı bakış açılara sahip olunmasını

sağlama, estetik ve edebî zevk kazandırma gibi faydaları bulunmaktadır (Tok ve Tüzeli, 2013: 91). Bununla birlikte yeni bir dil öğrenen öğrencilerin sosyalleşmesi ve iletişim halinde olması dil kullanımını artıracak için öğrenme daha hızlı ve kalıcı olacak, öğrenci de öğretim sürecinde daha aktif yer alacaktır. Öğrencinin edebî metinler sayesinde kendine özgü bir bakış açısı kazandırması da bireysel anlamda öğrencinin gelişimini destekleyecektir. Yabancı dil öğretiminde kullanılacak edebî metinler öğrenme ortamları oluşturması, gerçek dünya ile örtüşen iletişim olanakları sunması, dili öğrenenlerin sosyal becerilerini geliştirmesi, öğrencilerin edebî metinleri okurken deneyimlerini katarak kendilerine özgü bir bakış açısıyla okumalarını sağlaması açısından önemli bir yere sahiptir. Çünkü yabancı bir edebiyat ile hemhal olmak aynı zamanda yabancı bir dil ile de hemhal olmak demektir (Arak, 2013: 90,91). Ayrıca Edebî metinler kurgusal olmaları sayesinde okurda bir etki bırakmakta okur edebî metinlerle bu etki sayesinde kendine özgü bir bağ kurmaktadır. Bu durum da eğitimde hedeflenen doğal bir iletişim sürecinin olmasını sağlamaktadır. Ayrıca edebî metinler yabancı dil kullanmada öğrencinin otomatikleşmesini sağladığı için eğitimciler tarafından dil öğretim sürecinde metin kullanımı yaygınlaştırılmıştır (Ünal, 2005: 205).

Yabancı dil öğretiminde fazlaca karşılaşılan durumlardan biri de yeni öğrenilen dilin telaffuzunda yanlışlıklar yapılmasıdır. Konuşma esnasında yapılan en önemli hatalardan biri de kelimelerin yanlış telaffuz edilmesidir. Eğer telaffuz hataları giderilirse kişinin konuşması hem güzel bir hal alacak hem de daha etkili bir konuşma olacaktır (Kıymaz, 2017: 157). Edebî metinlerde bulunan dilin ideal kullanım şekilleri ve telaffuzun yoğun olduğu metinler kullanılması konuşma esnasında yapılan telaffuz hatalarını en aza indirecektir. Bununla birlikte Beldağ ve Aktaş'ın (2016: 935) yaptığı araştırmaya göre dil öğretiminde edebî metinlerin kullanılması ve metinlerden faydalanılması insanların kültürel farkları anlayarak empati yapabilmelerini, dili öğrenen kişilerin metinler yardımıyla sınıf içi etkinliklerle cesaretlenip liderlik vasıflarını kazanmalarını, günümüz ile geçmiş arasında bağ kurarak kıyas yapabilmelerini, öğrencilerin eleştirel düşünce yönünü geliştireceğini ifade etmişler, ayrıca edebî metinleri öğretim ortamında etkili bir şekilde kullanmanın öğrencilerin anlama ve anladıklarını yorumlama, yeni değerler kazanma, analiz yapma,

farklı bakış açılarına sahip olma, milli ve evrensel değerler kazanmasını sağlayacağını belirtmişlerdir. Bu durum yabancı dil öğretiminde öğrencilere kazandırılmak istenen değer ve kazanımlar açısından öğreticilerin belirttiği görüşleri desteklemektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanmanın yaraları ve kullanma sebeplerine ilişkin öğretici görüşlerinden elde edilen bulgular ve bulguları destekleyen çalışmalar yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinde edebî metin kullanmanın temel dil becerilerini geliştirdiği, kültür aktarımı sağladığı, Türkçenin ifade zenginliğini ortaya koyduğu, kelime dağarcığını geliştirdiği, öğrencinin ilgi ve dikkat çekmesini sağlayıp motivasyonunu artırdığı, öğrenme sürecini eğlenceli hale getirdiği, öğrenciye estetik, eleştirel bakış açıları kazandırıp empati yeteneğini geliştirdiği, iletişim ortamları sağlayarak öğrencinin sosyalleşmesini sağladığı belirlenmiştir. Bu durum yabancılara Türkçe öğretirken edebî metinleri kullanmanın ve metinlerden faydalanmanın öğretim sürecinin vazgeçilmez bir parçası olduğu ve öğretime büyük katkı sağladığı bu yüzden Türkçe öğretim süresinin her aşamasında mutlaka edebî metinlerin olması gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğreticilerine yöneltilen bir diğer soru “yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dili nasıl olmalıdır?” sorusudur. Verilen cevaplarda öğreticiler kullanılan edebî metinlerin dilinin sade, açık, anlaşılır olması, öğrenci düzeyine uygun olması, akıcı olması, somut ifadeler içermesi, yabancı ve bilinmeyen kelime sayısının az olması, görsel öğelerle desteklenmesi, kısa kelime, metin ve cümlelerin olması, kolaydan zora basitten karmaşığa ilkesine göre olması, ilgi çekici olması, kültürel unsurlar içermesi ve telaffuzu geliştirmesi gerektiğine dair görüş bildirmişlerdir.

Öğreticiler yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak edebî metinlerin dilinin sade, açık ve anlaşılır olması gerektiğini ifade etmişlerdir. “*Dil genelde ilk önce sade, yalın ve anlaşılır olmak zorunda, ileriki dönemlerde ihtiyaç duyulan alanlara göre dilin boyutlarına göre aktarım yapmak gerekir.*”(K1). “*Edebî metinlerin dili açık, anlaşılır, sade, duru söz sanatlarından uzak olmalıdır.*”(K9). “*Çocuklar dili yeni yeni öğrendikleri*

için dili açık, anlaşılır ve sade olmalıdır.”(39). K1, K9, K39 kodlu öğretmenler aynı doğrultuda görüş bildirmişlerdir. Bu durum kullanılacak edebî metinlerinin dilinin sade, açık ve anlaşılır olmasının önemini ortaya koyan bir veridir.

Bir dilin öğretim sürecinde öğrencilerin bilgi ve becerileri ile metinlerin anlaşılıp yorumlanması arasında ilişki vardır. Öğrenciler tarafından ilgiyle okunan metinler temel olarak öğrencinin anlama ve kavramına seviyesine uygunluk ve canlılık gibi özelliklerden dolayı dikkat çekerler. Eğlendirmek, estetik haz uyandırmak ve estetik bakış açısı kazandıran metinlerin dili bilgilendirme işlevi ön plana çıkarılacak şekilde olmamalıdır. (Kıymaz 2011: 34) Yabancı dil öğrenen öğrenciler bir metindeki anlatımın karmaşık yani sadelikten uzak olması ve içeriğin ağır olması sebebiyle metni anlamakta zorlanması öğretimin başarısız olmasına neden olacaktır (Durmuş, 2013: 136). Bu durum öğrencinin hem motivasyonunu hem de öğreneceği dile olan önyargılarını olumsuz etkileyeceğinde kullanılan metinlerin hem dil hem içerik yönünden sade ve anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir.

Yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinler karmaşık ve anlaşılmaz olursa öğrencinin odaklanamamasına sebep olur. Kullanılacak metinlerin dili basitlik ilkesi gereği açık, basit ve anlaşılır olmalıdır (Duman, 2013: 3). Çünkü edebî metinlerin dilinin sade, açık ve anlaşılır olması öğrencinin edebî metinleri anlamasını kolaylaştıracak bu da dil öğretimine olumlu katkı sağlayacaktır.

Elde edilen bulgular ve bulguları destekleyen çalışmalar yabancı dil öğretiminde kullanılacak olan edebî metinlerin dilinin sade, açık ve anlaşılır olması gerektiğini ve dikkat edilmesi gereken bu dil özelliğinin dil öğretimi açısından göz ardı edilmeyecek kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Kullanılacak metinlerin dil özelliklerine dair bir diğer öğretici görüşü edebî metinlerin dilinin öğrenci seviyesine uygun olması gerektiğidir. “*Dil özellikleri çocukların yaş seviyesine uygun olmalı.*”(K2) “*Edebî metinlerin dil özellikleri çocukların seviyesine uygun olmalıdır.*”(K14) K2 ve K14 kodlu öğretmenler edebî metinlerin dilinin öğrenci seviyesine uygun olmasına dair görüş bildirmişlerdir. Öğretici görüşlerinin birbirini

destekler nitelikte olması kullanılacak dil özelliklerinin seviyeye uygun olması gerektiğini göstermektedir.

Metinler dil öğrencisinin öğreneceği dile ait kuralları somut bir şekilde gördüğü materyallerdir. Öğrencilerin metinlerle karşılaşması ana dili öğretiminde metinlerle sınırlı değilken yabancı dil öğretiminde genelde metinlerle sınırlıdır. Bu yüzden yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinler seçilirken daha titiz davranılmalıdır. Derste kullanılacak metinlerin hedef kitlenin düzeyine ve dersin amaçlarına uygun olmasına dikkat edilmelidir (Serin ve Turan, 2015: 1231). Düzeye uygun olan bir metin öğrencilerin ilgisini çekecek ve dil öğretiminde istenen sonucun alınmasına katkıda bulunacaktır. Bununla birlikte Yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinlerin öğrencilerin dil düzeylerine uygun olması gerekir. Metine ait anlaşılma dilse unsurlar öğretici tarafından öğrencilerin de katılımıyla anlaşılır hale getirilmelidir (Çakır, 1990: 600). Çünkü düzeye uygun olmayan bir metin öğrenciye anlamsız gelecektir.

Edebî metinleri taşıması gereken öğrenci düzeyine uygunluk ilkesi ile öğreticilerin edebî metinlerin taşıması gerektiği dil özelliklerine dair görüşleri yabancı dil öğretiminde kullanılacak edebî metinlerin dilinin öğrenci düzeyine uygun olması gerektiğinin önemini ortaya koymaktadır.

Edebî metinlerde kullanılacak dilin somut olması, kolaydan zora basitten karmaşığa ilkesine uygun olması öğreticilere ait bir diğer görüştür. “*Metinler kolaydan zora, yakından uzağa, somuttan soyuta gibi yöntemler ışığında pekişir.*”(K16). “*...aynı zamanda kelime harf sayısı azdan çoğa gitmeli, dil basitten zora doğru gitmelidir.*”(K39). “*Edebî metinler seviyeye göre somut ifadeler yer vermelidir.*”(K13) K13, K16, K39 kodlu öğreticiler kullanılacak metinlerin dilinin somut ifadeler içermesine ve kolaydan zora basitten karmaşığa ilkesine uygun olması gerektiğine dair görüş bildirmişlerdir. Öğretici görüşlerinin aynı doğrultuda metinlerin dili özelliklerinin somut, kolaydan zora, basitten karmaşığa göre olmasının önemini ortaya koymaktadır.

Yabancı dil öğretiminde kullanılacak edebî metinlerin dil özelliklerinin basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta ilkesi doğrultusunda olması çok

önemlidir. Somut bir ifade tarzı öğrenilenlerin daha kolay öğrenilmesi ve akılda kalması açısından gereklidir (Ağar, 2004: 5). Dil özellikleri bu ilkelere uyulmadan yabancı dil öğretiminde kullanılacak bir metin öğrenciye anlamsız gelecek bu da hedeflenen dilin öğrenilmesini olumsuz etkileyecektir. Bu durumda kullanılacak olan metinlerde kullanılacak dilin önce bilinen kelimelerden oluşması daha sonra öğretilecek kelimelerin onun üzerine bina edilmesi gerekmektedir. Özellikle Türkçe öğretiminde temel seviyede hedef kitlenin ana dilinde ve Türkçede bulunan ortak kelimelerden başlanması öğrencilerin motivasyonunu olumlu etkileyecek ve belli bir sözcük dağarcığı oluşana kadar daha kolay iletişim kurulmasını sağlayacaktır. Hazırlanan metinler bilinenden hareketle üstüne yeni bilgiler koyularak öğrenilecek şekilde oluşturulmalıdır (Duman, 2013: 2).

Elde edilen bulgular ve bulguları destekleyen çalışmalar yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak metinlerin dil özelliklerinin somut ifadeler içerip soyut ve karmaşık ifadelerle yüklü olmaması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca temel seviyede kullanılacak metinlerde ilk olarak öğretilecek kelimelerin basit ve bilinen kelimeler olması daha sonra öğretilecek kelimelerin de bunların üzerine bina edilecek şekilde kolaydan zora, basitten karmaşığa ilkesine göre olması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinlerin, metinlerde geçen kelime ve cümlelerin kısa olması öğreticilerin ifade ettiği görüşlerden bir diğeridir. “*Kelimeler çok uzun olmamalıdır. Uzun olan kelimeler okumada kopukluklara neden oluyor.*”(K3) “*Metinler kısa ve eğlenceli olmalı.*”(K5) “*Cümleler uzun olmamalı.*”(K20) K3, K5, K20 kodlu öğreticilerin birbirini destekleyecek şekilde edebî metinlerin, cümle ve kelimelerin uzun olmaması gerektiğine dair görüş bildirdiği görülmektedir. Bu durum dil öğretiminde kullanılacak metin, cümle ve kelimelerin kısa olmasının önemini ortaya koymaktadır.

Metinlerde bulunan kısa, basit kelime ve cümleler öğrencinin algılamasını kolaylaştırmakta, dili daha iyi öğrenmesini sağlamaktadır. Bu sebeple yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinler seçilirken kelime ve cümle uzunlukları göz önünde bulundurulmalıdır (Zorbaz, 2007: 89).

Ayrıca yabancı dil öğretiminde kullanılan kelimenin uzun olması anlamayı etkilemektedir. Çünkü öğrenci bir kelimeyi bütün olarak düşünmekte kelime uzun olunca kelimeye gelen ekleri sorgulamaktadır. Kelimenin uzun olma durumu yanında bağlaç ve fiilimsilerle uzayan cümlelere de dikkat etmek gerekir. Bağlaç ve fiilimsilerle birbirine bağlanan uzun cümlelerin anlaşılması zorlaşmakta, cümlenin vermek istediği mesaj alınamamaktadır. Dolayısıyla Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi için hazırlanan kitaplarda kullanılacak metinlerin kelime ve cümlelerin uzunluğu öğrencilerin dil seviyesi dikkate alınarak hazırlanmalıdır (Zorbaz & Köroğlu, 2016: 2514) .

Bu açıklamalar ve elde edilen bulgular göz önünde bulundurulduğunda yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinlerdeki kelime ve cümlelerin öğrenci düzeyi dikkate alınarak kısa tutulması gerekmektedir. Bu durum öğretilen dilin anlaşılması ve öğrenci tarafından daha rahat bir şekilde kullanılması açısından oldukça önemlidir.

Yabancı dil öğretiminde kullanılacak metinlerin dilinin kültürel öğeleri içermesi ve kültür aktarımını sağlaması bir diğer öğretici görüşüdür. “*Kullanılan metinlerin dili milli şuuru yansıtmalı.*”(K8), “*...aynı zamanda Türk kültür öğelerini işleyen, kapsayan metinler tercih ediyorum.*”(K43) K8 ve K43 kodlu öğretmenler kullanılacak metinlerin dilinin kültürel öğeleri yansıtmaması ve kültür aktarımını sağlaması gerektiğine dair görüş bildirmişlerdir.

Bu durumu Bayraktaroğlu (1989: 46) şu şekilde ifade eder: Dil bir kültürün aktarılmasında en önemli araçlardan biridir. Dil öğretimi sadece dile ait kuralların okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin verildiği bir öğretim şekli değildir. Bu becerilerin yanında o dili konuşan halkın kültürünü, yaşayış tarzını ve değerlerini dili öğrenenin şuuruna yerleştirmektir. Bu sebeple yabancı dil olarak Türkçe öğreten dilcilerimizin kendilerini adeta bir kültür elçisi olarak görmeleri gerekmektedir. Dil öğretimi kültür aktarımı demek olduğundan Türkçe öğreticisi hangi yöntemi kullanırsa kullansın dil kurallarının yanında kültürel unsurlara da yer vermelidir (Çangal, 2012: 1). Buna göre yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için kullanılacak metinlerin dilinin kültürel öğeleri içermesi ve kültür aktarımını sağlaması dil öğretiminin temel amaçlarından biri olduğundan kullanılacak metinlerin dilinin kültürel öğelere yer vermesi gerekmektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan metinlerin hangi dil özelliklerini taşıması gerektiğine dair öğretici görüşlerinden elde edilen bulgular ve bu bulguları destekleyen çalışmalar göz önüne alındığında kullanılacak metinlerin dilinin sade, açık, anlaşılır olması, öğrenci düzeyine uygun olması, akıcı olması, somut ifadeler içermesi, yabancı ve bilinmeyen kelime sayısının az olması, görsel öğelerle desteklenmesi, kısa kelime, metin ve cümlelerin olması, kolaydan zora basitten karmaşığa ilkesine göre olması, ilgi çekici olması ve kültürel unsurlar içermesi gerekmektedir. Kullanılacak metinlerin ifade edilen dil özelliklerine sahip olması Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesini kolaylaştırması ve ulaşılmak istenen hedeflerin gerçekleşmesi açısından önemlidir.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil öğreticilerinin edebî metinleri kullanmalarının sebeplerinin neler olduğu, edebî metinlerin dil öğretimine ne gibi katkıları olduğu, kullanılan metinlerin dil özelliklerinin nasıl olması gerektiği, dil düzeylerine ve temel dil becerilerine göre hangi tür edebî metinlerin kullanıldığına dair inceleme sonuçlarına yer verilmiş ulaşılan sonuçlar doğrultusunda yabancı dil olarak Türkçe öğreticilerine ve bu alanda çalışan araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

SONUÇ

Araştırmada problem durumlarından öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinleri kullanma sebepleri ve edebî metinleri kullanmanın yararlarına ilişkin ifade ettikleri görüşler ve bu görüşleri destekleyen önceki çalışmalardan elde edilen bulgulara göre sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre edebî metinleri kullanmanın yararları ve sebepleri dil öğreticileri tarafında şu şekilde ifade edilmiştir:

Yabancı dil öğretiminde kullanılan edebî metinler:

- ✓ Öğrencilerin temel dil becerilerini geliştirmekte ve temel dil becerilerine katkı sağlamaktadır.
- ✓ Okuma: Öğrencinin okuma becerisini geliştirerek okumasının hızını artırmakta, okuduğunu anlamasını sağlamakta ve öğrenciye okuma alışkanlığı kazandırmaktadır.
- ✓ Konuşma: Öğrencinin konuşma becerisini geliştirerek akıcı konuşmasını sağlamakta, Türkçeyi doğru bir şekilde telaffuz etmesini sağlamakta ve öğrencinin hitabetini geliştirmektedir.
- ✓ Yazma: Öğrencinin yazma becerisine katkı sağlamaktadır.

- ✓ Dinleme: Öğrencinin dinleme becerisine katkı sağlamaktadır.
- ✓ Öğrencinin kelime dağarcığını geliştirmekte ve yeni kelime öğretimini kolaylaştırmaktadır.
- ✓ Öğretilen dil ile birlikte kültürel unsurların da öğrenciye aktarılmasını sağlamaktadır.
- ✓ Öğrenciye edebî, eleştirel, estetik bakış açısı; tasvir ve ahenk duygusu kazandırmakta, öğrencinin hayal dünyasını zenginleştirmektedir.
- ✓ Öğrenilen bilgilerin pekişmesini, kalıcı olmasını ve gerçek hayata aktarılmasını sağlamaktadır.
- ✓ Dil öğretiminde dikkat çekiciliği artırarak öğrencide dile karşı ilgi ve merak uyanmasını sağlamaktadır.
- ✓ Öğrencinin empati yeteneğini ve soyut düşünme becerisini geliştirmektedir.
- ✓ Dil öğretim sürecini eğlenceli hale getirmektedir.
- ✓ Öğrencinin zihin ve dil gelişimine katkıda bulunmaktadır.
- ✓ Öğrencilerin dili aktif olarak kullanılmasını sağlayarak dil öğretimini kolaylaştırmaktadır.
- ✓ Türkçenin kendine has güzelliklerini ve zenginliğini ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmada öğretmenlerden elde edilen bir diğer görüş yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak metinlerin dil özelliklerinin nasıl olması gerektiğine dairdir. Öğretici görüşleri ve bu görüşleri destekleyen önceki çalışmalardan elde edilen bulgulara göre ulaşılan sonuçlara göre edebî metinlerin dil özellikleri:

- ✓ Sade, açık ve anlaşılır olmalıdır.
- ✓ Öğrenci seviyesine uygun olmalıdır.

- ✓ Akıcı olmalı ve somut ifadeler içermelidir.
- ✓ Yabancı ve bilinmeyen kelime sayısı az olmalıdır.
- ✓ Görsel öğelerle desteklenmeli ve ilgi çekici olmalıdır.
- ✓ Günlük hayatta kullanılabilmeli ve telaffuzu geliştirmelidir.
- ✓ Kültürel öğelere yer vererek kültür aktarımını sağlayacak nitelikte olmalıdır.
- ✓ Kısa metinler, cümleler ve kelimeler kullanılmalıdır.
- ✓ Kolaydan zora, basitten karmaşığa ilkesine uygun olmalıdır.
- ✓ Özgün, özenli olmalıdır.
- ✓ Argo jargon ve ifadelerden kaçınılmalıdır.
- ✓ Kazanımlara uygun olmalıdır.
- ✓ Türkçenin güzelliklerini öğrenciye iletebilmelidir.
- ✓ Sürükleyici olmalıdır.

Araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğreticilerinin ifade ettikleri başka bir görüş dil düzeylerine göre hangi edebî metinleri kullandıklarına dairdir. Öğreticilerin her dil düzeyinde en fazla frekans değerine sahip olan yani öğreticilerin en çok kullandıkları edebî türler şu şekildedir:

- ✓ A1:tekerleme, hikâye, ninni, bilmece, fıkra
- ✓ A2:hikâye, masal, şiir, ninni, fıkra
- ✓ B1:hikâye, masal, şiir, fabl, roman
- ✓ B2: roman, hikâye, masal, şiir, deneme
- ✓ C1: roman, hikâye, makale, masal, şiir

✓ C2: roman, biyografi, makale, deneme, şiir

✓ Bütün dil düzeylerine göre öğretmenlerin en çok kullandığı edebî türler sırasıyla: hikâye, roman, şiir, masal, tekerleme.

Öğreticilerin dil düzeylerine göre her dil düzeyinde en fazla kullandıkları edebî türler incelendiğinde dil öğretmenlerinin temel dil kullanımı seviyesi olan A1 ve A2 düzeyinde tekerleme, ninni, bilmece ve fıkra gibi Türkçeyi yeni öğrenen öğrencilere dilimizi sevdirecek, öğrencilerin Türkçeye alışmasını sağlayacak kısa ve eğlenceli metinler seçtiği görülmektedir. Ayrıca bütün dil seviyelerinde olduğu gibi temel dil kullanım seviyesinde de öğretmenler hikâye, masal ve şiir kullandıkları saptanmıştır.

Dil öğretmenleri bağımsız dil kullanımı seviyesi olan B1 ve B2 düzeyinde hikâye, masal, şiir, fabl kullanmışlardır. Kullanılan bu türlerin temel dil seviyesindeki türlerden farkının biraz daha uzun ve karmaşık metinler olması beklenen bir durumdur. Bunun yanında öğretmenler temel seviyede kullanılan türlere göre dile daha fazla hâkimiyet gerektiren roman ve deneme gibi türleri kullanmışlardır.

Araştırmada “Hangi temel dil becerisinde (dinleme, konuşma, okuma, yazma) ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz?” cümlesi araştırmaya ait son problem cümlesidir. Bu bağlamda öğretmenler hangi dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullandıklarına dair görüş bildirmişlerdir. Öğreticilerin dil becerilerine göre en fazla frekans değerine sahip olan yani öğretmenlerin en çok kullandıkları ilk beş edebî tür aşağıdaki gibidir:

✓ Dinleme: masal, şarkı, hikâye, şiir, tekerleme

✓ Konuşma: tekerleme, drama, şiir, şarkı, hikâye

✓ Okuma: hikâye, masal, şiir, roman, tekerleme

✓ Yazma: hikâye, şiir, günlük, anı, masal,

✓ Bütün dil becerilerine göre öğretmenlerin en çok kullandığı edebî türler incelendiğinde sırasıyla: hikâye, şiir, tekerleme, masal, şarkı

Öğreticilerin temel dil becerilerine göre her dil becerisinde en fazla kullandıkları edebî türler incelendiğinde dil öğreticilerinin dinleme becerisinde masal, şarkı, şiir, tekerleme gibi öğrencilerin dinleme becerisini geliştirecek, Türkçenin fonetik açıdan zenginliğini ortaya çıkaracak ve dil öğretim sürecini eğlenceli hale getirecek metinler kullandıkları sonucuna varılmıştır. Öğreticilerin temel dil becerilerinden konuşma becerisinde öğrencilerin telaffuzunu geliştirecek, öğrencileri dil öğretim sürecinde aktif hale getirecek, öğrencinin konuşmasını sağlayarak Türkçeye daha hâkim olmasını sağlayacak ve konuşma becerisini geliştirecek edebî türler olan tekerleme, drama, şiir, şarkı gibi edebî türleri kullandıkları saptanmıştır. Bununla birlikte temel dil becerilerinden okuma becerisinde öğretmenler öğrencilere okuma alışkanlığı kazandıracak, okuma becerisini geliştirecek ve öğrencinin okuduklarını anlamlandırmalarını sağlaması beklenen hikâye, masal, şiir, roman gibi okumaya yönelik edebî türleri kullandıkları sonucuna varılmıştır. Öğreticilerin yazma becerisinde ise öğrencilerin Türkçeyi öğrenirken kendilerini yazılı olarak ifade edebilecekleri ve duygularını anlatabilecekleri anı ve günlük gibi türleri kullandıkları bunun yanı sıra yazı yazma becerilerini geliştirecek hikâye, şiir ve masal gibi edebî türleri kullandıkları saptanmıştır.

Bütün temel dil becerilerinde öğretmenlerin en çok kullandıkları edebî türler hikâye, şiir, tekerleme, masal, şarkıdır. Kullanılan metinler incelendiğinde en çok kullanılan türlerin her birinin bir temel dil becerisine hitap ettiği ve kullanılan türlerin yabancı dil ve ana dili öğretim sürecinde en çok kullanılan edebî türler olduğu anlaşılmıştır.

ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde çalışmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda yabancı dil olarak Türkçe öğreticilerine ve bu alanda çalışma yapacak öğreticilere yönelik öneriler sunulmuştur.

✓ Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinler çok önemli bir yere sahip olduğu halde bu alanda yapılan çalışmaların az olduğu anlaşılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapan araştırmacıların bu alana yönelmesi edebî metinlerin kullanılması açısından faydalı olacaktır.

✓ Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerin kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinin alındığı çalışmaların olmaması eksiklik olduğundan yapılacak çalışmalar bu eksikliği giderecektir.

✓ Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanılması amacıyla Türkçeyi en güzel şekilde yansıtan yazarların ortaya koydukları metinler yabancılara Türkçe öğretilmesini sağlayacak şekilde uyarlanabilir.

✓ Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak metinleri hangi özelliklere sahip olması gerektiğine dair öğretici görüşleri alınarak uzman kişiler tarafından yabancı dil öğretimi kurallarına uygun metinler hazırlanabilir.

✓ Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılırken dil öğretim sürecini eğlenceli hale getirmek, öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamak, dil becerilerini geliştirmek, kültürel değerleri aktarmak vb. katkıların sağlanması için dil öğretim sürecinde edebî metinlerden faydalanılabilir.

✓ Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında çalışma yapan akademisyenlerin ve yabancı dil öğreticilerinin görüşleri doğrultusunda hangi dil düzeyinde ve hangi temel dil becerilerinde ne tür metinler kullanılması gerektiği belirlenerek Türkçe öğretim süreci belirlenen bu türlere göre yapılabilir.

✓ Kullanılacak metinlerin dil özellikleri sade, açık, anlaşılır ve öğrenci seviyesine uygun olmasına, metin kullanırken kısa kelime ve cümleler barındıran metinler seçilmesine basitten karmaşığa ve bilinenden bilinmeyene ilkesine göre metin seçimi yapılabilir.

✓ Hem seçilen metinlerin hem de metinlerde kullanılan dilin Türk kültürüne uygun olarak ve Türk kültürünü öğrencilere aktaracak şekilde yapılabilir.

✓ Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak mevcut metinlerin dil öğretimi için yeterli olup olmadığı araştırılarak ve bu alandaki edebî metin eksiklikleri giderilebilir.

✓ Yabancı dil öğrenen öğrencilerle ve öğretmenlerle yapılacak çalışmalarla yabancı dil öğretiminde hangi tür edebî metinlerin dil öğretim sürecine daha fazla katkı sağlayacağı belirlenip ve buna göre belirlenen metinlerle ders işlenebilir.

✓ Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanımı artırılabilir ve edebî metinlerin dil öğretim sürecine olan katkılarından daha fazla faydalanılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağar, M. E. (2004). "Türkçe Öğretiminin Tarihçesi". Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 1, 1-10.
- Akalın, Ş. H. (2009). "Türk Dili: Dünya Dili". Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, XCVII (687), 195-204.
- Akkaya, A. (2013). "Suriyeli Mültecilerin Türkçe Algıları". EKEV Akademi Dergisi, (56), 179-190.
- Aksan, D. (2015). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2016). Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi. Ankara.
- Aktaş, Ş. (2009). "Edebî Metin ve Özellikleri". A.Ü Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (39), 187-200.
- Arak, H. (2013). "Yabancı Dil Öğretiminde Edebiyatın Yeri". Yusuf Şahin (Ed.), *Farklı Boyutlarıyla Yabancı Dil Öğrenimi-Öğretimi* (ss. 88-99). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Atalay, T. D. (2014). "Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi Temel Kavram ve Terimleri". M. D. Erdem, ve A. Akkaya (Ed.) Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi (ss. 2-48). Ankara: PEGEM AKADEMİ.
- Ayhan, M. S. ve Arslan, M. (2014). "Edebî Metin Olarak Masalların Yabancılar Türkçe Öğretiminde Dilsel ve Kişisel Becerilerin Gelişimine Etkisi". Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (7), 543-559.
- Banguoğlu, T. (1974). Türkçenin Grameri. İstanbul: Baha Matbaası.
- Bayraktar, N. (2003). "Yabancılar Türkçe Öğretiminin Traihsel Gelişimi". *Dil Dergisi*, (8), 58-71.
- Bayraktaroğlu, S. (1989). "Kültür Tanıtması ve Türk Dilinin Yabancılar Öğretimi". *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, (47), 46-50.

- Bekki, S. (2013). "Bilmeceler, Tabu ve Gizli Diller Üzerine." Mucahit Akkuş, & Fatih Dinçer. (Ed.) Muzaffer Akkuş Armağanı. (ss. 337-347). Konya: Kömen Yayınları.
- Beldağ A. ve Aktaş E. (2016). "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebî Eser Kullanımı: Nitel Bir Çalışma." Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 18, (2), 953-981.
- Biçer, N. (2012) "Hunlardan Günümüze Yabancılar Türkçe Öğretimi". Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi 109,112. 107-133.
- Boztaş, İ. (1994). Metindilbilim Açısından Şiir. *Dilbilim Araştırmaları*, 171-194.
- Can, B. (2009). "Muhammed Teymûr'un Fi'l-Kıtâr Adlı Kısa Öyküsünün Anlatısal Metin Yönünden İncelenmesi". Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi, 9, (29), 29-54.
- Can, B. (2017). "Yabancı Dil Olarak Arapçanın Öğretiminde Edebî Türlerin Dil Becerilerine Katkısı". International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 12, (33) , 129-149.
- Candaş Karababa, Z. C. (2009). "Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi ve Karşılaşılan Sorunlar". Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 42, (2), 265-277.
- Çakır, M. (1990). "Yabancı Dil Öğretiminde Edebiyatın Yeri: Metin Okuma ve İnceleme Dersi İçin Öneriler". Kurgu Dergisi, 8, 595-601.
- Çakmak, C. (2014). "Yabancılar Türkçe Öğretimi Tarihçesine Genel Bir Bakış Denemesi". GOÜ TÖMER, 4,(2) 167-181.
- Çangalı, Ö. (2012). "Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kültür Taşıyıcısı Olarak Türküler". Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi, 2, (2), 1-15.
- Çavuşoğlu, A. (2006). "Ana Dili, Edinimi, Öğrenimi ve Geliştirilmesi". Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 11 (1), 37-46.
- Demir, A. ve Açık, F. (2011). "Türkçenin Yabancı Dil olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler". Türklük Birimi Araştırmaları, (30), 51-72.

- Dolaşık, İ. (2018). Yabancılarā Türkçe Öğretiminde Kullanılacak Metinleri Oluşturulma Süreçleri. (Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Dursun, H. ve Akkaya, A. (2017). “Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Türkçe İhtiyaçlarının Belirlenmesi. şanlıurfa İli Örneği”. Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi, (22), 1-22.
- Durmuş, M. (2013). Yabancılarā Türkçe Öğretimi. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Durmuş, M. ve Okur, A. (2013). Geçmişte ve Günümüzde Yabancılarā Türkçe Öğretimi. Kemal. Zeki Zorbaz (Ed.) , Yabancılarā Türkçe Öğretimi El Kitabı (ss. 157-170). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Elmas, N. (2017). Hikâyenin Öyküsü. Ankara: PEGEM Akademi Yayınları.
- Erdem, M. D., Gün, M., şengül, M. ve şimşek, R. (2015). "Yabancılarā Türkçe Öğretiminde Kullanılan Okuma Metinlerinin Öğretim Elemanlarınca Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni ve İşlevsel Metin Özellikleri Kapsamında Değerlendirilmesi". International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume, 10, (3). 455-476.
- Erişek, Ö. ve Yücel, F. (2002). "Dil Öğretiminde Yazınsal Metinlerin Yeri. Osmangazi". Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3, (2), 63-76.
- Ersan, Y. (2018). "Yabancı Dil Öğretiminde Kısa Metinlerin Kullanımı ve Önemi". Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8, (2), 288-296.
- Göçer, A. (2010). "Uyaranlı Bir Öğrenme Ortamı Oluşturmak İçin Seçkin Edebî Ürünlerden Yararlanma". TÜBAR, 23, 341-369.
- Göçer, A. ve Moğul, S. (2011). “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış”. International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 6/3 Summer 2011, 797-810.

- Gümüş, M. (2012). "Dil Öğretiminde Temel Becerilere Genel Bir Bakış". <http://www.turkceogretimi.com/dil-ogretim-yontemleri/dil-ogretiminde-temelbecerilere-genel-bir-bakis>, Erişim Tarihi: 05/03/2019 .
- Güneş, F. (2010). "Ninnilerin Çocukların Dil ve Zihin Gelişimine Etkisi". *Effects of Lullabies on Linguistic and Mental Development of Children*, 2, (3), 27-38.
- Güneş, F. (2013). "Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi". *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1, (1), 1-12.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*. Ankara: PEGEM Akademi Yayınları.
- Gürbüz, N. E. (2018). *Yabancılarā Türkçe Öğretiminde Çoklu Ortam Materyali Olarak Geliştirilen Zenginleştirilmiş Kitabın Öğrenme Üzerindeki Etkileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Güzel, A. ve Barın, E. (2016). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara : Akçağ.
- Hengirmen, M. (1994). "TÖMER ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi." *Dil Dergisi*, 25, 54-60.
- İsaoglu, H. (2018). "Yabancı Dil Öğretiminde Edebî Metinlerin Rolü". *PANAROMA Khas Dergisi*, (28). 41-43.
- İşcan A. (2011). "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Önemi". *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (4), 29-36
- Karakuş, N. (2012). *Türkçe Öğretiminde Kaynak Metin Kullanımı*. Ankara : Pegem Akademi.
- Kavcar, C. (1994). *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kıymaz, M. S. (2011). *İleri Yavrutürk Dergisinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi (1976-1977)*. (Yüksek Lisans Tezi) Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

- Koç, R. ve Kıymaz, M. S. (2013). 6, 7 ve 8. "Sınıf Ders Kitaplarında Yer Alan Tiyatro Metinleri İle Bu Metinlerin Orijinaleri ile Karşılaştırılması Üzerine Bir İnceleme". Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı, (11), 821-849.
- Kıymaz, M. S. (2017). "Konuşma Hataları". Akçay, A. ve Baskın, S. (Ed.) Konuşma Eğitimi. (ss. 153-189). Ankara: Anı Yayıncılık
- Krashen, S. (1981? 2002). "Second Language Acquisition and Second Language Learning". California, Pergamon Press. aktaran Salih Uçak, (2016). "Dil Öğrenimi ve Edinimi Üzerine Bir Tartışma." Aydın TÖMER Dergisi, 1, 65-79.
- Kurt, Y. D. (2015). "Yabancılar Türkçe Öğretiminde Gezi Yazıları Üzerine Bir Araştırma". 1. Uluslararası Türkçe Öğretimi Kongresi, (s. 52-67). Gent.
- MEB (2013). Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme. Almanya: Avrupa Konseyi/ Modern Diller Bölümü. 29,31.
- Melanlıoğlu, D., ve Özbay, M. (2008)."Türkçe Öğretiminde Kelime Hazinesinin Önemi". Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5, (1), 30-45.
- Naltekin, A. (2013). "Harput Türküleri ve Azerbaycan Muğamları." Geçmişten Günümüze Harput Smpozyumu, (s. 217-235). Elazığ: Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- Odacı, S. (2018). "Toplumsal ve Bireysel Bilincin Ortak Referans Çerçevesi Olarak Edebî Metinlerin Yabancılar Türkçe Öğretimindeki Yeri". Ana Dili Eğitimi Dergisi, 6, (4), 1187-1197.
- Ökten, C. E., ve Sauner, M. H. (2015). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Resimli Metin Okumaları". Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi, (2), 65-79.
- Özbay, M. (2009). Okuma Eğitimi. Ankara : Öncü Kitap.
- Özdemir, E. (2007). Yazınsal Türler. Ankara: Bilgi Yayınları.

- Özdemir, M. (2011). "Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma". Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 326.?
- Öztürk, B. K. ve Dağıstanoğlu, B. (2018). "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Yazdıkları Öyküleyici Metinlerin Bağdaşıklık Görünümlerinin İncelenmesi". Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14, (1), 332-354.
- Serin, N. ve Turan, E. D. (2015). "Yunus Emre Türkçe Öğretimi Setinde Yer Alan Metinlerin Tür, Tema ve Özgünlük Açısından İncelenmesi". Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi," 4, (3), 1229-1250.
- Şimşek, N. D. (2015). "Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlişkisel Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi". İnrentional Journal of Socience Culture and Sport, 5, (3), 809-827.
- Tavkul, U. (2003). "Codex Cumanicus ve Karaçay-Malkar Türkçesi". Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, (15), 45-81.
- Tavukçuoğlu, C. (2002). Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Proje Hazırlama ve Değerlendirme Kılavuzu. Ankara: KHO Basımevi.
- TDK (2015), Güncel Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tok, M. ve Tüzel, S. (2013). "Türkçe Öğretiminde Metin Antolojisi". Ana Dili Eğitimi Dergisi, 1, (2), 88-96.
- Tökel, D. A. (2008)." Ninni Deyip Geçme: Okusun da Öğrensın Ninni". Buruciye Dergisi, (2), 43-47.
- Tümüklü, A. (2000). "Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniğı: Görüşme". Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 544-559.
- Türkçe Sözlük (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Uyanık, A. ve Uslu, Z. (2013). "Almanca Öğretiminde Yazınsal Metin Çevirisinin Yeri". *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 8, (4), 1407-1422.
- Ünal, D. Ç. (2005). "Yabancı Dil Öğretiminde Edebî Metinler: Yenilikçi Yaklaşımlara Geçiş Süreci ve Gerekçeleri". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 202-213.
- Yardımcı, M. (2004). *Başlangıçtan Günümüze Türk Halk Şiiri*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Yıldırım F. ve Tüfekçioğlu B. (2016). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar-Yöntemler-Beceriler-Uygulamalar*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yıldız, S. (2017). "Edebî Metinlerle Zenginleşen Türkçe". *Söylem Filoloji Dergisi*, 2, (2), 171-179.
- Zorbaz, K. Z. ve Köroğlu, M. (2016). "Gazi TÖMER Yabancılarla Türkçe Öğretim Setindeki Metinlerin Kelime-Cümle Uzunlukları ve Okunabilirlik Düzeyleri". *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11, (3), 2509-2524.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Şahin ÖZAYDIN
Doğum Yeri ve Tarihi : ŞANLIURFA, 22/01/1989

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : 2008-2012
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Türkçe Öğretmenliği
Y. Lisans Öğrenimi : 2016 – Devam ediyor
Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türkçe Eğitimi
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar :2013-Devam ediyor
Milli Eğitim Bakanlığı
Türkçe Öğretmenliği

İletişim

E-Posta Adresi : krizantem_18@msn.com

Tarih : 25/05/2019

EKLER

EK 1: GÖRÜŞME FORMU

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE EDEBÎ METİNLERİN KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİ

Değerli Meslektaşım,

Bu çalışmanın amacı, yabancılara Türkçe öğretirken edebî metinlerden faydalanmanın ve edebî metin kullanmanın öneminin ortaya çıkarılmasını sağlamaktır. Bu formda bulunan sorulara vereceğiniz samimi cevaplar tarafımızca saklı tutulacak ve tamamen bilimsel amaçla kullanılacaktır. İlgî ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Şahin ÖZAYDIN
Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Said KIYMAZ
Yüksek Lisans Tez Danışmanı

GÖRÜŞME SORULARI

1.Yaşınız:

.....

2.Cinsiyetiniz:

.....

3.Mezun olduğunuz lisans programı:

.....

4.Kaç yıldır yabancılara Türkçe eğitimi vermektedirsiniz?

.....

5.Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanma sebepleriniz nelerdir?

.....

.....

.....

6.Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanmanın ne gibi yararları vardır?

.....

.....

.....

.....

.....

7. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dil özellikleri nasıl olmalıdır?

.....

.....

.....

.....

.....

8. Hangi dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....

9. Hangi temel dil becerilerinde (dinleme, konuşma, okuma, yazma) ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

EK 2: Katılımcı 21

k 21

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE EDEBİ METİNLERİN KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİ

Değerli Meslektaşım,

Bu çalışmanın amacı, yabancılara Türkçe öğretirken edebî metinlerden faydalanmanın ve edebî metin kullanmanın öneminin ortaya çıkarılmasını sağlamaktır. Bu formda bulunan sorulara vereceğiniz samimi cevaplar tarafımızca saklı tutulacak ve tamamen bilimsel amaçla kullanılacaktır. İlgî ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Şahin ÖZAYDIN
Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Said KIYMAZ
Yüksek Lisans Tez Danışmanı

GÖRÜŞME SORULARI

1. Yaşınız:

28

2. Cinsiyetiniz:

Kadın

3. Mezun olduğunuz lisans programı:

Sınıf Öğretmenliği

4. Kaç yıldır yabancılara Türkçe eğitimi vermektedirsiniz?

2

5. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanma sebepleriniz nelerdir?

- * Akıcı dil kullanımı
- * Türkçe'ye hakim olma
- * Türkçe okuma alışkanlığını kazandırma
- * Türkçe'yi yazarların bu işe sahip kişilerde öğrenmeleri
- * Türkçe'yi öğrenirken sanatsal bakış açısı kazandırma
- * Türkçe'yi sanat eserlerini kazandırarak öğretmek

6. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanmanın ne gibi yararları vardır?

- × Türkçe öğreniminde hızlı okuma alışkanlığı kazandırır
- × Telaffuz yeteneğini geliştirir
- × Hayalgücünü geliştirir
- × Yaratıcılık ve üreticiliği geliştirir
- × Edebi metinlere katkı sunabilecek kişi sayısında artış

7. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dil özellikleri nasıl olmalıdır?

- × Kelimeler zengin, basitten karmaşığa girer
- × Edebi metinler çağının yasına uygun olmalı
- × Dil sade anlaşılır olmalı
- × Edebi metinlere ait görseller bulunmalı
- × Muhteva itibarıyla ilgi çekici, mantıklı, çağın ahlak ve yasasına yakın olmalı

8. Hangi dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz?

- A1: Tekerleme, sarkı, drama
- A2: Masal, hikaye, drama, şiir
- B1: Hikaye, masal, türkü, tiyatro, okuma parçaları
- B2: Hikaye, roman, şiir, şiir
- C1: Şiir, hikaye, roman
- C2:

9. Hangi temel dil becerilerinde (dinleme, konuşma, okuma, yazma) ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz?

- Dinleme: Sarkı, türkü, tekerleme, sessiz film
- Konuşma: Tekerleme, sarkı, türkü
- Okuma: Hikaye, roman
- Yazma: Anı, günlük, hagi, hikaye

Ek 3: Katılımcı 27

K27

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE EDEBİ METİNLERİN KULLANIMINA İLİŞKİN ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİ

Değerli Meslektaşım,

Bu çalışmanın amacı, yabancılara Türkçe öğretirken edebî metinlerden faydalanmanın ve edebî metin kullanmanın öneminin ortaya çıkarılmasını sağlamaktır. Bu formda bulunan sorulara vereceğiniz samimi cevaplar tarafımızca saklı tutulacak ve tamamen bilimsel amaçla kullanılacaktır. İlgî ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Şahin ÖZAYDIN
Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Said KIYMAZ
Yüksek Lisans Tez Danışmanı

GÖRÜŞME SORULARI

1. Yaşınız:

30

2. Cinsiyetiniz:

Erkek

3. Mezun olduğunuz lisans programı:

Türkçe Öğretmenliği

4. Kaç yıldır yabancılara Türkçe eğitimi vermektedirsiniz?

2 yıl

5. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanma sebepleriniz nelerdir?

Göçüklerim kelimelerin anlamını hissettirerek ve kavratarak onların sanatsal anlayışlarını geliştirmek, Göçüklara edebî zevki tanıtmak ve kelime hazinesini geliştirmek, Göçüklara zaman, mekân, kişi kavramlarını öğretmek

6.Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metin kullanmanın ne gibi yararları vardır?

Çocuklarda estetik zevk anlayışını geliştirir.
Çocukların kelime hazinesini geliştirir.
Hayat görüşünü geliştirir.

7.Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan edebî metinlerin dil özellikleri nasıl olmalıdır?

Dil özellikleri öğrencilerin seviyelerine göre belirlenmelidir. A1 düzeyindeki seviyede bile daha azak bir dil ve günlük kelimeler kullanılmalı. Diğer seviyelerde daha azak bir dil kullanılabilir.

8.Hangi dil düzeyinde ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz?

A1: Tekorleme, Bilmere
A2: Ninni, masal
B1: Deneme, Sahbet
B2: Okuma metinleri
C1: Hikaye, Anı
C2: Roman, Hikaye

9.Hangi temel dil becerilerinde (dinleme, konuşma, okuma, yazma) ne tür edebî metinler kullanıyorsunuz?

Dinleme: Edebi metinler kullanıyorum.
Konuşma: Diyaloğa dayalı metinler kullanıyorum.
Okuma: Edebi, bilgilendirme metinler kullanıyorum.
Yazma: Günlük kelimelerin kullanıldığı metinler tercih ediyorum.

Ek 4: İZİN BELGESİ

T.C.
ŞANLIURFA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 26292541-44-E.5842371
Konu : İzin (Şahin ÖZAYDIN)

20.03.2019

ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : 12.03.2019 tarih ve 1384 sayılı yazınız.

Enstitünüz Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Şahin ÖZAYDIN'ın "Yabancılar Türkçe Öğretiminde Edebi Metinlerden Yararlanma" konulu tez çalışması kapsamında hazırlanan ölçeklerin Müdürlüğümüze bağlı Akçakale, Ceylanpınar, Siverek, Suruç, Viranşehir, Harran, Haliliye, Eyyübiye, Karaköprü İlçelerinde bulunan Geçici Eğitim Merkezleri ve Halk Eğitim Merkezlerinde görev yapan Türkçe Öğretmekte Görevli Öğreticilere anket uygulanmasına ilişkin ilgi yazı ve ekleri değerlendirilmiş olup;

Söz konusu uygulamanın sonuçlarının Müdürlüğümüzce paylaşılması ve uygulamanın eğitim öğretim faaliyetini aksatmadan, gönüllü katılımcı formu alınarak gönüllülük esasına dayalı olarak yapılmasında herhangi bir sakınca görülmemiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Şerafettin TURAN
İl Millî Eğitim Müdürü

Adres: Hamidiye Mahallesi, Necmettin Cevheri Blv No:20, 63300
Şanlıurfa Merkez/Haliliye/Şanlıurfa
Elektronik Ağ:
e-posta:

Bilgi için: Mehmet TOSUN

Tel: 0 (414) 280 63 57
Faks: 0 (414) 280 63 99

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 2aee-34d9-38c7-9d31-5b0b kodu ile teyit edilebilir.